

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Změna životní úrovně obyvatel Egyptské arabské
republiky v období politických změn – případová
studie 2010–2015**

Diplomová práce

Autor: Bc. Adéla Zukalová

Vedoucí práce: Ing. Zbyšek Korecki, Ph.D.

Brno, 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci „*Změna životní úrovně obyvatel Egyptské arabské republiky v období politických změn – případová studie 2010–2015*“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnici o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne _____

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce Ing. Zbyškovi Koreckimu Ph.D za jeho trpělivost, odborné vedení, cenné rady a zejména za čas, který mi v průběhu zpracování této práce věnoval.

Abstrakt

ZUKALOVÁ, A. *Změna životní úrovně obyvatel Egyptské arabské republiky v období politických změn – případová studie 2010–2015*. Diplomová práce. Brno, 2017.

Diplomová práce se zabývá změnou ekonomické a společensko-politické úrovně obyvatel Egyptské arabské republiky v letech 2010–2015. Teoretická část nabízí stručné vymezení pojmů, které s tématem souvisí a zároveň slouží k hlubšímu pochopení situace v arabském regionu. Praktická část analyzuje změnu ekonomické a společensko-politické situace v letech 2010–2015. Změny jsou zkoumány prostřednictvím sedmi ukazatelů. V návrhové části jsou na základě předchozích analýz navržena řešení, která by napomohla k celkovému zlepšení životní úrovně mladé generace Egyptské arabské republiky.

Klíčová slova

Arabské jaro, Egyptská arabská republika, demokracie, revoluce, autoritářství, totalitarismus, demokratická tranzice, svoboda, média.

Abstract

ZUKALOVÁ, A. *The Change of the living standards of people in the Arab Republic of Egypt over the period of political changes in 2010–2015*. Diploma thesis. Brno, 2017.

The aim of this thesis is to analyse the change of the economic and socio-political standards of the Arab Republic of Egypt from 2010 to 2015. The theoretical part provides an overview of the concepts that are related to the topic. It also serves for a deeper understanding of the situation in the Arab region. The analytical part investigates changes of the economic and socio-political situation in Egypt through seven indicators. According to the previous analysis, the proposal section suggests possible solutions to improve living standards of the young generation of the Arab Republic of Egypt.

Key words

Arab spring, the Arab republic of Egypt, democracy, revolution, authoritarianism, totalitarianism, democratic transition, freedom, media.

Obsah

Seznam použitých zkratk	13
1. Úvod	15
2. Cíle výzkumu	17
3. Metodika	18
4. Literární rešerše: Demokracie v teoretických přístupech	20
4.1. <i>Demokracie a nedemokratické formy vlády</i>	20
4.1.1. Etapy a cíle etap přechodu k demokracii	20
4.1.2. Totalitarismus a absolutismus.....	21
4.2. <i>Politická revoluce a náboženství</i>	23
4.2.1. Politická revoluce a Arabské jaro	23
4.2.2. Vliv náboženství	24
4.3. <i>Teoretické přístupy k demografickému vývoji</i>	25
4.4. <i>Teoretické přístupy k ekonomickému a společensko-politickému rozvoji a úroveň kvality života a demokracie</i>	27
4.4.1. Ekonomické ukazatele	27
4.4.2. Politické a společenské ukazatele	29
5. Praktická část: Důsledky Arabského jara na kvalitu života obyvatel Egyptské arabské republiky	33
5.1. <i>Arabská revoluce a její příčiny</i>	33
5.1.1. Historické souvislosti Arabského jara	33
5.1.2. Nedemokratické režimy a politický islám	34
5.1.3. Demografické faktory a nezaměstnanost mladé generace	38
5.1.4. Povědomí internetu a sociálních sítí	41
5.2. <i>Případová studie: Egyptská arabská republika</i>	43
5.2.1. Situace před revolucí.....	43
5.2.2. Hodnocení ekonomických změn v období 2010–2015.....	45
5.2.3. Hodnocení společensko-politických změn v období 2010–2015	51
6. Návrhová část: Koncepce rozvoje úrovně života v kontextu demografických změn ..	70
7. Závěr	79
Seznam obrázků a tabulek	83
Seznam použitých zdrojů	84
Přílohy	100

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ANHRI	Arabská organizace pro lidská práva
CAPMAS	Centrální agentura pro veřejnou mobilizaci a statistiku v Egyptě
CPJ	Komise pro ochranu novinářů
ERTU	Egyptský rozhlasový a televizní svaz
EU	Evropská unie
MMF	Mezinárodní měnový fond
NDS	Národní demokratická strana
NGOs	neziskové nevládní organizace
SCAF	Nejvyšší rada ozbrojených sil
PZI	přímé zahraniční investice

1. Úvod

Série egyptských událostí, známá pod pojmem Arabské jaro, měla vést k dlouho očekávaným změnám. V očích obyvatelstva se naskytla naděje svržení autoritativního režimu třicet let vládnoucího prezidenta Husního Mubáraka a zahájení procesu přechodu k demokratizaci.

Na začátku se mohlo zdát, že povstání, kvůli kterým došlo ke svržení režimu, byla účinná a životní úroveň egyptského obyvatelstva se zlepšila. Po několika měsících se země posunula do nové fáze a došlo k prvním parlamentním volbám. Post-konfliktní rekonstrukce původně úspěšného přechodu k demokratickému vládnutí však neproběhla podle očekávání.

K moci se dostalo Muslimské bratrstvo v čele s islamistickým prezidentem Muhammadem Mursím, kterému se nepodařilo zachránit upadající hospodářskou situaci v zemi a ani zlepšit sociální podmínky obyvatel. Mursího islamistická vláda si stále více utvrzovala svoji moc a snažila se Egyptskou arabskou republiku proměnit v islamistický stát, což vzbudilo v obyvatelích značnou nespokojenost.

Následovala nová vlna demonstrací a v roce 2013 ozbrojené síly, v čele s nynějším prezidentem, Mursího po roce vládnutí svrhly a Muslimské bratrstvo zakázaly. Vládě Abdala Fattáha Sísího se dodnes nepodařilo, navzdory vysokému potenciálu, proměnit Egypt v prosperující stát.

Ačkoliv je za počátek Arabského jara považováno upálení tuniského prodáváče Muhammada Bouaziziho, byl tento akt pouze spouštěcím faktorem k činům, které měly vést ke změnám. Problémy, na které bylo upozorňováno, byly součástí každodenního života obyvatel již mnohem dříve a upálením mladého Tunisana se vše spustilo jako dominový efekt přecházející z jednoho státu do druhého.

Hlavními faktory, které vedly k Arabskému jaru, byly zejména způsob vládnutí v autoritářských zemích, rostoucí význam médií, růst vzdělanostní úrovně a skokový nárůst počtu mladé generace, který způsobil nedostatek pracovních míst na trhu práce.

V případě Egyptské arabské republiky se situace nikterak nezlepšila, ba naopak. Země se stává čím dál více závislá na ekonomické pomoci od vnějších států a mezinárodních organizací a obyvatelstvo ztrácí veškeré iluze o budování demokracie. V podstatě se dá říci, že se vrátili tam, kde byli již za vlády Husního Mubáraka. Lidská

práva jsou stále výrazně potlačována, dochází k cenzuře a nedemokratickým praktikám. Ani z ekonomického hlediska se stále nepodařilo vyřešit dlouholeté problémy. V zemi se i nadále vyskytuje korupce (v roce 2015 se země řadila na 88. místo ze 168 zemí) a mladá generace se potýká až s 40% mírou nezaměstnanosti. (WORLD BANK, 2017)

Před Arabským jarem se diskuze o vyhlídkách na expanzi svobody v arabském regionu častokrát odvolávala na Egypt jako na vedoucího kandidáta pro postupné politické reformy. Důvodem pro tyto předpoklady byla střední úroveň ekonomického rozvoje, více stranický systém a přítomnost nevládních organizací. (BROWNLEE, 2002) Podle dosavadních výsledků však Arabské jaro nevedlo v Egyptské arabské republice ke zlepšení ekonomické situace a ani k nastolení demokracie. Na druhou stranu je nutné zaznamenat i pozitiva jako je sílící vliv občanské společnosti, která se nebojí ukázat svoji nespokojenost a dosáhnout změn.

2. Cíle výzkumu

Hypotéza

Arabské jaro mělo negativní vliv na ekonomickou a společensko-politickou úroveň obyvatelstva Egyptské arabské republiky.

Hlavní cíl

Na základě provedených analýz společensko-politických a ekonomických indikátorů navrhnout změnu politik zabezpečujících kontinuální rozvoj demokratizace a podporu ekonomického rozvoje, zejména mladé generace.

Vedlejší cíle

1. Určit hlavní faktory vedoucí k revolucím.
2. Charakterizovat změny ve formách režimů a jejich vliv na ekonomickou, politickou a společenskou stabilitu.
3. Charakterizovat dopady přeměn režimů na obyvatelstvo Egyptské arabské republiky.

3. Metodika

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Použité metody se u obou částí liší.

První část, literární rešerše, čerpá teoretické poznatky z odborné literatury a uvádí pojmy související s tématem. Vysvětluje pojem demokracie a jednotlivé etapy transformačního procesu. Druhá část popisuje nedemokratické režimy, a to totalitarismus a absolutismus. Další část se věnuje interpretaci politické revoluce a vlivu náboženství.

V teoretické části jsou také interpretovány jednotlivé teoretické přístupy k ekonomickému a společenskému rozvoji.

Praktická část je rozdělena do několika kapitol. První kapitola se zabývá příčinami arabských revolucí, a to zejména historickými souvislostmi, politickými aspekty islámu, nedemokratickými režimy, demografickými aspekty a významem internetu a sociálních sítí, které byly hlavními faktory k propuknutí revoluce.

Kapitola druhá – případová studie – analyzuje situaci v Egyptské arabské republice v čase. Zkoumané období bylo zvoleno v rozmezí let 2010–2015. Prostřednictvím růstu hrubého domácího produktu, míry nezaměstnanosti a přímých zahraničních investic je určena ekonomická situace v zemi. Společensko-politická stabilita je měřena prostřednictvím indikátorů, mezi které lze zařadit korupční index CPI, Freedom in the World, Freedom of the Net a Freedom of the Press. Pro hodnocení ekonomických a společensko-politických změn je použita odborná literatura, odborné články a data z výročních zpráv společnosti Freedom House, Transparency International, World Bank, CIA a African Development Bank.

Na základě ekonomických a společensko-politických analýz jsou provedeny návrhy na zlepšení celkové životní situace mladých Egyptů. Poslední kapitola je rozdělena na dvě části. V první části jsou představeny návrhy na zlepšení ekonomické situace. Ve druhé části jsou navržena doporučení na zlepšení společensko-politické úrovně Egyptské arabské republiky.

V teoretické části je použita metoda interpretace a metoda obsahové analýzy dokumentů, a to na základě čerpání informací a dat z odborné literatury. V praktické části

je využita historicko-komparativní metoda a diachronní¹ komparativní analýza. Pro návrhovou část je použita metoda dedukce. Pro analýzu je zvolena Egyptská arabská republika, která je analyzována prostřednictvím sedmi indikátorů a časový rámec 2010–2015.

V diplomové práci je nutné zmínit určité limity a omezující okolnosti. Z důvodu rozsahu práce není možné zabývat se podrobně všemi událostmi, které se během zkoumaných let uskutečnily. Ačkoliv jsou zdroje čerpány z odborných a relevantních zdrojů, údaje (především ty číselné) se často liší.

---

¹ *Diachronní komparativní analýza zkoumá proměny problematiky v čase. (CABADA, KUBÁT, 2004)*

4. Literární rešerše: Demokracie v teoretických přístupech

4.1. Demokracie a nedemokratické formy vlády

Demokracie je forma politického zřízení, ve kterém je lid zdrojem veškeré moci. Menšina se v rámci politických organizačních struktur podřizuje rozhodnutí většiny a zároveň je většina povinna respektovat práva menšiny. Podle Roberta Alana Dahla je pro demokracii typický *zastupitelský způsob vládnutí s kontrolou nad rozhodováním moci a svobodou projevu* (lidé se mohou jakkoli a kdykoli vyjadřovat, a to bez hrozby trestu, kritiky státních činitelů, společenského zřízení a způsobů vládnutí). Volení státní činitelé by měli být vybíráni ve *spravedlivých volbách*, a to bez projevů násilí. Dalším aspektem typickým pro demokracii je podle Dahla *přístup k alternativním zdrojům informací*, které lidé mohou kdekoliv vyhledávat. Občané mají taktéž *právo vytvářet nezávislá sdružení a organizace*, včetně zájmových skupin a politických stran. Posledním typickým znakem demokracie je *občanství zahrnující všechny dospělé jedince* (inkluzivní občanství). Trvale usídleným občanům, kteří podléhají zákonům by tedy neměla být odepírána ta práva, která jsou dostupná ostatním obyvatelům státu. (DAHL, 2001, str. 81–82)

Dle Lincolna je vláda lidu definována jako *vláda se souhlasem lidu, vláda pro lid a účast lidu na procesu vlády*. Vláda by měla působit pro lid, pro jejich společné blaho a zajišťovat právo pro každého jedince. (HLOUŠEK, KOPEČEK, 2007, str. 15)

4.1.1. Etapy a cíle etap přechodu k demokracii

Marek Ženíšek ve své knize *Přechody k demokracii* uvádí přechod jako „*proces, ve kterém jde o nahrazení nedemokratického režimu jiným a neurčitým režimem, či jako strategickou situaci vznikající s kolapsem diktatury. Mezi všemi přechody na světě nelze nalézt dva úplně identické, vždy se v něčem liší. Jednotlivé přechody k demokracii se od sebe liší místem a časem konání, délkou přechodu, aktéry, strategiemi, a především výslednou podobou politického režimu, která nastala po ukončení přechodu k demokracii*“ (ŽENÍŠEK, 2006, str. 32–34)

Samuel Huntington představuje období, které úzce souvisí s obdobím vývoje demokracie. Období, ve kterém se rozpadl totalitní systém, popisuje ve své knize „*Třetí vlna demokracie*“, v níž charakterizuje dějiny související se střídáním demokratizačních vln a následujících protivln.

Mezi tyto vlny řadí *transformaci* (transformation), u které za většinou změn stojí pro-reformně orientovaní lídři nedemokratické elity. Následuje tzv. *nahrazení* (replacement),

kdy demokratizace probíhá zdola a vládnoucí elity jsou příliš neflexibilní a dogmatické. Sjednaný přechod od centrálně plánované k tržní ekonomice nazývá *přesunem* (transplacement), který je kombinací obou výše zmíněných. (HUNTINGTON, 1991–1992, str. 590)

Demokratickou transformaci lze pojmenovat jako určitý vývoj demokracie. Demokracie je definovaná v kontextu prostoru a času. Demokratické transformace představují, jak velké rozdíly nalezneme mezi ideální a reálnou demokracií. Dahl zmiňuje tři historicky největší snahy o přechodu vlád k demokracii. (DAHL, 1995)

První demokratická transformace se odehrála v 5. století př. n. l. ve starověkém Řecku. V období renesance transformace zasáhla nejen Řecko, ale i starověký Řím a Itálii. Občané Řecka se často setkávali na shromážděních, kde společně hlasovali o změnách. Na rozdíl od Říma, kde si obyvatelé pouze vybrali vůdce, který za ně rozhodoval, byla v Řecku zavedena přímá demokracie a občané se podíleli svojí účastí na vládnutí země. (DAHL, 1995) Ve druhé demokratické transformaci (18. a 19. stol.) hrály roli evropské státy, kapitalismus a průmyslová revoluce. V tomto období vznikaly politické strany, rozšířilo se volební právo, občanská práva a vznikl pluralismus organizací. Třetí demokratická transformace (20. století) je silně ovlivněna globalizací. Souvisí se všemi změnami od 80. let 20 století. (DAHL, 1995)

Aby demokracie zůstala liberální, ústavní a nesvrhla se pod vládu tyрана či jiného diktátora, je důležité, aby společnost sdílela určitou antropologii. Lidská osoba má vnitřní hodnotu a důstojnost. Z toho plynou určitá práva a fakt, že tuto důstojnost a práva člověk neztrácí tím, že má jiný než zrovna ideální etnický, sociální či rasový původ anebo odlišné náboženské postoje. Pokud tyto koncepce daná společnost sdílí, liberální demokracie je aplikovatelná. Pokud ji však nesdílí dostatečně, tak je chybné se o ni vůbec pokoušet. (JOCH, 2012)

4.1.2. Totalitarismus a absolutismus

Nedemokratický režim je forma politického režimu, která nevykazuje znaky demokracie. Kritériem odlišujícím demokratické režimy od nedemokratických, jsou soutěživé volby. Volby jsou nejpřirozenější vlastností, která legitimizuje rozložení moci ve státě. Nedemokratický režim je monopol moci malé skupiny lidí anebo jedné instituce ve státě. (DOČEKALOVÁ, 2010, str. 142–143)

Autoritativní režimy se projevují vysokou mírou personalizace politiky. Juan José Linz definoval autoritativní režimy jako *systémy s limitovaným, politickým pluralismem; systémy bez vedoucí ideologie, zato s vybroušenou mentalitou; systémy bez intenzivní či extenzivní politické mobilizace a systémy, kde je moc v rukách vůdce anebo úzké skupiny osob s nejasnými, avšak zjistitelnými hranicemi*. (DOČEKALOVÁ, ŠVEC, 2010, str. 152)

Dříve se jednalo o pozitivní pojem, který se používal k označení různých vztahů a činností ve vzdělání, náboženství a rodinných vztazích, ale nikdy nebyl spojován s mocí. Vše se změnilo s příchodem Maxe Webera, který díky svému chybnému přeložení slova Herrschaft do anglického jazyka způsobil nepochopení tohoto výrazu. Autorita je jednou z forem moci. Moc je definována jako schopnost ovlivnit chování druhého a to přesvědčováním, nátlakem, ale i hrubým násilím. (BALÍK, KUBÁT, 2004, str. 48)

Dalším typem nedemokratických režimů je totalitarismus. Existují dvě skupiny teoretiků s lišícími se názory na vznik totalitarismu. První skupina (E. H. Carr, K. R. Popper, J. L. Talmon) tvrdí, že totalitarismus je rys, který je lidské povaze známý odjakživa (ve starověké Spartě, nacistickém Německu, fašistické Itálii, bolševickém Rusku, Kalvínově Ženevě). Druhá skupina (H. Arendtová a G. Sartori) zastává názor, že totalitarismus je projevem a výrazem moderní společnosti, která nabízí potenciálním autoritám potřebné technologické nástroje k totálnímu ovládnutí společností izolovaných jedinců.

První teoretické vymezení pojmu provedl v polovině padesátých let dvacátého století Carl Joachim Friedrich. Vycházel z analýz nacistických a komunistických režimů. Dle Friedricha je legitimita stavěna systémem na oficiální ideologii a je přijímána a akceptována všemi členy společnosti. Vládne jediná hierarchicky organizovaná politická strana (většinou s jedním vůdcem v čele) a se státní byrokracií je výrazně propojena nebo jí je nadřizena. Vládnoucí strana kontroluje veškeré prostředky ozbrojené moci a zastává absolutní monopol. Není výjimkou, že společnost lidí kontroluje tajná policie, která často používá teroristické postupy a vyskytuje se centrální řízení a kontrola ekonomiky. (ŘÍCHOVÁ, 2000)

S přesnější klasifikací nedemokratických režimů přišel J. J. Linz a Wolfgang Merkel. Jedná se o dosud nejrozšířenější typologii totalitních režimů. **Komunistické totalitní režimy** jsou rozděleny podle nositele moci na „Parteirdiktatur“ a „Führerdiktatur“,

z nichž totalitní variantou je jen „Führerdiktatur“. Do této kategorie jsou řazeny všechny „skutečně totalitní“ období – Čína pod vedením Mao Ce-Tunga (1949–1976), Severní Korea za Ira Sena a jeho syna Kima Čonga Ila (od roku 1948), Kambodža za Pola Pota (1975–1979), Albánie v době za vlády Envera Hodža (1945–1985) a Sovětský svaz za Stalinovy vlády (1929–1953) **Fašistické totalitní režimy** zahrnují pouze německou Třetí říši v letech 1938–1945 jako dokonalé naplnění požadavku monistického mocenského centra, totálního odmítání lidských práv a teroristického charakteru. A nakonec **teokratické totalitní režimy** zahrnují islámské varianty totalitních režimů, u nichž je legitimita čerpána z fundamentalistického výkladu náboženství – talibanská éra v Afghánistánu. (LINZ, 2000, str. 70)

4.2. Politická revoluce a náboženství

4.2.1. Politická revoluce a Arabské jaro

Revoluce² je lidové povstání, které usiluje o změnu politického systému. (HEYWOOD, 2004, str. 460)

Kořeny slova revoluce můžeme vysledovat až v pozdním středověku. Současný moderní význam však datujeme teprve do konce 18. století. V 19. století byla revoluce považována za politický fenomén a představovala „*svržení absolutní monarchie založené na božském právu ve jménu svobody a práv jednotlivce (včetně práva na vlastnictví), vládu práva a zastupitelskou vládu.*“ (MALIA, 2009, str. 383)

Karl Marx se zabýval vztahem mezi politickou a sociální revolucí a došel k následujícím závěrům: u sociální revoluce „*každá revoluce rozkládá starou společnost*“ a u politické revoluce „*každá revoluce svrhává starou moc.*“ (MARX, 1971, str. 25)

Význam slova revoluce bychom neměli spojovat pouze se změnou pozitivní. Snaha o odstranění režimů nemusí vést v každém případě k demokracii či zlepšení společnosti. Příkladem mohou být revoluce Arabského jara na Blízkém východě.

Arabským jarem jsou označovány události, které se uskutečnily v několika arabských zemích od roku 2010. V Tunisku se revoluce spojovaly s názvem Jasmínová revoluce.

---

² Revoluce – z latinského jazyka *revolvere-převracet* (HEYWOOD, 2004, str. 460)

Autor Tariq Ramadan ve své knize Ramadán používá název „Arabské probuzení“, či proces procitnutí. Zdůrazňuje dvě hlavní témata: společnost bojující pro odstranění diktatury a kompatibilitu islámu s demokratickým pluralismem, náboženskou rozmanitostí a rolí islamistických stran. (SALAM, ELFATIĤ, 2015, str. 119–139)

Označení „Arabské jaro“ použil poprvé 6. ledna roku 2011 americký politolog Marc Lynch. Používalo se především v televizních debatách, ovšem zastíralo pravý pohled na to, co se skutečně odehrávalo na místech činu. Vzbudilo nerealistická očekávání, která budila dojem, že dojde ke změně. K čemuž však nedocházelo. Arabský svět neprožíval žádné roční období. Ve skutečnosti Arabové doháněli vývoj, který má Evropa již dávno za sebou. Tohle byl spíše zlom, po kterém mělo vzniknout něco nového. Touhu po svobodě a spravedlnosti doprovázelo násilí a teror. (HERMANN, 2016, str. 9–10)

4.2.2. Vliv náboženství

Víra v božstvo je fenoménem, který provází lidstvo odjakživa. Bohové a nadpřirozené síly představovaly hybnou sílu úkazů, které si lidstvo nedokázalo vysvětlit. Pro mnohé znamenalo božstvo smysl života a naději na posmrtný život. Náboženství se v čase několikrát vyvíjelo, víra byla pozměňována a vytvářely se nové směry. Víra v „něco nadpřirozeného“ a náboženství přetrvaly dodnes. Je tedy pochopitelné, že má náboženství velký vliv na chování jednotlivců a jejich myšlení. (KEENE, 2003)

Odlišná sociálně ekonomická situace v rozvojových zemích ukazuje objektivní základ i pro jinou, mnohem výraznější a rozpornější úlohu náboženské ideologie. Vedle prostředku, jímž vládnoucí vrstvy udržují v poslušnosti zaostalé a nevědomé masy, plní i řadu dalších funkcí. V současnosti je náboženství v této části světa stále nejrozšířenější formou společenského vědomí. Především se projevuje úsilí vlád i tlak zdola na znovuzavádění islámu do všech sfér života. A to nejen do té soukromé, ale i do společenské a politické sféry. (KOVÁŘ, 1984, str. 8–10)

Islám je náboženstvím, které v poslední době zažívá největší rozmach a expanzi, což dokazuje nárůst muslimských mešit od roku 2000³ a stoupající množství věřících na světě. Jedná se o jedno z nejmladších náboženství. Vzniklo v 7. století našeho letopočtu na Arabském poloostrově. Význam slova islám označuje odevzdanost a podřízenost

---

³ V USA zaznamenán nárůst počtu mešit na okrajích měst z 16 % v roce 2000 na 28 % v roce 2011. (BAGBY, 2012, str. 10)

Alláhovi, který je považován za jediného Boha. (DĚD, 2011, str. 38, PAVLINCOVÁ a kol., 1994, str. 337)

Základní rozdělení islámu na dva směry tvoří vztah k Sunně – tradici. Muslimové se dělí na sunnity, kteří Sunnu uznávají a na šíity, kteří ji naopak odmítají. Jedním ze základních rozdílů mezi sunnity a šíity je vztah k hlavě islámu. (PEJŘIMOVSKÝ, 1998, str. 143)

Sunnité se považují za pravověrné muslimy. Kromě historického odvozování původu sunnitů patří mezi jejich hlavní charakteristiku to, že se kromě Koránu řídí tradicí – sunnou. Ačkoliv je Korán knihou s úplným Božím zjevením, bylo zapotřebí nalézt řešení i v situacích, které Korán výslovně nezmiňuje. Sunna řeší tyto situace, zahrnuje Mohamedovy výroky a zapsané činy hadíthy. Sunna je tzv. doporučením a stojí níže než povinnost. Víra v sunnu je přirozenou součástí islámské víry. (KOKAISL, 2009, str. 196)

Šíitský islám dostal název podle arabského Ší'at Alí, což znamená „Strana Alího.“ Alí byl bratranec Proroka Muhammada a manžel jeho dcery Fátimy. Stoupenci Alího a jeho potomci vystupovali jako následovníci samotného Proroka a byli oprávněnými vůdci muslimské komunity. Šíité, věřící v Alláha a Korán, jsou přesvědčeni, že jediným zdrojem náboženského učení je neomylný imám („vůdce“ či „průvodce“). Imám se objevuje v každé následné generaci po samotném Alím. Většina šíitů věří, že generace imámů skončila v roce 878 při zmizení dvanáctého imáma Muhammada al-Muntazara. Šíitští vůdci jsou dnes považováni za pečovatele očekávající návrat dvanáctého imáma, o němž se často hovoří jako o al-Mahdim, mesiášské postavě, která zvítězí nad zlem. (GUEST, 2012)

4.3. Teoretické přístupy k demografickému vývoji

Demografie je vědní disciplínou, která má své historické kořeny v 17. století. Předmětem této společenské vědy jsou tzv. demografické procesy a jevy, které souvisí s lidskou reprodukcí, chápanou jednak jako přirozená obnova stavu obyvatelstva prostřednictvím bio-sociálních procesů úmrtnosti a porodnosti a jednak jako celková obnova obyvatelstva, zahrnující obnovu obyvatelstva stěhováním. (ROUBÍČEK, 1997, str. 15)

Často používaným demografickým ukazatelem je věková struktura obyvatel. Pro charakteristiku věkové struktury obyvatelstva se získané údaje při zpracování třídí podle věkových skupin anebo podle generací. Při třídění podle věkových skupin je rozhodující věk (dosažený v okamžiku pozorování, nejčastěji dokončený věk). Při třídění podle

generací (ročníku narozených) je rozhodující rok, ve kterém se pozorovaný jedinec narodil. Výsledky obou šetření jsou tedy rozdílné. (ROUBÍČEK, 1997, str. 128)

Strukturu obyvatelstva podle věku vyjadřujeme rozdělením absolutního počtu mužů/žen do jednoletých/víceletých skupin. Nejčastěji se užívají skupiny pětileté. Nejznámějším grafickým vyjádřením je věková pyramida. Ve věkové pyramidě se používá dvojitý histogram, přičemž osa pro muže je postavena proti ose pro ženy. Na vodorovnou osu vynášíme zastoupení příslušné věkové kategorie (relativně anebo absolutně) a na svislou osu vynášíme věk. (KOSCHIN, 2005, str. 93–96)

Podle schopnosti reprodukce populaci rozdělujeme na tři generace: před-reprodukční – dětská (0–14 let), reprodukční – rodičovská (15–64 let) a po-reprodukční – prarodičovská (65 let a více). Skupina reprodukční obsahuje asi 50 % populace. Švédský demograf Axel Gustav Sundbarg rozdělil populaci do tří typů. Jedná se o typ progresivní, stacionární a regresivní. (KOSCHIN, 2005, str. 97)

Rostoucí počet narozených a převládající dětská složka je typická pro progresivní typ. Progresivní typ populace se nachází převážně v rozvojových zemích (např. v Egyptě). Stacionární typ se vyznačuje stagnující populací, kdy se v zemi vyskytuje stabilní počet narozených a zemřelých. Regresivní typ populace převládá ve vyspělých zemích. Jedná se o situaci, kdy post-reprodukční složka převyšuje počet narozených dětí. Velikost populace se u tohoto typu snižuje. (KOSCHIN, 2005, str. 97)

4.4. Teoretické přístupy k ekonomickému a společensko-politickému rozvoji a úroveň kvality života a demokracie

4.4.1. Ekonomické ukazatele

Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt se používá pro vyjádření výkonnosti ekonomiky. Stanovuje celkovou hodnotu statků a služeb vytvořených v určitém období v dané zemi. Zjišťuje se pomocí produkční, výdajové a důchodové metody.

Produkční metoda

Produkční metoda je součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých odvětví nebo institucionálních sektorů a čistých daní na produkty. K hrubé přidané hodnotě dojdeme odečtením mezispotřeby od produkce. Ačkoliv se produkce udává v základních cenách a užití pak v cenách kupních, jsou zdroje za národní hospodářství celkem doplněny o daně snížené o dotace na výroby.

Výdajová metoda

Výdajovou metodou se HDP počítá jako součet konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami a salda exportu a importu zboží a služeb. Konečná spotřeba je odvozena prostřednictvím naturálních sociálních transferů od výdajů na finální spotřebu vlády, neziskových organizací a domácností. (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016)

Výpočet výdajovou metodou představuje součet následujících položek: výdaje domácností na spotřebu (C), soukromé hrubé domácí investice (I), výdaje státu na nákup výrobků a služeb (G) a čistý export (X). (FINANCE, 2015) HDP pak můžeme vypočítat následovně:

$$\text{HDP} = C + I + G + X$$

Důchodová metoda

Důchodovou metodou se HDP počítá jako součet všech prvotních důchodů za národní hospodářství celkem, vč. daní z výroby a z dovozu snížených o dotace a hrubého provozního přebytku, náhrad zaměstnanců a smíšeného důchodu. (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016)

Do výpočtu se zahrnují následující důchody: odměny za práci před zdaněním – hrubé mzdy (w), renty – důchody vlastníků půdy, nemovitostí (r), hrubé zisky korporací (před zdaněním) (z), čisté úroky – rozdíl mezi inkasovanými a placenými (i) a důchody ze

samozaměstnání – příjmy vlastníků firem (y). K národnímu důchodu přičteme amortizaci (opotřebení) a nepřímé daně (FINANCE, 2015):

$$\text{HDP} = w + r + z + i + y + a + n$$

Nezaměstnanost

Ukazatel nezaměstnanosti zahrnuje ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní obyvatele. Ekonomicky aktivními označujeme osoby, kterými mohou být jak zaměstnaní, tak nezaměstnaní lidé. Důležitým předpokladem je aktivní hledání práce, popř. čekací období, kdy se lidé budou moci opět vrátit do stávajícího zaměstnání.

Nezaměstnanost dělíme na frikční, strukturální, cyklickou, dobrovolnou a nedobrovolnou.

Nezaměstnanost *frikční*, neboli přechodná či krátkodobá, spočívá v přirozeném pohybu pracovních sil na trhu práce a není spojena s nedostatkem pracovních příležitostí. Vzniká tehdy, kdy lidé mění svá dosavadní zaměstnání z důvodu hledání lepšího uplatnění, po ukončení studia anebo rodičovské dovolené. *Strukturální* vychází ze změn ve struktuře národního hospodářství, je spojena s povinností rekvalifikace mnoha pracovníků a může trvat i déle než jeden rok. *Cyklická* nezaměstnanost vzniká při poklesu produktu, kdy se hospodářský cyklus nachází ve fázi kontrakce. Tento stav probíhá do doby, dokud se produkt opět neocitne ve fázi růstu. *Dobrovolná* nezaměstnanost zahrnuje osoby dobrovolně nezaměstnané, které upřednostňují volný čas, studium a další činnosti před prací. Tento stav nastává, pokud je počet nezaměstnaných roven, anebo nižší, než počet volných pracovních míst. Nezaměstnanost *nedobrovolná* nastává naopak tehdy, kdy je počet pracovních míst nižší, než počet uchazečů o místo.

Pro měření nezaměstnanosti se používá míra nezaměstnanosti, která se uvádí v procentech.

$$n = (\text{nezaměstnaní} / (\text{zaměstnaní} + \text{nezaměstnaní})) * 100. \text{ (FINANCE, 2016)}$$

Přímé zahraniční investice

Přímé zahraniční investice jsou ekonomické činnosti, při kterých se subjekt vzdává současné spotřeby s výhledem zvýšení produktu v budoucnosti. Hlavními formami investic jsou investice do hmotného a nehmotného kapitálu. (SAMUELSON, 1995)

Podle devizového zákona České republiky č. 219/1995 Sb. Jsou PZI vymezeny jako investice do jiné země za účelem zisku podílu na kmenových akcích a rozhodovacích pravomocích alespoň ve výši 10 %, či takového podílu, který dává zahraničnímu investorovi rozhodovací pravomoci. (SRHOLEC, 2004, str. 11)

Za přímou zahraniční investici je podle metodiky Mezinárodního měnového fondu a OECD považována investice, při které investor získá minimálně 10 % akcií (podílu na podnikání společností) anebo minimálně 10 % hlasovacích práv. (KUNEŠOVÁ, 2006, str. 63)

4.4.2. Politické a společenské ukazatele Transparency International (CPI)

CPI je ukazatel složený z rozmanitých indikátorů korupce a je zveřejňován mezinárodní nevládní organizací Transparency International od roku 1995. Seřazuje země na měřítku 100–0 (dříve byla používána stupnice 10–0), přičemž výsledek rovnající se nule představuje velmi vysokou korupci a naopak.

Žebříček zemí je sestaven podle výsledků průzkumů expertů. Respondenti hodnotí vládní organizace a jejich schopnosti bojovat proti korupci (postihy, opatření a potlačování), míru transparentnosti, fungování institucí a míru zneužívání veřejných funkcí a veřejných prostředků. V roce 2015 bylo hodnoceno celkem 168 zemí. (TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2015)

Freedom in the World

Freedom in the World je každoročně vydávaná globální zpráva o politických právech a občanských svobodách, skládající se z číselného hodnocení a popisných textů pro každou vybranou zemi a vybranou skupinu daných území. Pomocí výzkumů, konzultací s místními obyvateli, informací z novinových článků, nevládních organizací, vlád a dalších zdrojů, posuzují externí analytici, odborní poradci, think tanky a komunity lidských práv ve 195 zemích celkovou situaci v dané zemi. Výzkumní pracovníci používají širokou škálu zdrojů (akademické analýzy, zprávy od nevládních organizací, novinové články) a poté si připravují na základě podrobné analýzy návrhy zpráv. Analyzuje se politický pluralismus, politická účast, fungování vlády, svoboda projevu a přesvědčení, volební proces, osobní autonomie a individuální právo. Každé zemi se přiřazují dvě číselné hodnoty (1–7) znázorňující úroveň politických práv a občanských

svobod. Čísla blížící se 1 jsou nejsvobodnější (FREE) a naopak blížící se k 7 se řadí k nejméně svobodným zemím (NOT FREE).

Metodika tohoto ukazatele je odvozena ze Všeobecné deklarace lidských práv a svobod, kterou přijalo Valné shromáždění OSN v roce 1948 a aplikuje se na všechny země a území, a to bez ohledu na umístění, úroveň hospodářského rozvoje, náboženství či etnika. Freedom in the World používá třístupňový systém hodnocení, který se skládá ze skóre, hodnocení a postavení země.

Otázky politických práv jsou seskupeny do tří podkategorií: politického pluralismu a volební účasti (4 otázky), volebního procesu (3 otázky) a fungování vlády (3 otázky). Otázky občanských svobod jsou rozděleny do čtyř podkategorií: asociační a organizační práva (3 otázky), právní stát (4 otázky), svoboda projevu a přesvědčování (4 otázky) a osobní autonomie a individuální práva (4 otázky). Průměry dvou zvýšených kategorií určují, do jaké skupiny daný stát spadá – zdali se jedná o status FREE (1–2,5), PARTLY FREE (3–5), anebo NOT FREE (5,5–7).

Výsledek z přechozích let je použit jako základ pro daný rok, který je předmětem výzkumu a mění se obvykle pouze v případě, pokud došlo k rozvoji v průběhu roku a tato změna způsobila pokles či růst. (FREEDOM HOUSE, 2016a)

Freedom on the Net

Cílem projektu Freedom on the Net je upozornit na nesvobodu na internetu. Každý rok je vydávána zpráva obsahující posouzení 165 zemí, přičemž státy jsou vybírány na základě počtu uživatelů, jejich ochrany a regionálního nebo celosvětového významu. Tým vytvářející každoroční zprávu je složen z pracovníků organizace Freedom House a rozsáhlou sítí místních výzkumných pracovníků působících ve zkoumaných zemích. Situaci monitorují na základě ověřených technik a know-how. V nejvíce represivním prostředí se snaží dbát především na anonymitu výzkumných pracovníků. K průzkumům často také využívají cizince pracující mimo svou domovskou zemi. Hlavními investory jsou např. Facebook, Yahoo, Google a Nizozemské ministerstvo zahraničních věcí. Metodika obsahuje tři kategorie:

Porušování práv uživatelů – analyzuje soukromí uživatelů, důsledky plynoucí z vyjadřování názorů na internetu, zatýkáním, obtěžováním na internetu a kybernetickými útoky.

Limity obsahu – analyzuje právní předpisy týkající se obsahu, blokování internetových stránek a technické filtrování, autocenzuru, rozmanitost on-line sdělovacích prostředků a používání digitálních nástrojů pro mobilizaci občanů.

Překážky v přístupu – ekonomické překážky a popis infrastruktury, právní a majetkové kontroly nad poskytovateli internetových služeb.

Metodika Freedom on the Net je založena na 21 metodických otázkách, které jsou rozděleny do tří podkategorií. Bodovým hodnocením lze dosáhnout hodnot 0 (svobodné) až 100 (nesvobodné). Země, které mají nejvyšší svobodu k přístupu a k užívání internetu jsou označeny statusem FREE s 0–30 body, PARTLY FREE s 31–60 body a NOT FREE s 61–100 body. (FREEDOM HOUSE, 2016c)

Freedom of the Press

Ukazatel Freedom of the Press je každoročně vydávaná zpráva o nezávislosti médií po celém světě. Hodnotí míru vysílání a tisku a digitální svobodu sdělovacích prostředků, a to ve 199 zemích a teritoriích.

Externí analytici země situaci posuzují prostřednictvím výzkumů, informací z novinových článků, konzultací s místními kontakty, nevládními organizacemi a vládami. Následně tyto výzkumy přezkoumávají regionální specialisté a odborní

poradci. Nakonec je vytvořen konsensus analytiků a zaměstnanců organizace Freedom House. Dle článku č. 19 Všeobecné deklarace lidských práv a svobod platí, že „*Každý má právo na svobodu projevu a přesvědčování: toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory bez zasahování, vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoliv prostředky, a to bez ohledu na hranice.*”

V průběhu let se metodika značně vylepšila a rozšířila. Úroveň svobody tisku je v každé zemi vyhodnocena přes 23 metodických otázek a je rozdělena do tří hlavních kategorií: právního prostředí, politického prostředí a ekonomického prostředí. Ke každé zemi je uvedeno celkové skóre svobody médií a to od 0 do 100. Čím nižší číslo země vykazuje, tím je situace příznivější a svoboda tisku vyšší. Celkový počet bodů přiděleného pro každou otázku rozděluje země na FREE s 0–30 body (země se svobodou sdělovacích prostředků), PARTLY FREE s 31–60 body (státy s omezenou svobodou sdělovacích prostředků) a NOT FREE s 61–100 body (země bez svobody sdělovacích prostředků). Hodnocení je založeno na událostech, které se odehrály mezi 1. lednem a 31. prosincem roku předešlého. (FREEDOM HOUSE, 2016b)

5. Praktická část: Důsledky Arabského jara na kvalitu života obyvatel Egyptské arabské republiky

5.1. Arabská revoluce a její příčiny

Státy Blízkého východu se v poslední době vykazovaly oproti ostatním regionům rozvojového světa zcela odlišně. Docházelo v nich k výrazné populační explozi, expanzi médií a nárůstu vzdělanosti obyvatelstva, avšak ekonomika zemí už tak znatelně neposilovala a politický systém znatelně zaostával. Výsledkem tohoto nerovnoměrného rozvoje byl vznik tzv. deficitu svobody a prosperity. (ZDRÁHALOVÁ, 2013)

5.1.1. Historické souvislosti Arabského jara

Pokud Arabské jaro pojmeme z širšího kontextu dnešního dění, může se zdát, že silně koreluje s koncem devatenáctého století a s obdobím první světové války.

Až do začátku 20. století žila velká část Arabů pod vládou Osmanského Turecka. Tato část byla muslimská a považovala se za nástupce arabského chalífátu. To, že měli Arabové s Turky stejné náboženství, přestávalo být sjednocující s ohledem na to, že národní uvědomění nebylo spojováno s islámem, nýbrž se společnou kulturou a jazykem. Usilovalo se o jednotu všech Arabů (jak křesťanských, muslimských, tak i židovských).

V první světové válce se Turecko spojilo s Německem a Arabové začali vzhlížet k Velké Británii a Francii, což byli nepřátelé Turecka. Tehdy byl Západ vnímán Araby jako symbol naděje a získání silného partnera při spolupráci na osvobození od Turků a vzniku vlastní státnosti, případně i přenesení západní svobody do arabského světa. Po neúspěchu v roce 1915 (britsko-francouzská operace u Galipoli), hledali nové spojence, kteří by s nimi bojovali proti Turkům. (WEIGL a kol., 2012, str. 63–65)

Do této doby se o arabské kmeny Spojenci téměř vůbec nezajímali. Velká Británie si uvědomila, že pokud by Araby získala na svoji stranu, pro Osmanskou říši by to znamenalo pád. Byly tedy uzavřeny dohody s rodem Hášimovců, který byl v čele arabského národního hnutí v oblastech Palestiny, Sýrie, Arábie a Jordánska a Britové k Arabům vyslali vojenské poradce, kteří začali organizovat a vyzbrojovat arabské oddíly po moderním vzoru. Za tyto činy Hášimovci požadovali arabskou nezávislost a státnost, s čímž Britové souhlasili a tím začaly společné boje Britů a Arabů. Až do roku 1916, kdy Francie a Velká Británie uzavřely tajnou dohodu, ve které tento slib porušili a rozdělili si Blízký východ mezi sebe. (WEIGL a kol., 2012, str. 63–65)

Po vojenských operacích Velké Británie a Arabů došlo ke zhroucení Osmanské říše. Po odtajnění tzv. Sykes-Picotovy dohody zavládlo mezi Araby hluboké rozčarování. Ačkoliv byli ujištěni o vzniku arabské státnosti na území Sýrie a jejího okolí, žádná nezávislá státnost Arabů se nekonala a první vlna arabského nacionalismu skončila opět zklamáním a nedůvěrou v Západ. Osmanskou nadvládu tak vystřídala moc a dominance Západu, který tyto regiony využíval pro jeho přírodní bohatství, především fosilní paliva. (WEIGL a kol., 2012, str. 63–65)

Ekonomické nadvládě a okupaci dokázalo odolat pouze vnitrozemí Arabského poloostrova. Ve zbytku arabského prostoru bylo obyvatelstvo již konfrontováno s některou z evropských velmocí. Francie zahájila přímou expanzi v Alžírsku již v roce 1830, kde našla ideální příležitosti na podnikání v zemědělství a průmyslové výrobě. Alžírsko se tak stalo nejen kolonií, ale také integrální součástí Francie. V roce 1881 Francie učinila protektorát z Tuniska a o rok později obsadili Britové Egypt a Súdán. Zbylé části Blízkého východu se staly obětí kolonialismu až ve 20. století. (MENDEL, 2015, str. 66–67)

Evropský kolonialismus a imperialismus zmařil touhy milionu Arabů na sebeurčení. Snaha o vytvoření jednoho pan-arabského státu z trosk Osmanské říše v arabsky mluvících provinciích byla přerušena britskými a francouzskými ambicemi. Zrod moderního arabského světa za sebou zanechal mnoho hořkých vzpomínek na vztahy mezi Západem a muslimskou společností. Po ukončení druhé světové války se postupným uvolňováním evropské kontroly arabského světa schylovalo k optimismu. Mnozí v tom viděli příležitost k vlastní realizaci sebeurčení. Časem se však region začal utápět ve vojenských převratech a autoritářských monarchiích. Chování nových vládců tak způsobilo novou propast mezi státem a společností. (HASHEMI, 2013)

5.1.2. Nedemokratické režimy a politický islám

Důvody, které vedly k protestům a reformám mohou vyplynout z nedemokratických režimů, které jsou pro tyto země charakteristické. Pojem Rogera Owena „arabský bezpečnostní stát“ označuje autoritativní režimy na Blízkém východě, jejichž hlavním účelem je udržení prezidenta u moci, a to až do jeho smrti. V těchto státech je charakteristická vysoká míra centralizace. Na vrcholku mocenské pyramidy stojí prezident a jeho úzký okruh přátel či rodiny. Prezident představuje nedosažitelnou osobu, která žije v luxusu a často si pěstuje silný kult osobnosti. Na dalších stupních je policie, zpravodajské služby a armáda. Následují ministerstva a další civilní složky, školy,

náboženské skupiny a média. Režimy se mnohdy opírají o armádu, která chrání zemi proti vnitřnímu agresorovi. Vládnoucí osobnosti depolitizují společnost, vytvářejí atmosféru demokracie a možnost občanů jít volit. Jejich prioritou je zajištění kvalitního životního stylu a ekonomického růstu. (OWEN, 2012, str. 37–39)

Egypt, Libyi a Tunisko lze od poloviny 20. století označit za diktatury. Ezrow a Frantz je rozdělili podle typů diktatur. Egypt a Tunisko patřily k hybridním diktaturám. Hybridní diktatury měly všechny tři charakteristiky diktátorských režimů – jsou personální, vojenské a vládne zde jedna jediná masová politická strana. Libye patřila mezi diktatury personální, kdy leží veškerá moc v rukou jednotlivce a úzkého okruhu jeho blízkých (převážně rodiny a přátel). Alžírsko se řadilo mezi vojenskou diktaturu a Maroko bylo označeno za monarchii. (BERÁNEK, 2013, str. 26)

Dlouhověkost režimů patřila k hlavním aspektům moderních dějin Blízkého východu. Mnohé blízkovýchodní státy a jejich vůdci vynikali schopností čelit různým tlakům ke sloučení do větší unie anebo naopak k rozpadu do místních celků. Většina režimů, které byly u moci již v sedmdesátých letech, vládly i na počátku 21. století. V Tunisku Zín al-Ábidín Ben Alí byl přinucen k odchodu z prezidentského křesla po čtyřiceti letech (1987–2011), jeho předchůdce Habíb Bourguiba vládl v zemi rovněž 30 let (1957–1987). Husní Mubárak byl prezidentem Egypta taktéž 30 let (1981–2011). Syrský předchůdce Baššára Assada a jeho otec Háfiz Al-Asad, stál v čele Sýrie téměř tři desetiletí (1971–2000). Podobné případy jsou známy také v Saúdské Arábii, stále ovládanou rodinou Ál Saúd, či v Kuvajtu s vládnoucí rodinou Ál Sabáh. (BERÁNEK, 2012, str. 11)

Na Blízkém východě se vyskytuje velké množství států, které jsou závislé na rentě. Převaha autoritářských režimů vysvětluje fakt, že arabské státy se staly po monopolizaci ropy rentiéřskými či alokačními státy. U některých států tvoří zisk z ropy dokonce až 90 % příjmů. (BERÁNEK, 2012, str. 11–12) Podle americké studie existují empirické důkazy o tom, že hojnost přírodních zdrojů je klíčovým faktorem politických režimů. Analýza ukazuje, že země ekonomicky závislé na přírodních zdrojích jsou s největší pravděpodobností autoritářské. Vykazují vyšší hladiny vládních výdajů a jsou spojeny s horší veřejnou správou. Také je zde zvýšená pravděpodobnost zhroucení demokracie po třetí vlně demokratizace v roce 1990. (JENSEN, WANTCHEKON, 2004) Těžba ropy blízkovýchodním diktátorům umožnila upevnit své politické pozice. Do 21. století se tak

při životě udržely režimy, které by bez ropné renty nejspíše neměly možnost přetrvat. (ČERNÝ, 2012, str. 422)

Dle průzkumů veřejného mínění Pew Center⁴ více než polovina muslimů věří, že demokracie u nich může fungovat stejně tak dobře jako v Evropě a Spojených státech amerických. Největšími příznivci demokracie jsou evropští muslimové, mezi nimiž panuje názor, že se demokracie může bez problémů implementovat ve většině islámského světa (80 % německých, 76 % francouzských, 59 % britských a 57 % španělských muslimů). Tyto politicky relevantní názory se mění v čase – například na jaře roku 2011 se zvýšil počet optimistů ohledně relevance demokracie v Egyptě. (ČERNÝ, 2012, str. 79–80)

Podle Miloše Mendela však demonstranti podle nápisů na transparentech a skandujících hesel netoužili po nastolení demokracie západního stylu, protože většina z nich si zdaleka neuměla představit, co tento proces v delším časovém horizontu obnáší. (MENDEL, 2015).

Muslimové jsou si dobře vědomi nedostatků plynoucích z demokracie, ale i tak je pro ně demokracie nejlepším systémem vlády (v průměru pro 86 % Arabů – od 92 % v Maroku až po Palestinu a Alžírsko s 83 % souhlasných odpovědí). Dle průzkumů veřejného mínění Pew Center stejně tak pozitivně hodnotí fungování demokracie v praxi, nejen její samotnou ideu. (ČERNÝ, 2012, str. 80)

Názor, že je pro islámskou zemi vhodný nevolený autoritářský vůdce neomezovaný parlamentem, zastává pouhých 17 % arabského obyvatelstva. V tomto případě zde není souvislost mezi zastávaným názorem, religiozitou, a mírou podpory demokracie jako nejlepší formy vládnutí. Tento názor většinou zastávají lidé, kteří se obávají chaosu způsobeného demokracií. (ČERNÝ, 2012, str. 81)

Dalším faktorem, který se může zahrnout do problematiky demokratizace je absence úspěšné demokratizace některého státu z blízkovýchodního regionu, který by mohl být příkladem pro země ostatní.

V 19. a 20. století procházely arabské země tzv. liberální érou. Do určité míry zde fungovaly základní principy západního politického liberalismu. Až po druhé světové

---

⁴ Celý průzkum veřejného mínění dostupný zde: <http://www.pewglobal.org/2006/06/22/the-great-divide-how-westerners-and-muslims-view-each-other/>

válce, rozvolnění koloniálních vztahů a po konci dekolonizace, vytlačilo autoritářství liberální tendence jako přežitek minulosti. Ve státech, kde byly usazeny baasistické režimy, se začal prosazovat socialistický model rozvoje. Důsledkem revolucí a vojenských převratů, jejichž cílem bylo zmocnění se ekonomické báze, vznikly společenské přeměny v podobě zemědělských reforem a znárodnování. Autoritářské režimy se snažily pomocí zákazů a represí vytvořit odpor k modernizaci. Omezování politické svobody ospravedlňovaly záměrem rychlého překonání zaostalosti a přiblížení se hospodářské úrovni zbytku světa. (WEIGL a kol, 2012, str. 39–40)

Dalším silným motivem se jevily obavy z cizího vměšování. Tzv. liberální éra měla v arabském světě jasné souvislosti – pokud se podařilo vytvořit otevřený politický systém, ihned se objevil v zajetí cizích zájmů. V tomto případě je diktatura nejvýraznější obranou proti cizímu vměšování. (WEIGL a kol., 2012, str. 39–40)

V období kolonialismu, kdy měla Velká Británie a Francie veškerou moc nad vládami muslimských zemí, se většina muslimského obyvatelstva ocitla pod silným vlivem západních mocností a byla tak nucena vládnout v souladu s místními vůdci. Je tedy přirozené, že zde byla snaha o udržení islámských tradic. (MAITAH, 2010, str. 125) Následkem bylo zcela odlišné začlenění států. Modernistická elita, jejíž tempo udávala Západní Evropa a severní Amerika, uvažovala zcela jinak než tradiční méně vzdělaná anebo nevzdělaná elita. (BERÁNEK, 2013, str. 94)

Názory odborníků se liší v otázkách, zda mohou islámské tradice tolerovat implementované sekulární prvky a existovat vedle sebe. Většina ortodoxních muslimů je přesvědčena, že by měl islám hrát určitou roli v politice islámských zemí. Náboženství a politika jsou v islámském právu úzce propojeny. Liberální teorie předpokládaly, že touha po zvýšení působnosti islámu v politice s postupem času utichne. Nakonec však tato působnost byla spíše potlačena. Růst vlivu politického islámu zapříčinily především faktory jako je nedostatečná efektivita vlády při poskytování základních potřeb obyvatelstva, nesouhlas s ekonomickou závislostí na Západu a jeho kulturním vlivu anebo historické zkušenosti s kolonialismem, sociální nerovnováha způsobená vynucenou sekularizací a modernizací a účast v mezinárodních konfliktech, (MAITAH, 2010, str. 125-127)

Vztah mezi islámem a politikou v zemích Blízkého východu rozdělil D. Price následovně:

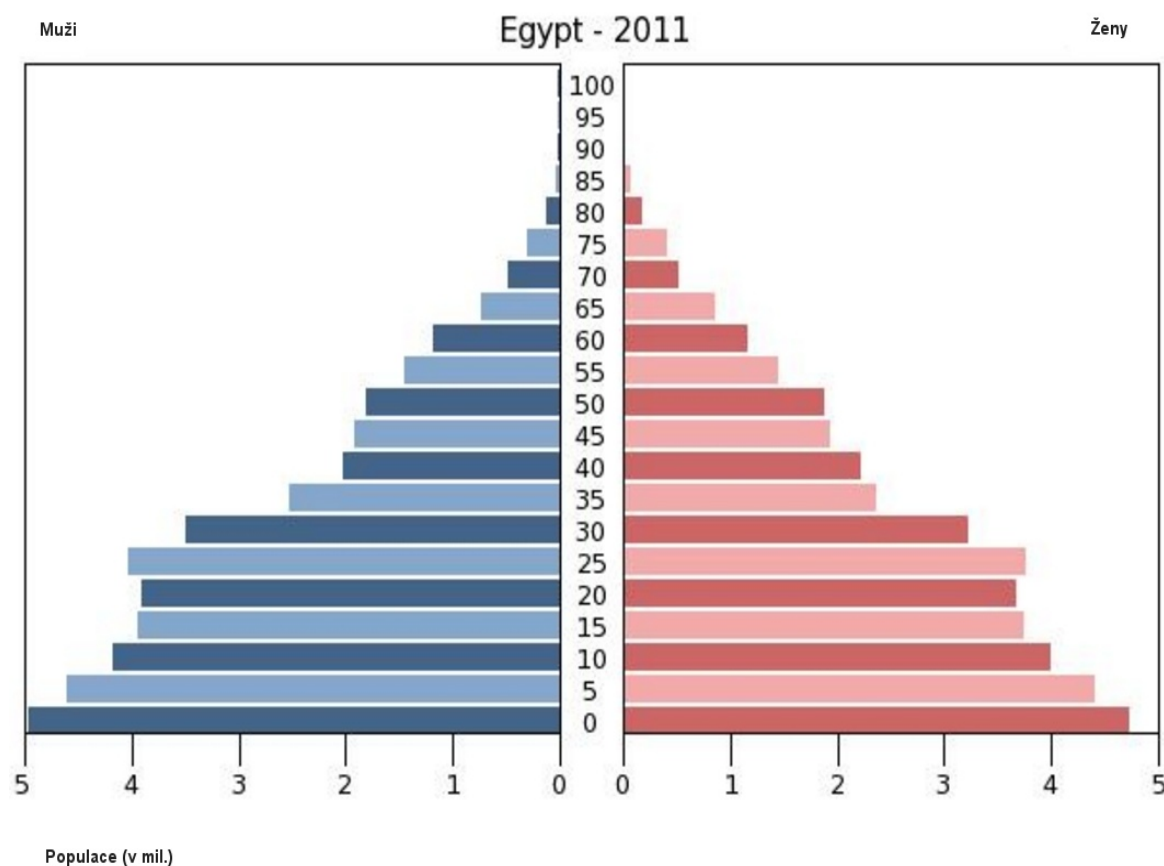
- 1) Země, kde byla islámská opozice potlačena sekulární vládou a došlo tak k posílení autoritativních režimů (Tunisko a Sýrie);
- 2) Země, kde vláda posilovala rostoucí vliv islámu. Tento trend je doprovázen umírněným pluralismem v politickém životě (Jordánsko a Egypt);
- 3) Země, kde má islám rostoucí tendenci a posiluje tím autoritativní režimy (Alžírsko a Írán);
- 4) Země, kde si režimy udržují autoritativní charakter v mnoha ohledech a vliv islámu na vládu je velice silný. (Maroko a Saúdská Arábie) (PRICE, 1999, str. 33)

Muslimští modernisté se tak ocitli mezi dvěma extrémy. Měli možnost si zvolit salafitskou pozici, kdy je islám interpretován jako doslovné chápání náboženských textů a inspiruje se první generací muslimů. Anebo pak extrémně liberální, která pro změnu odmítá tradiční učence a hodnotí islámské právo podle momentální potřeby, tzn., že si každý může interpretovat islám po svém. (BERÁNEK, 2013, str. 94–95)

5.1.3. Demografické faktory a nezaměstnanost mladé generace

Počátky Arabského jara v Libyi, Egyptě a Tunisku mají ekonomické základy, které spočívají v neschopnosti vytvoření pracovních příležitostí pro generaci mladého obyvatelstva. Analyzovaný region se dostal do fáze, kdy generace narozená v silných populačních ročnících z osmdesátých a počátku devadesátých let dorostla do aktivního věku. Populace ve věku 15–35 let jasně převyšuje nad počtem dětí a seniorů, který má klesající tendenci. S přibývajícím počtem mladé generace roste tlak na pracovní a životní uplatnění a zaměstnanost. (WEIGL a kol., 2012) Zhruba 60 % obyvatel v arabském světě se pohybuje pod hranicí 30 let. Ve věku 15–21 let, což je období hledání zaměstnání, se v Libyi vyskytuje 34 %, v Egyptě 30 % a v Tunisku 29 % obyvatelstva. K tomuto je třeba přičíst i vysokou míru nezaměstnanosti u mladých kategorií populace a vysokoškolské studenty. Právě tato skupina mladých lidí tvořila velkou část protestujících a vyžadujících změny. (BERÁNEK, 2012, str. 13). Na obrázku č. 1 můžeme vidět věkovou pyramidu Egypta v roce 2011 a převažující část mladého obyvatelstva.

Obrázek 1: Věková pyramida Egyptské arabské republiky (2011)

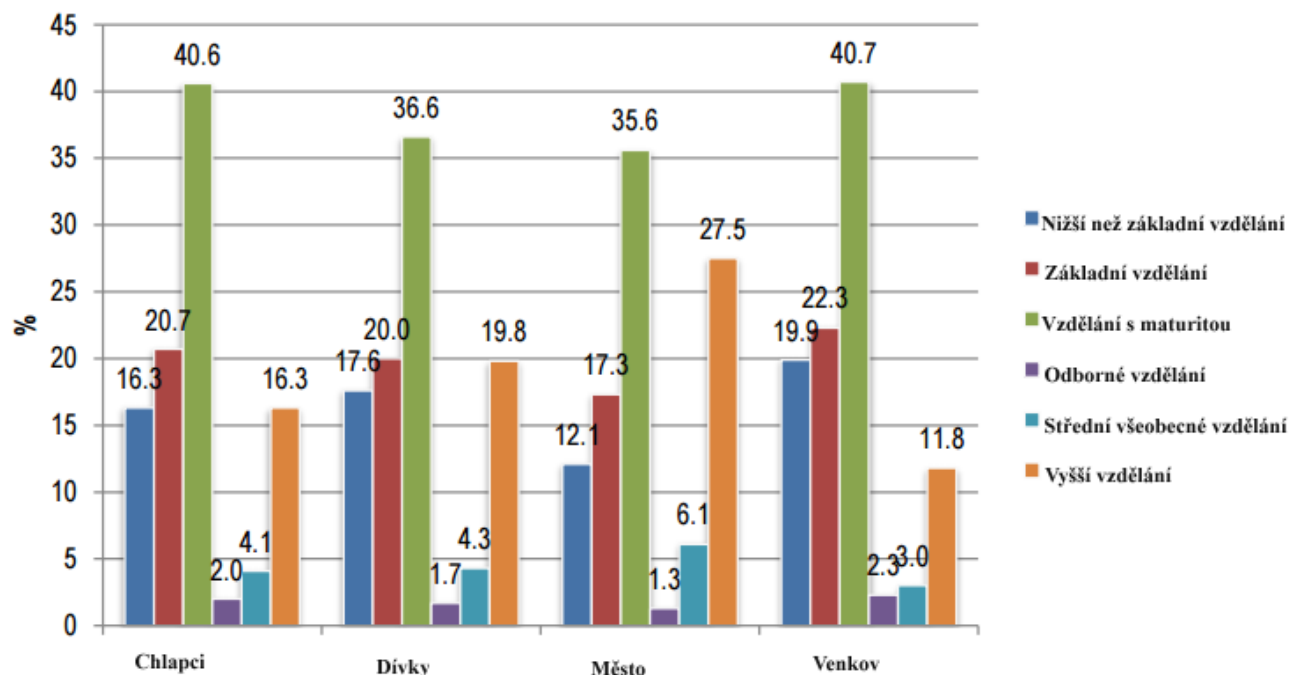

Zdroj: LUKE, 2011

Nezaměstnanost zůstává nepřiměřeně vysoká mezi absolventy vysokých škol (36,4 %) a jejich méně vzdělanými protějšky (14,7 %). (DUNNE, 2015) Dle nedávného průzkumu ILO pracuje 48 % mladých Egyptů v zaměstnání, které neodpovídá jejich vzdělání. Současné demografické trendy měly svůj počátek v roce 1950. V průběhu posledních 50 let zažily země MENA⁵ velký pokles dětské úmrtnosti v kombinaci s růstem populace. Během posledních deseti let pracovní síla ve státech MENA rostla 2,7% tempem – rychleji, než v kterékoliv jiné části světa. (INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012b) Na obrázku č. 2 je znázorněna egyptská mládež dle stupně dosaženého vzdělání.

⁵ MENA-anglická zkratka odkazující na státy středního východu a severní Afriky.

Obrázek 2: Egyptská mládež podle stupně dokončeného vzdělání, pohlaví a bydliště (2012)

Zdroj: Barsoum a kol., 2014

V letech 1980–2010 činil růst příjmů v Egyptě, Libyi a Tunisku na jednoho obyvatele 0,5 % ročně a míra nezaměstnanosti se pohybovala okolo 12 % ročně. Pomalý ekonomický růst, rapidní nárůst mladé populace a málo pracovních míst, bylo důvodem vzniku frustrace u mladé generace. (AFRICAN DEVELOPMENT BANK, 2012)

Populační exploze vede k populačnímu růstu, kdy dochází ke zvyšování zastoupení mladých a radikálnějších generací v populaci. Zároveň probíhá určitá sociální změna, zvyšuje se gramotnost, vzkvétá střední a vysoké školství a s ním také politické či kariérní ambice. Rozvíjejí se stará, ale také nová masová média, u kterých není tak snadné provádět cenzuru. Opomenout nelze ani překotnou urbanizaci, která během dvou až tří generací změnila charakter arabské společnosti. Izolované venkovské komunity tak nahradil život ve velkoměstech, což spolu se zvyšujícím se vzděláním a působením médií usnadnilo politickou mobilizaci, a především pak organizaci protestů. Důsledkem je pak nezaměstnanost, která je způsobena rychlým populačním růstem a zaostávajícím ekonomickým rozvojem a pomalou tvorbou pracovních míst. (ČERNÝ, 2014)

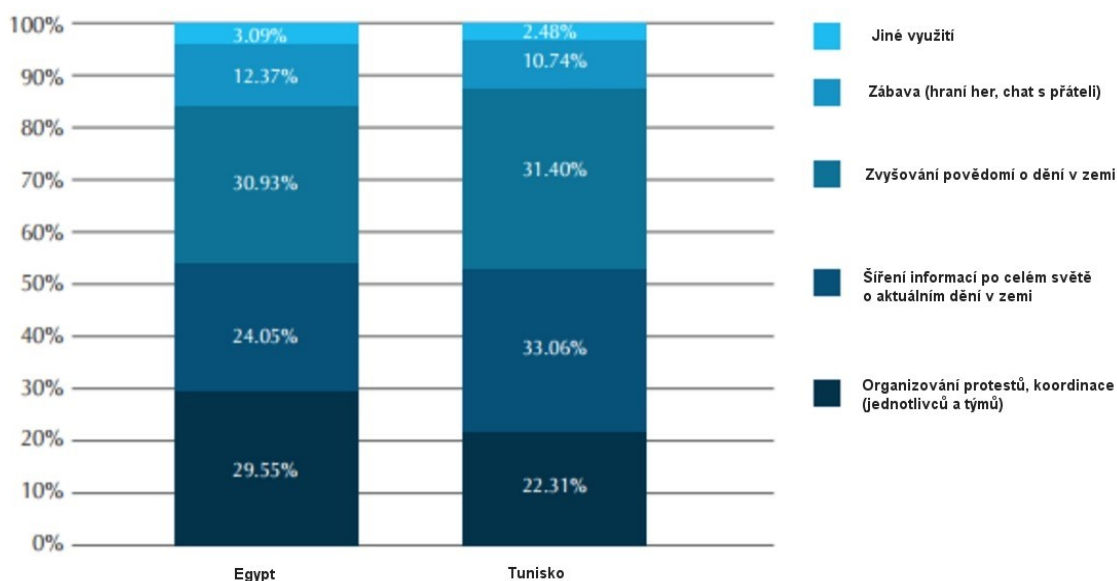
5.1.4. Povědomí internetu a sociálních sítí

V dnešní době má přístup na internet téměř každý. Na Blízkém východě nicméně závisí na přístupu vlády k podpoře internetu. Internet byl bezesporu jedním z klíčových faktorů, který ovlivnil rychlost, mobilizaci a šíření zpráv o Arabském jaru do celého světa. Sociální média byla hlavní platformou diskuze o politických povstáních. Vytvořila novou éru společenského aktivismu. Sociální aktivismus umožňuje rozvoj znalostí, sběr informací a přenos a sdílení myšlenek.

K informování sloužil především Facebook, Twitter a Youtube. Příspěvky na sociální síti Twitter se dne 11. února, kdy odstoupil prezident Husní Mubárak, zvýšily z 2 300 na 230 000 tweetů za den. (HOWARD a kol., 2011)

Jak můžeme vidět na obrázku č. 3, v průběhu povstání v roce 2011 bylo v Egyptě a Tunisku 80 % příspěvků na Twitteru a Facebooku zaměřeno na revoluci.

Obrázek 3: Využívání sociální sítě Facebook během roku 2011

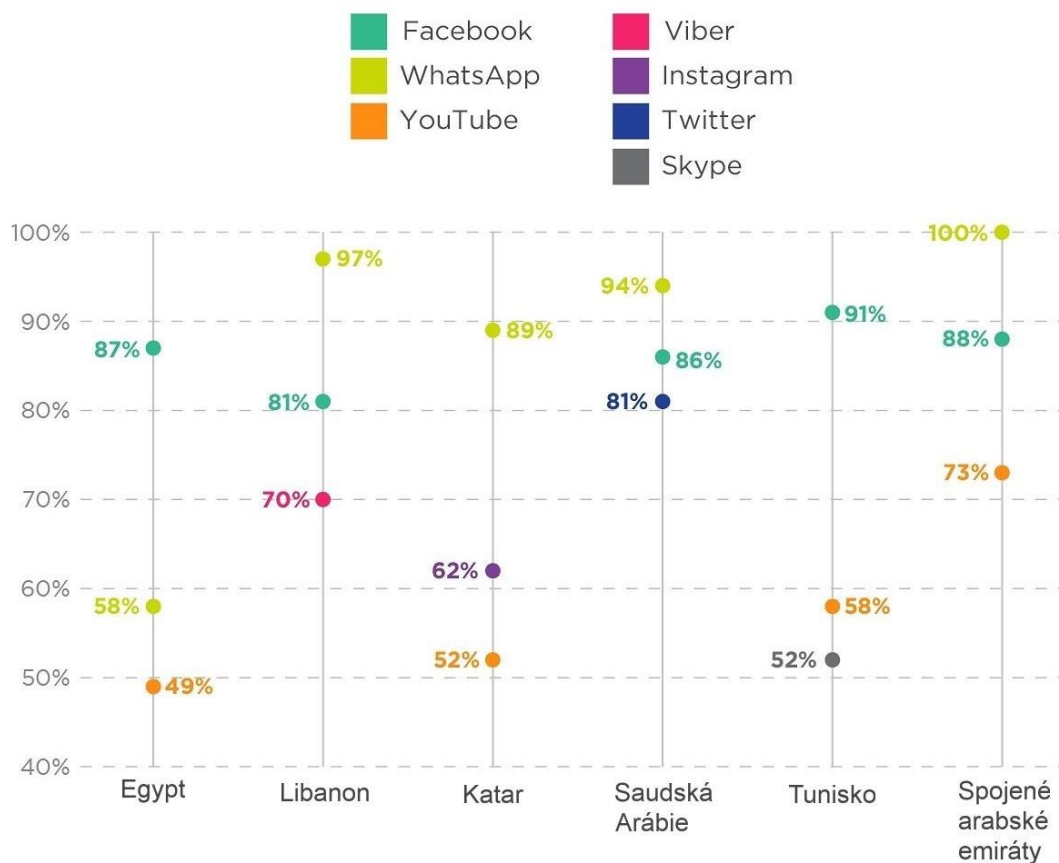

Zdroj: Hoff, 2016

Svoboda na internetu je v arabských zemích na velmi nízké úrovni. V Egyptě má přístup na internet pouze 32 % obyvatel (v roce 2011 mělo přístup na internet pouze 24 %). Internet je i za současného prezidenta Abdala Fattáha Sísího stále více vnímán jako bezpečnostní hrozba. Existují zákony, které na sítích nedovolují některé činnosti a aktivity, např. Protiteroristický zákon, který byl přijat v srpnu roku 2015 (a to i přes výraznou kritiku ze strany místních aktivistů a NGOs v oblasti lidských práv). Zákon se vztahuje na určité online aktivity, ke kterým se řadí i zřízení internetové stránky, což by

mohlo být vykládáno jako trestná činnost spojená s terorismem. I nadále zde přetrvává stíhání uživatelů sociálních médií za politické, sociální a náboženské projevy. (FREEDOM HOUSE, 2015c) Na obrázku č. 4 je znázorněno využívání sociálních médií ve státech MENA v roce 2015.

Obrázek 4: Využívání sociálních médií ve státech MENA v roce 2015

Zdroj: AL ARABIYA, 2015

5.2. Případová studie: Egyptská arabská republika

Původně byla oblast dnešního Egypta součástí Osmanské říše a s jejím rozpadem během první světové války vzniklo Velkou Británií kontrolované Egyptské království (1922–1952). (BURGROVÁ, 2011, str. 77). V červnu roku 1956 Egypt opustily britské jednotky a vznikla skutečná samostatnost země. (KLÍMA, 2012)

Po druhé světové válce se stal Egypt nejrozvinutější zemí Afriky po Jihoafrické unii. Roku 1944 souhlasili Britové se vznikem Ligy arabských států, kde měl Egypt posílit britskou stranu v regionu Předního východu proti americkým zájmům. (KLÍMA, 2012)

Po rozpadu Osmanské říše získal Egypt v roce 1922 samostatnost, ačkoliv měl až do roku 1952 monarchistické zřízení. (ISMAIL, 1995) Název Egyptská arabská republika vznikl v roce 1971. Od té doby se na postu prezidenta vystříдалo 6 prezidentů: Muhammad Nagib (1953–1954), Gamál Abd an-Násir (1956–1970), Anwar as-Sádat (1970–1981), Husní Mubárak (1981–2011), Muhammad Mursí (2012–2013) a nynější prezident Abdal Fattáh Sísí (2014–současnost). (BURGROVÁ, 2011, str. 77)

Se svojí rozlohou 1 001 450 km² a počtem obyvatelstva přesahující 90 milionů je druhým největším státem na africkém kontinentu.

5.2.1. Situace před revolucí

Egyptská ekonomika byla za vlády bývalého prezidenta Gamála Násira centralizovaná, až s nástupem Anwara el-Sádáta se Egypt začal postupně otevírat světu. V roce 1960 činil hrubý domácí produkt Egypta 4 miliardy amerických dolarů. Narůstající populace a převzetí zanedbaného hospodářství přimělo v dubnu roku 1974 prezidenta Sádáta k liberalizaci egyptské ekonomiky (tzv. politiky infitáhu). Politika infitáhu však nepřinesla výrazné zlepšení situace hospodářství, a tak musel Egypt přistoupit pod tlakem Mezinárodního měnového fondu a Světové banky na devalvaci měny a prosazení hospodářských reforem. Skokové zvýšení cen potravin (růst cen až o 50 %) vyvolalo hladové nepokoje, které utichly až s přílivem americké pomoci. (BURGROVÁ, 2011, str. 84, KULHÁNEK, 2013)

Zásluhou reforem a otevřené politiky v rámci mezinárodního obchodu rostl hrubý domácí produkt před globální ekonomickou krizí sedmiprocentním tempem. Zhoršení vnějších podmínek způsobených finanční krizí znamenalo zpomalení růstu na 4,7 % v roce 2009. (HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 2014) I přes tyto změny a relativně vysoký růst HDP zůstaly životní podmínky průměrného Egyptana neuspokojivé a sílila veřejná

nespokojenost. (KULHÁNEK, 2013) Tento fakt společně s velmi pomalým rozvojem místní výroby a omezenými zdroji způsobil dlouhodobou závislost Egypta na pomoci ze zahraničí, především ze Spojených států amerických. (METIAL, 2010)

V roce 2000 žilo v zemi 45 milionů mladých Egyptanů ve velice špatných podmínkách. Absolutní chudoba, služby v katastrofálním stavu, velmi špatné bydlení, nízká kvalita lékařské péče a devastace infrastruktury byly největšími problémy nejen u mladé generace. Většina vystudovaných studentů nemohla sehnat odpovídající zaměstnání, a tak byla buď nezaměstnaná anebo emigrovala na Západ. (OSMAN, 2011) I přes rostoucí HDP, výdaje na školství od roku 2006 značně klesaly. V roce 2005 bylo na vzdělání vynaloženo 4,79 % HDP, zatímco v roce 2008 byl zaznamenán 3,76% pokles. (WORLD BANK, 2015)

V letech 2010 a 2011 dosahoval podíl obyvatelstva Egypta žijících v chudobě celkem 25,2 % z celkového počtu ve srovnání s 21,6 % v letech 2008–2009. Extrémní chudoba klesla z 6,1 % v letech 2008–2009 na 4,8 % v letech 2010–2011. Podle průzkumů egyptské agentury zaměřující se na příjmy, výdaje a spotřebu, se chudoba liší dle regionů. Ve venkovském Egyptě se chudoba zvýšila z 43,7 % v letech 2008–2009 na 51,4 % v letech 2010–2011. V městských částech došlo ke zvýšení z 21,7 % v roce 2008–2009 na 29,5 % v letech 2010–2011. (EGYPT INDEPENDENT, 2012a) Na obrázku č. 5 můžeme vidět rostoucí nezaměstnanost mladé generace v Egyptě v letech 2007–2015.

Obrázek 5: Nezaměstnanost u mladé generace (2007–2015)

Zdroj: WORLD BANK, 2017

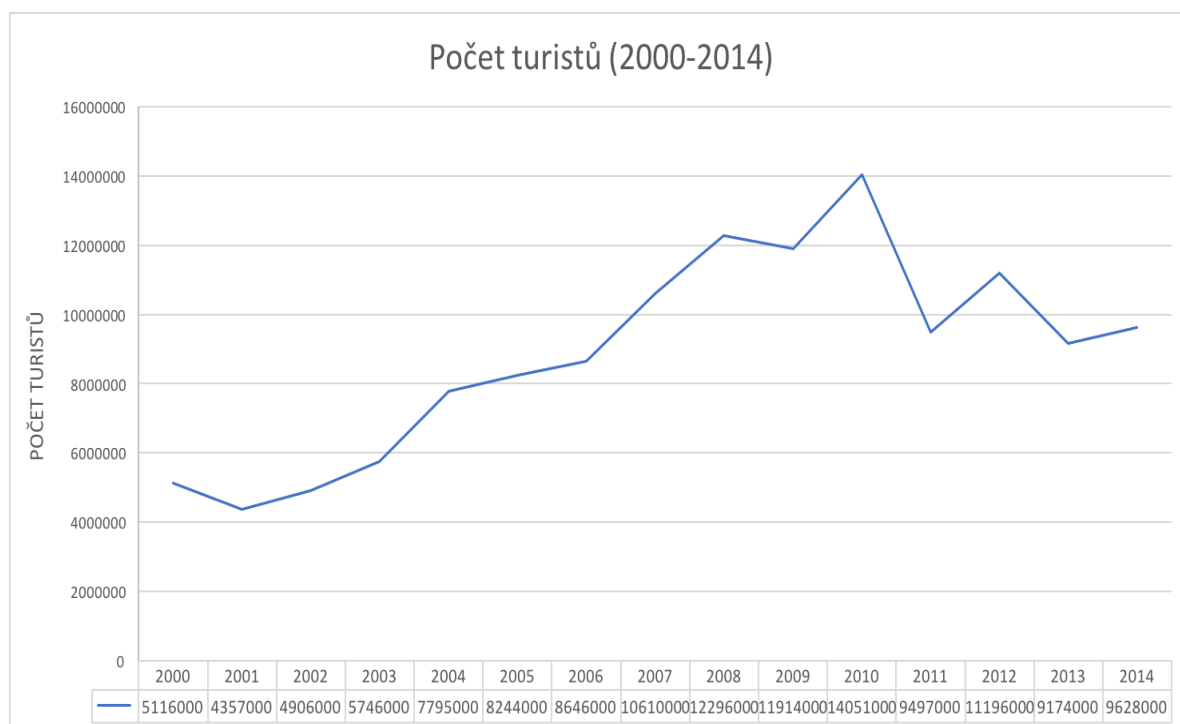
5.2.2. Hodnocení ekonomických změn v období 2010–2015 Hrubý domácí produkt (2010–2015)

Hrubý domácí produkt byl po celé zkoumané období v rostoucí fázi, avšak vlivem politických změn docházelo k poklesu.

V roce 2010 byl růst HDP relativně vysoký a činil 5,1 % na konci roku. Na počátku roku 2011 byl po několikarokním vysokém tempu růstu HDP zaznamenán výrazný pokles a Egypt vstoupil do období hospodářské nestability.

Po globální ekonomické krizi měl růst HDP velkou naději na zotavení. Zvýšená ekonomická rizika vycházející z revoluce vedla k poklesu růstu HDP na 1,8 % v roce 2011. Turismus, který činí přibližně 4,3 % HDP a zaměstnává 10 % pracovní síly, byl výrazně poškozen. Podle odhadů je zřejmé, že v listopadu 2011 klesl počet turistů o 42 % v porovnání se stejným obdobím roku předchozího. (SOCIAL WATCH, 2014) Na obrázku č. 6 můžeme vidět výrazný pokles turismu v roce 2011.

Obrázek 6: Turismus v Egyptské arabské republice (2000–2014)

Zdroj: WORLD BANK, 2016

Deficit způsobený v důsledku mimořádných výdajových opatření v období protestů byl financován prostřednictvím zahraničních grantů a půjček od dvoustranných

i mnohostranných rozvojových partnerů, včetně MMF. (INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2011)

Od pádu Husního Mubáraka v roce 2011 zažil Egypt pokles v přímých zahraničních investicích (o 80 % v prvních 4 měsících roku 2011 ve srovnání s předchozím rokem). (DAILY NEWS EGYPT, 2011)

Po revoluci a v období politického přechodu zavedly egyptské úřady v červnu roku 2011 hospodářský program zaměřující se na podporu ekonomického oživení, vytváření pracovních míst a pomoci domácnostem s nízkými příjmy, a to při zachování ekonomické stability. Mezi další funkce programu patřila také měnová a kurzová politika zaměřená na udržení makroekonomické stability, včetně zachování rezerv. Finanční sektor se zaměřil na zachování pevnosti bankovního systému a zabezpečení domácí finanční stability. Také byla zavedena opatření ke zvýšení transparentnosti a vytvoření příznivějšího podnikatelského prostředí se zvláštním zaměřením na podporu malých a středních podniků. Ve stejném roce přislíbila Světová banka 4,5 miliardy dolarů na podporu Egypta v průběhu příštích dvou let. Na podporu Egypta proudila pomoc mimo jiné i z Kataru, Saúdské Arábie a Spojených států amerických. MMF se zavázal poskytnout zemi 3 miliardy dolarů. Hlavní a vedlejší cíle MMF jsou v znázorněny v tabulce č. 1 níže. (INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2011)

Tabulka 1: Hlavní cíle podpory Mezinárodního měnového fondu na rozvoj Egypta

Hlavní cíle	Vedlejší cíle
Podpora sociální spravedlnosti a hospodářské oživení	Měnová a kurzová politika zaměřená na udržení makroekonomické stability, zachování rezerv a snížení inflace ve střednědobém horizontu
Vytvoření nových pracovních míst	Finanční sektor směřující k zachování pevnosti bankovního systému a zajištění finanční stability
Podpora transformace Blízkého východu	Opatření vedoucí ke zvýšení transparentnosti a vytvoření příznivějšího podnikatelského prostředí s důrazem na podporu malých a středních podniků

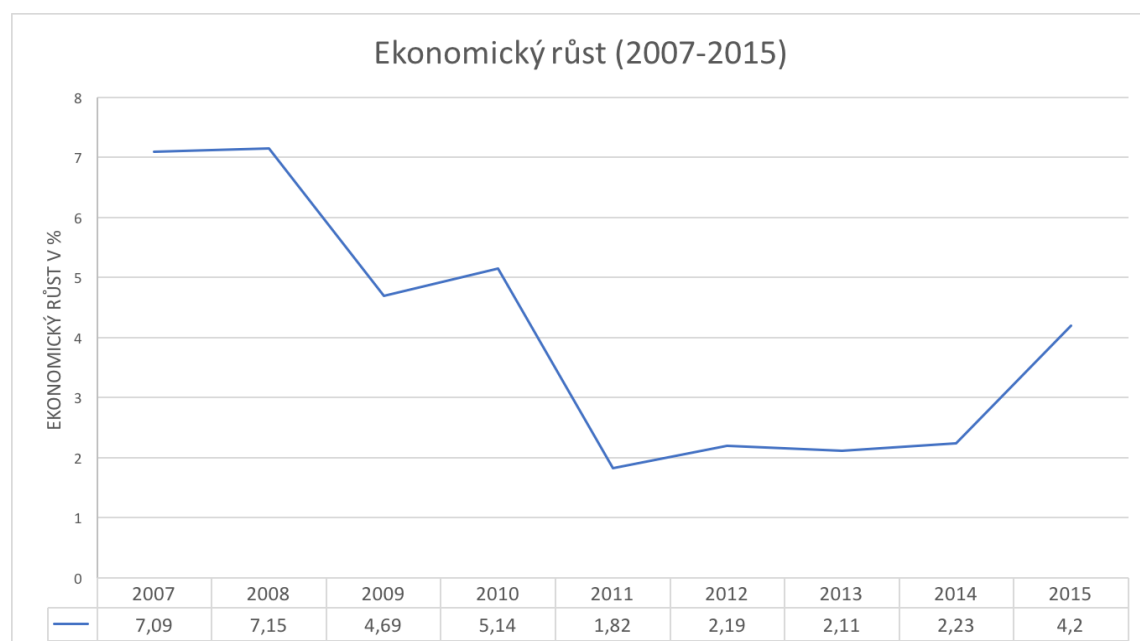
Zdroj: INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2011

V roce 2012 byl ekonomický růst brzděn dlouhodobou politickou nejistotou, kdy se ekonomika stále plně nezotavila z předchozího roku. Ekonomický růst činil 2,2 %, a to z důvodu pomoci od vnějších subjektů a fungujícím reformám. (INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012a) O rok později se ekonomický růst mírně snížil na 1,8 %

v roce 2013. Politická nejistota a zpoždění v realizaci nápravných politik výrazně zbrzdily nástup oživení. V tomto roce i nadále probíhaly diskuze o možné finanční podpoře ze strany MMF. K tomuto růstu přispěla veřejná a soukromá spotřeba, která tvoří 92,5 % HDP. (DAILY NEWS EGYPT, 2013) V roce 2014 se začaly projevovat známky ožívování ekonomiky. Ekonomický růst zaznamenal 2,2% nárůst. Lépe fungující finanční systémy a spravedlivější rozdělení ekonomických příležitostí hospodářský růst posílily. V roce 2015 ekonomický růst se 4,2 % nabral na síle. (WORLD BANK, 2017, INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012a) I přesto egyptská ekonomika zažívala delší období nestability a nejistoty. Příjmy z cestovního ruchu činily pouze 5,9 miliardy dolarů (v roce 2014 činily 7,3 miliardy dolarů). (ABOUGABAL, GONIM, 2016) Nicméně vláda měla zájem na zlepšení podnikatelského prostředí a provedla řadu fiskálních reforem, kterými se situace zlepšila. Těmito kroky se důvěra zahraničních investorů vrátila. (WORLD BANK, 2017, INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012)

Egypt je v současnosti třetí největší ekonomikou v arabském světě. Služby jsou nejdůležitějším odvětvím hospodářství a představují asi 47,5 % celkového HDP (2016) (TRADING ECONOMICS, 2016) V grafu č. 7 je znázorněn růst HDP v letech 2007–2015.

Obrázek 7: Růst HDP (2007–2015)

Zdroj: WORLD BANK, 2017

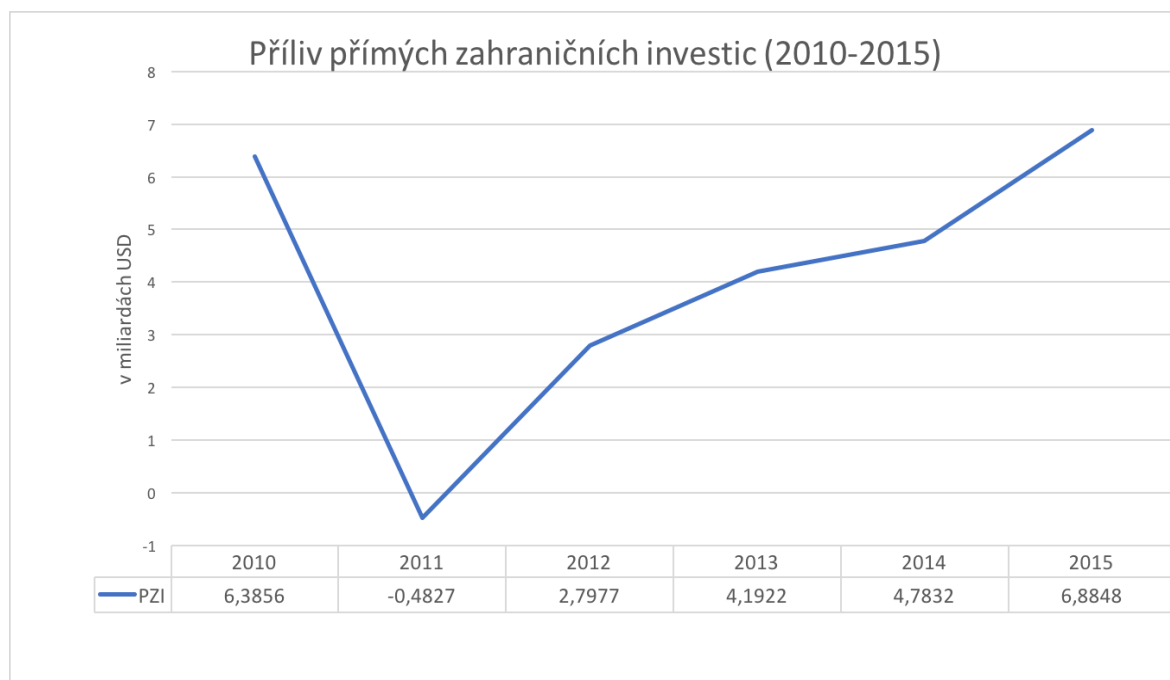
Přímé zahraniční investice (2010–2015)

Atraktivita pro zahraniční investory je jedním z dalších ukazatelů ekonomické stability země. Egypt byl předním příjemcem přímých zahraničních investic v části jižního Středomoří. Odvětví ropy a zemního plynu představovalo více než 50 % všech PZI. Za posledních 5 let je největším investorem v Egyptě Evropská unie (ve fiskálním roce 2011/2012 pocházelo z EU celých 80 % objemu PZI). Mezi členskými státy EU jsou Spojené království, Belgie, Francie, Itálie a Německo nejdůležitějšími partnery Egypta. Evropská unie podporuje investice do Egypta zejména prostřednictvím půjček pomocí Evropské investiční banky. Z 22,7 miliard eur, které Evropská investiční banka vymezila pro oblast jižního Středomoří, získal Egypt největší část z celkové částky (5,5 miliard eur). (DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO EGYPT, 2016)

Před revolucí v roce 2011 byl Egypt velice atraktivní destinací pro zahraniční investory, a to především kvůli dynamickému růstu ekonomiky, levné a kvalifikované pracovní síle, významným zásobám nerostného bohatství a jedinečnému turistickému potenciálu. (SANTANDER TRADE PORTAL, 2017) Nestabilita přechodného období měla negativní vliv na přitažlivost země. V roce 2011 byl poprvé zaznamenán záporný čistý příliv zahraničních investic (–482 milionů amerických dolarů). (DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO EGYPT, 2016). K hlavním důvodům pozastavení či zrušení investic patřila převážně nejistota budoucího bezpečnostního vývoje, obava o vývoj egyptské měny a snížení akceschopnosti administrativy.

Po výrazném propadu začaly investice v roce 2012 opět posilovat. V roce 2015 došlo k významnému zlepšení s přílivem 49 % PZI (zejména do bankovního a telekomunikačního sektoru). (SANTANDER TRADE PORTAL, 2017). Vývoj přílivu investic do Egypta pro období 2010–2015 je znázorněn na následujícím obrázku č. 8.

Obrázek 8: Příliv přímých zahraničních investic do Egyptské arabské republiky (2010–2015)

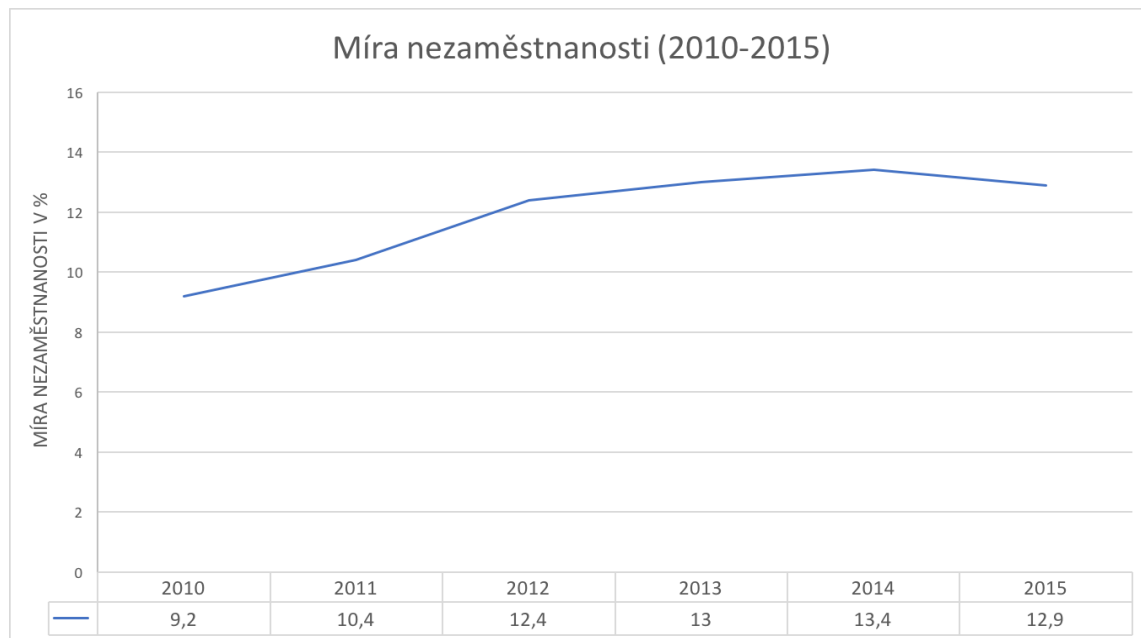
Zdroj: *WORLD BANK, 2017*

Nezaměstnanost (2010–2015)

Nezaměstnanost je jedním z hlavních problémů v Egyptě po několik desítek let. V roce 1960 bylo v zemi méně než 200 000 nezaměstnaných osob. Od roku 1976 nezaměstnanost skokově vzrostla na 850 000 a v roce 1986 dosáhla počtu více než 2 miliony nezaměstnaných. Nezaměstnanost má negativní dopad na egyptskou ekonomiku a především vliv na psychiku společnosti. Pracovní příležitosti rostly pomalejším tempem ve srovnání s růstem populace. Jedním z hlavních faktorů zmíněného problému je rychlejší růst pracovní síly než poptávky po pracovní síle. (ECONOMY WATCH, 2010) Dle Světové banky by ekonomika musela růst nejméně o 6 %, aby se snížila míra nezaměstnanosti v roce 2020. Ekonomická slabost v hlavních odvětvích, která jsou omezena pracovními příležitostmi, způsobila přesun velké části lidí do neformálního sektoru bez přístupu k dávkám sociálního zabezpečení. (FARID, 2014) Mezinárodní organizace práce ILO v roce 2014 ve své zprávě Globální trendy v zaměstnanosti uvedla, že schopnost přímých zahraničních investic ovlivňuje míru nezaměstnanosti a je do značné míry závislá na odvětví, na které je zaměřena. V Egyptě bylo v roce 2014 přibližně 45 % z celkového počtu PZI zaměřeno na ropný průmysl. Ropný sektor je kapitálově velice náročný a nabízí velmi omezený počet nových pracovních míst. (AGGOUR,

2014b) Na následujícím obrázku č. 9 je znázorněna míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015.

Obrázek 9: Míra nezaměstnanosti v Egyptské arabské republice (2010–2015)

Zdroj: KNOEMA, 2017

V roce 2010 se nezaměstnanost pohybovala okolo 9 %, což byla nejnižší zaznamenaná míra nezaměstnanosti za pětileté zkoumané období. V prvním čtvrtletí došlo oproti předchozímu roku k poklesu na 9,1 % (ačkoliv se předpokládal růst na 10 %). Obavy přetrvávaly především kvůli poklesu hospodářského růstu, dopadům spojeným s finanční krizí a roli vlády při vytváření nových pracovních míst. Byrokracie v oblasti lidských zdrojů a finanční překážky odrazovaly zaměstnavatele od přijímání pracovníků na pracovní smlouvu. Neformální zaměstnanci neměli zákonná práva, nedostávali výhody a jejich doba práce nebyla regulovaná. (DAILY NEWS EGYPT, 2010) V tomto roce byla velká část Egyptů zaměstnána v zemědělství (42 % obyvatelstva). (ECONOMY WATCH, 2010)

V roce 2011 představovala míra nezaměstnanosti 11,8 % ve druhém čtvrtletí. Míra nezaměstnanosti mezi mladým obyvatelstvem dosáhla 11,5 % u mužů a 46,4 % u žen. Nezaměstnanost u mužů s vysokoškolským vzděláním dosáhla 26,8 % a 55,1 % u žen. (DAILY NEWS EGYPT, 2011)

V roce 2012 se míra nezaměstnanosti dle egyptské CAPMAS zvýšila na 12,7 % z 12 % v roce 2011. Tím se celkový počet nezaměstnaných zvýšil z 3 183 milionů na

3 425 milionů v roce 2012, což představuje nárůst o 242 000 lidí. Míra nezaměstnanosti činila v městských oblastech 16,3 % a 9,9 % ve venkovských oblastech. Celkový počet zaměstnanců byl zhruba 27 milionů v roce 2012 (v roce 2011 to bylo cca 25 milionů), což představuje nárůst o 492 000. (SALAH, 2013) Dle zprávy CAPMAS se míra nezaměstnanosti mezi ženami, které vystudovaly odborné školy pohybovala okolo 65,2 % a u absolventů technických odborných škol okolo 56,9 %. (EGYPT INDEPENDENT, 2012b)

V roce 2013 se nezaměstnanost oproti předchozímu roku zvýšila na více než 13 %, a to z důvodu pokračující politické nestability po pádu Husního Mubáraka. Snížení přímých zahraničních investic zabraňovalo hospodářskému oživení. V roce 2014 nezaměstnanost registrovala 13,3 % v průběhu druhého čtvrtletí. Celková pracovní síla se zvýšila o 5,3 % ve srovnání se stejným čtvrtletím v roce 2000. V tomto roce žilo přibližně 27,8 % egyptské mládeže v chudobě. (AGGOUR, 2014a)

V roce 2015 klesla nezaměstnanost na 12,7 % ve druhém čtvrtletí. Počet nezaměstnaných dosáhl 3 500 milionů. Došlo tedy ke snížení o 141 000 ve srovnání se stejným obdobím v roce 2014. Míra nezaměstnanosti mezi muži byla 9,3 % a 24,1 % mezi ženami. Nezaměstnanost ve městech se snížila na 14,9 %, v porovnání se 16 % roku předchozího. Ve venkovských oblastech se zvýšila na 11 % ve srovnání s 10,3 % v roce 2014. (YEHIA, 2015)

5.2.3. Hodnocení společensko-politických změn v období 2010–2015 **Index vnímání korupce 2010–2015**

Korupce byla v Egyptě velkou překážkou již před revolucí. Od té doby došlo dle ukazatelů k mírnému snížení. Egypt se řadí do skupiny států, které nejsou schopny kontrolovat a naplňovat hlavní charakteristiky právního státu, akceptovat právní normy a závazky vztahující se na všechny obyvatele země. V zemi je typická ignorace legislativy a ochránci právního systému jsou upláceni. Korupce tak proniká do všech oblastí života. (HAMDY, 2011)

Egypt ratifikoval v roce 2005 Úmluvu OSN proti korupci. Kultura protekce a dalšího zvýhodňování znamenala ekonomickou stabilitu země a její investiční prostředí. Úplatkářství je součástí každodenního života Egyptanů. Egyptský trestní zákoník odmítá aktivní a pasivní úplatkářství a zneužívání pravomocí. Právní předpisy jsou však nerovnoměrně prosazovány. Společnosti čelí rizikům korupce při jednání s egyptským

soudnictvím a dvě třetiny obyvatel vnímá soudnictví jako poškozené. Nezávislost soudů byla narušena několika politickými konflikty, zejména v roce 2011. (BUSINESS ANTI – CORRUPTION PORTAL, 2016)

Organizace Transparency International umístila Egypt v roce 2015 na 88. místo (ze 168 zemí), což představovalo zlepšení oproti roku 2014, kdy se umístil na 94. místě ze 175 zkoumaných zemí.

V roce 2014 došlo ke zlepšení postavení země implementací Národní protikorupční strategie. (FATAFTA, 2016b) Přijímání úplatků bylo zachyceno v 19 % případů. Podle výzkumu Světové banky z roku 2009 většina Egyptů spoléhala na úplatky při jednání s úřady, a to zejména v městských oblastech. (DAILY NEWS EGYPT, 2014)

Ačkoliv byl boj proti korupci nejvyšší prioritou prezidenta Sísího, ukázalo se, že egyptská vláda neměla žádnou skutečnou politickou vůli bojovat proti korupci, a to i navzdory předchozím slibům. Bývalý šéf centrálního auditu prohlásil, že korupce stála Egypt okolo 67,6 miliard dolarů v průběhu čtyřletého období 2012–2016. Podle jiných zdrojů byla tato čísla podhodnocena, například dle Ústřední agentury pro veřejnou mobilizaci a statistiku byla odhadnuta korupce Egypta na 25 miliard dolarů ročně. (FATAFTA, 2016a)

V tabulce č. 2 můžeme vidět hodnocení indexu korupce dle Transparency International v letech 2010–2015. (0 – nejvyšší míra korupce, 100 – nejnižší míra korupce).

Tabulka 2: Hodnocení dle Transparency International (2010–2015)

Rok	Skóre	Umístění
2010	3,1 (starší hodnocení, odpovídá 31)	98. ze 178
2011	2,9 (29)	112. ze 182
2012	32	118. ze 174
2013	32	114. ze 175
2014	37	94. ze 174
2015	36	88. ze 167

Zdroj: TRANSPARENCY INTERNATIONAL

Freedom in the World 2010–2015

Index Freedom in the World je jedním z vybraných ukazatelů pro hodnocení politických a občanských svobod od společnosti Freedom House. Každoroční globální zpráva se skládá z číselných hodnocení a popisných textů ke každé zemi. Hodnota ukazatele v daném roce vychází z hodnocení událostí roku předešlého.

V časovém období 2010–2015 zobrazeném v tabulce č.3 se ukazatelé celkové a občanské svobody a politických práv v zemi pohybovaly na stupnici 1–7 (1 – nejlepší, 7 – nejhorší) mezi čísly 5–6. Celkové postavení země zaznamenalo jen v roce 2013 (hodnocení za rok 2012) mírné zlepšení situace – PARTLY FREE (částečně svobodné), ostatní roky byla země vykazována jako NOT FREE (nesvobodná země).

Tabulka 3: Freedom in the World (2010–2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Postavení země	NOT FREE	NOT FREE	NOT FREE	PARTLY FREE	NOT FREE	NOT FREE	NOT FREE
Celková svoboda (1=nejlepší, 7=nejhorší)	5, 5	5, 5	5, 5	5	5, 5	5, 5	5,5
Občanská svoboda (1=nejlepší, 7=nejhorší)	5	5	5	5	5	5	6
Politická práva (1=nejlepší, 7=nejhorší)	6	6	6	5	6	6	5

Pozn.: FREE=svobodné, PARTLY FREE=částečně svobodné, NOT FREE=nesvobodné

Zdroj: FREEDOM HOUSE

V Egyptě se po celý rok 2010 výrazně projevovala cenzura, převážně omezování tisku a médií, které byly kontrolovány státem. Přestože byla povolena svoboda projevu, nikdo nesměl překročit určité meze, které byly stanoveny vládou.

Parlamentní volby, které proběhly v roce 2010, byly označeny za nejvíce podvodné v historii Egypta. Mezinárodním pozorovatelům byl v několika případech omezen vstup do volebních okrsků. Voliči byli v mnoha případech obtěžováni a napadáni policií a volební urny byly znehodnocovány. Celkově bylo ve volbách znehodnoceno

10 volebních úřadů, nejvíce ve městě Kafr El-Dawwar v El-Behaire Governate. (AL-JAZEERA, 2011c, CNN, 2011)

Organizace Amnesty International upozorňovala již dříve na mučení vězňů. Policie a bezpečnostní složky zatýkaly nevinné lidi, aniž by docházelo k soudním řízením. Mnoho „nepohodlných“ lidí bylo drženo ve vazbě jako tzv. „administrativně zadržené osoby“. Mezi praktiky mučení patřily také elektrické šoky, bičování či znásilňování. Některé z případů skončily smrtí vězně. Je také třeba zdůraznit, že ani případy mučení žen a dětí nebyly výjimkou. Ženy měly oproti mužům omezená práva v případě dědictví, rozvodu a žádostí o práci. Domácí násilí bylo stejně běžné jako sexuální obtěžování na ulici. (Beránek, 2013, str. 40–42 a FREEDOM HOUSE, 2011a)

V roce 2011 zůstaly ukazatele svobody na stejné úrovni jako v roce 2010. Policie v průběhu demonstrací zabila nejméně 846 protestujících. Avšak pouze dva policisté byli za tyto vraždy odsouzeni. Došlo také k výraznému nárůstu v soudním pronásledování opozičních aktivistů, bloggerů a demonstrantů. Zprávy o čerstvých obvinění z urážek prezidenta anebo jiných úředníků byly stále na denním pořádku. (AMNESTY INTERNATIONAL, 2011)

V průběhu protestů byl obyvatelstvu odepřen přístup k internetu a službám mobilních operátorů a byl vyhlášen zákaz vycházení z domů od tří hodin odpoledne. (ZBAVITELOVÁ, 2011) Dle Egyptské komise bylo v období 25. 1.–11. 2. 2011 nahlášeno 846 mrtvých a 6 400 zraněných osob. (US NEWS, 2011)

Krátce po odstoupení Husního Mubáraka, v únoru roku 2011, armáda pozastavila Ústavu. Do vojenské rady a čela výboru pro ústavní změny byl jmenován soudce Tareq al-Bishry. Voliči v té době rozhodovali o úpravách v Ústavě. Současná Ústava, která byla změněna naposledy na počátku roku 2007, byla silně vychýlena ve prospěch prezidenta Mubáraka a jeho Národně demokratické straně. Navrhované změny se z poloviny zabývaly volbami, např. návrh na změnu podmínek pro nezávislé kandidáty, anebo obnovení plného dohledu nad volbami. Některé návrhy pouze doplňovaly ty předchozí, jinak zůstaly zachovány. Jiné pak byly buď pozměněny ve prospěch obyvatel anebo úplně zrušeny.

Referendum o ústavních změnách 19. března 2011 schválilo 77 % voličů. Hlasovalo o něm 19 miliónů Egyptanů, což byla 41% účast. (AL-JAZEERA, 2011a)

V roce 2012 došlo k celkovému zlepšení postavení země. Celkový status PARTLY FREE nastal vzhledem k blížícím se prezidentským volbám a odstoupení Nejvyšší rady ozbrojených sil (SCAF). Zlepšila se jak politická práva, tak i celková svoboda obyvatel. Také návrh Ústavy představoval mírné zlepšení, neboť jasně potvrzoval rovnost pohlaví. (FREEDOM HOUSE, 2013a)

Po ukončení více než 30 let trvajících výjimečného stavu byla v červnu roku 2012 předána moc do rukou civilní vlády Muslimského bratrstva v čele s prezidentem Muhammadem Mursím. (BURGROVÁ, 2014) Pozorovatelé prezidentských voleb v květnu 2012 kritizovali nedostatky volebního procesu. Ačkoliv se jednalo o skutečně první konkurenční prezidentskou soutěž v egyptské historii a volební den byl v souladu s mezinárodními standardy, byla porušována volební tajemství, volební místnosti nebyly otevírány včas, udělování akreditací probíhalo se značným zpožděním a přítomnost nezávislých pozorovatelů ve volebních místnostech byla omezená. (FREEDOM HOUSE, 2013a)

Na začátku roku 2013, po vyhlášení zákazu nočního vycházení prezidentem Muhammadem Mursím v několika egyptských městech, vznesl ministr obrany Abdal Fattáh Sísí varování o možném kolapsu státu kvůli politické krizi. Nepřímo tak kritizoval opoziční síly za neustálé vyvolávání napětí a nepokojů. (RICHTER, 2013) Kvůli neustálému upevňování své moci, namísto snahy o řešení ekonomických a sociálních problémů, klesla podpora prezidenta Mursího v průběhu první poloviny roku 2013. (FREEDOM HOUSE, 2014a) Na jaře roku 2013 začali aktivisté organizovat petiční kampaň, ve které shromažďovali podpisy požadující předčasné volby a odstoupení prezidenta. Kampaň vyvrcholila v obrovské demonstraci po celé zemi.

V červnu 2013 zemřelo nejméně 14 lidí při střetu odpůrců a příznivců prezidenta po oznámení jeho možného odstoupení. Největší demonstrace se uskutečnila na náměstí Tahrir v Káhiře, kde se shromáždilo okolo 10 000 odpůrců Mursího. Při protestech zemřelo více než 20 lidí. Lidé protestovali proti nesplněným slibům vlády. (AL-JAZEERA, 2013, ČESKÝ ROZHLAS, 2013)

Dne 8. července zaútočily bezpečnostní síly na skupinu neozbrojených civilistů v Káhiře. Při tomto (od pádu Husního Mubáraka) nejkrvavějším masakru zemřelo nejméně 51 lidí a 435 jich bylo zraněno. Armáda uvedla, že útok na demonstranty byl vyprovokován teroristickým útokem. Po týdenním vyšetřování se ukázalo, že k žádnému

útoku nedošlo a bezpečnostní síly použily hrubou sílu proti nevinnému a neozbrojenému obyvatelstvu. V červenci 2013 se protesty docílilo sesazení prezidenta Muhammada Mursího. (THE GUARDIAN, 2013b)

Na obrázku č. 10 je znázorněn počet egyptských obětí, a to v období od 3. července 2013 do 31. ledna 2014.

Obrázek 10: Politické násilí v období 3. července 2013–31. ledna 2014 a počet obětí

Zdroj: DUNNE, WILLIAMSON, 2014

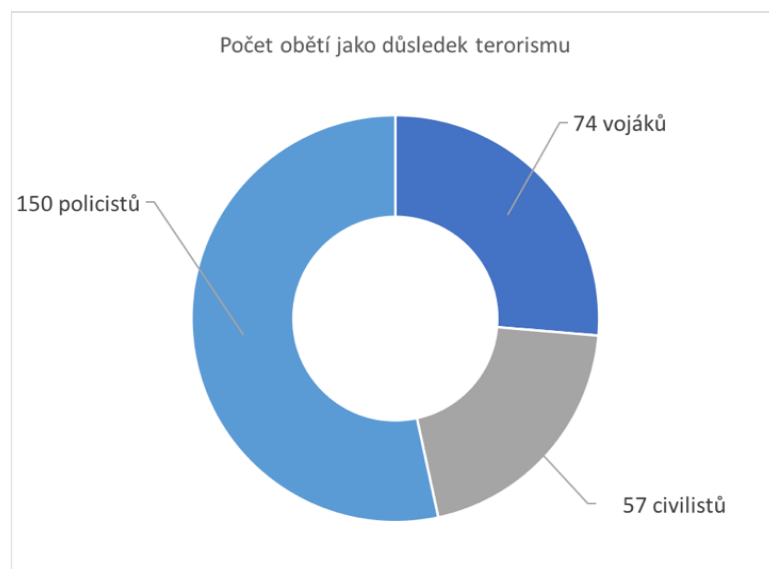
Na následujících obrázcích č. 11 a 12 můžeme vidět počet obětí jako důsledek protestů a střetů a počet obětí jako důsledek terorismu.

Obrázek 11: Počet obětí jako důsledek protestů a střetů

Zdroj: DUNNE, WILLIAMSON, 2014

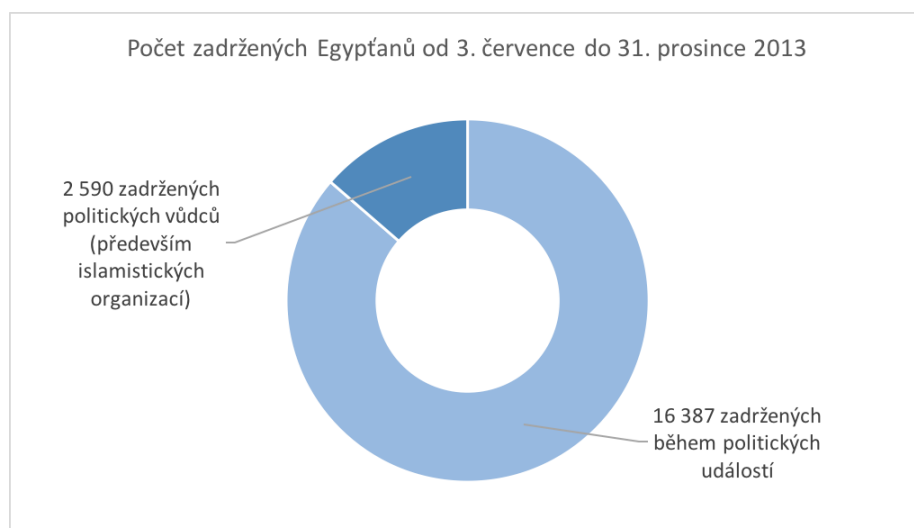
Obrázek 12: Počet obětí jako důsledek terorismu

Zdroj: DUNNE, WILLIAMSON, 2014

Na obrázku č. 13 je znázorněn počet zadržených Egyptanů, a to v období od 3. července 2013 do 31. prosince 2013.

Obrázek 13: Počet zadržených Egyptanů od 3. července 2013 do 31. prosince 2013

Zdroje: DUNNE, WILLIAMSON, 2014

V listopadu 2013 sílila kritika na nový zákon o veřejných demonstracích vydaný prozatímním prezidentem Adly Mansourem. Zákon obsahoval 25 článků dopodrobna určených podmínek, které musely být splněny před uskutečněním protestu. Zákon zakazoval jakékoliv neschválené shromáždění, ať už na veřejnosti anebo v soukromí. Organizátoři protestů museli povinně předložit kompletní plány protestu nejméně tři dny před shromážděním vládě, která musela vše schválit. V případě porušení zákona hrozilo demonstrantům napadání bezpečnostními složkami, pokuty pohybující se od 10 000 do 500 000 egyptských liber, anebo dokonce trest odnětí svobody (například při porušení veřejného pořádku či bezpečnosti). (THE GUARDIAN, 2013a, AHRAM ONLINE, 2013)

Vítězství bývalého šéfa armády Abdala Fattáha Sísího v prezidentských volbách v červnu 2014, který získal 95 % hlasů a bojoval proti jednomu soupeři (levicový politik Hamdeen Sabbahi), nebyl schopný žádný nezávislý mezinárodní pozorovatel ověřit. Ve volbách byly využívány státní prostředky na podporu Sísího a voliči byli zastrašováni. (FREEDOM HOUSE, 2015a) Sísí ve svých předvolebních kampaních několikrát zmínil své přesvědčení, že současný muslimský svět zbavil islám lidství. Svůj příchod k moci vylíčil jako jediný způsob, jak ukončit hrozbu terorismu. Také zdůraznil potřebu zničit extremismus a odstup od radikálního islámu. (ZBAVITELOVÁ, 2014)

Egyptská organizace pro lidská práva ANHRI zaznamenala během roku 2014 celkem 1515 protestních pochodů. Jednalo se o pochody pořádané, ale i zakázané Muslimským bratrstvem, anebo studenty a pracovníky občanských organizací. Podle ANHRI bylo Muslimské bratrstvo a Anti-Coup Alliance nejaktivnějšími subjekty, které organizovaly protestní akce v průběhu roku 2014. Zpráva zaznamenala 63 uvězněných novinářů na konci roku 2014 (pro srovnání s organizací CPJ – potvrzeno jen 12 zatčených novinářů v roce 2014) (DAILY NEWS EGYPT, 2015)

Organizace ANHRI také uvedla, že časté napadání a zatýkání demonstrantů vedlo k poklesu míry protestů v lednu a únoru 2014, až v listopadu došlo k výraznému růstu. Na základě nového zákona o protestech došlo k častému obviňování z „nelegálního shromažďování“. (DAILY NEWS EGYPT, 2015) Podle vládních údajů zahynulo nejméně 496 lidí při útocích ozbrojených skupin v období od července roku 2013 do března 2014. (HUMAN RIGHTS WATCH, 2014) V tabulce č. 4 můžeme vidět počty protestů v roce 2014 a události, které byly napadeny bezpečnostními silami.

Tabulka 4: Počet protestů v Egyptské arabské republice v roce 2014

Měsíc	Počet protestů	Protesty napadeny bezpečnostními složkami
leden	109	30
únor	112	8
březen	120	50
duben	109	18
květen	86	37
červen	103	27
červenec	105	32
srpen	167	55
září	113	32
říjen	141	43
listopad	236	55
prosinec	114	25
Celkem	1515	412

Zdroj: ANHRI, 2015

Značné znepokojení pocítily v červenci 2014 i nezávislé nevládní organizace. Zákon č. 84 z roku 2002 s sebou přinesl povinnost registrace nezávislých organizací. Dříve byla činnost NGOs do značné míry tolerovaná, ačkoliv organizace čelily častému zastrašování, cenzuře a zatýkání. NGOs tak stály před otázkou, zda přežít za velice obtížných podmínek, anebo organizace neregistrovat a být v konfrontaci se státem. Návrh zákona zakazoval nevládním organizacím provádět jakýkoliv terénní výzkum anebo uveřejňovat veřejná mínění bez povolení centrální agentury CAPMAS. Zákon tak dal státu možnost dle libosti rozpouštět jakékoliv organizace, které by označil za „nepohodlné“. (THE NATION, 2014)

Činnosti lidskoprávních organizací ovlivnila Sísího změna článku č. 78 z roku 2014 trestního zákoníku, který ukládal doživotní trest komukoliv, kdo požadoval či přijímal zahraniční finance s cílem „poškození národních zájmů“, anebo se dopustil činnosti, která by porušila nezávislost země. Tato situace vedla k tomu, že většina lidskoprávních organizací byla nucena vzdát se veškerých finančních prostředků z vnějšího prostředí. Skupiny dokumentující porušování lidských práv byly pod dohledem Sísího režimu a také terčem státních kampaní, které je ponižovaly a označovaly za neloajální Egyptěany, kteří se snaží podkopávat režim a poškodit pověst země. (THE NATION, 2014)

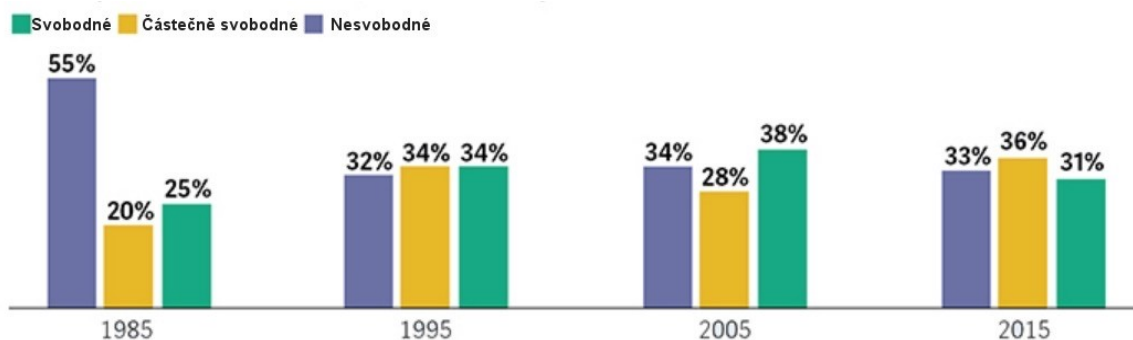
V roce 2015 se situace nikterak nezlepšila. Celkový status země zůstal na pozici NOT FREE. V tomto roce bylo dle Freedom House nejméně 538 lidí odsouzeno k smrti kvůli nepřátelství k vládě. (FREEDOM HOUSE, 2015a)

Nová vláda Egypta v čele s prezidentem Sísím používala zákonodárství k legalizaci svého chování a k záruce beztrestnosti pro své generály. V březnu 2015 se stal ministrem vnitra Magdy Abd el-Ghaffar. Ghaffar dříve sloužil ve Státní vyšetřovací bezpečnosti tajné policie (State Security Investigations – SSI), která byla za prezidenta Mubáraka známá porušováním lidských práv. Od okamžiku jeho nástupu v zemi patrně narostl počet násilných zmizení. Násilná zmizení zvyšují u oběti riziko mučení a špatného zacházení bez možnosti přístupu k právní ochraně. Také mají zničující dopad na rodiny obětí, které jsou ponechány v nevědomosti ohledně osudu svých blízkých. Amnesty International vydala v roce 2016 zprávu, na níž názorně ukazovala obraz egyptského Státního zastupitelství, které od NSA přijímá pochybné důkazy a falšuje data zatýkání. Zpráva kritizovala spolupřevinu Státního zastupitelství v těchto případech násilí. Vážně se tak zpronevřovala egyptskému právu, které mělo chránit oběti. (AMNESTY INTERNATIONAL, 2016)

Freedom of the Press a Freedom on the Net

Indikátory Freedom of the Press a Freedom on the Net jsou dalšími významnými ukazateli organizace Freedom House. V dnešní době je velice nutné bojovat za lidská práva, svoboda slova a médií je žádaná a měla by být samozřejmá na celém světě. Na následujícím obrázku č. 14 můžeme vidět, jak se vyvíjela svoboda médií již od roku 1985.

Obrázek 14: Historické trendy Freedom of the Press v letech 1985–2015

Zdroj: FREEDOM HOUSE

Freedom of the Press je indikátorem společnosti Freedom House, který hodnotí svobodu sdělovacích prostředků. Studie probíhají ve všech zemích a jsou používána společná kritéria, jak v chudých, tak v bohatých zemích, stejně tak jako v zemích s různým náboženstvím. Hodnoty za sledované období jsou uvedeny v tabulce č. 5.

Tabulka 5: Freedom of the Press (2010–2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celkový status	PARTLY FREE	NOT FREE	PARTLY FREE	NOT FREE	NOT FREE	NOT FREE	NOT FREE
Celkové skóre (0=nejlepší, 100=nejhorší)	60	65	57	62	68	73	77
Právní prostředí (0=nejlepší, 30=nejhorší)	21	23	20	22	22	24	25
Politické prostředí (0=nejlepší, 40=nejhorší)	21	24	22	24	30	33	35
Ekonomické prostředí (0=nejlepší, 30=nejhorší)	18	18	15	16	16	16	17

Pozn.: FREE=svobodné, PARTLY FREE=částečně svobodné, NOT FREE=nesvobodné

Zdroj: FREEDOM HOUSE

Freedom on the Net je dalším projektem společnosti Freedom House a skládá se z pečlivé analýzy on-line svobody na světě. Hodnoty za sledované období jsou uvedeny v tabulce č. 6.

Ačkoliv se mohlo zdát, že revolucí v roce 2011 se zlepšil postavení novinářů, nestalo se tomu tak. Politický obrat tisku paradoxně nepomohl. Novináři nezávislých médií se dokonce shodují, že se pro ně situace zhoršila.

Novináři a bloggeři byli zatýkáni, šikanováni a bylo jim vyhrožováno. Za články, které urážely prezidenta či jiné osoby s ním spojené, dostávali v lepším případě vysoké pokuty. V roce 2009 byli novináři pokutováni za kritiku prezidenta Mubáraka ve výši 20 000 liber (3600 dolarů).

Zákon o výjimečném stavu z roku 1981 umožňoval zákaz publikací z důvodů národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku. V roce 2008 byl tento zákon rozšířen. (FREEDOM HOUSE, 2010)

Podle Reportérů bez hranic se v roce 2009 zvýšil počet stížností podaných vládou a armádou proti novinářům. V prvním čtvrtletí roku bylo do soudních sporů zapojeno nejméně 57 novinářů. (FREEDOM HOUSE, 2010)

Tabulka 6: Freedom on the Net (2010–2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celkový status	-	PARTLY FREE	PARTLY FREE	PARTLY FREE	PARTLY FREE	NOT FREE	NOT FREE
Svoboda na internetu (0=nejlepší, 100=nejhorší)	-	54	59	60	60	61	63
Překážky v přístupu (0=nejlepší, 25=nejhorší)	-	12	14	15	15	14	15
Limity obsahu (0=nejlepší, 35=nejhorší)	-	14	12	12	12	13	15
Porušování práv uživatelů (0=nejlepší, 40=nejhorší)	-	28	33	33	33	34	33

Pozn.: FREE=svobodné, PARTLY FREE=částečně svobodné, NOT FREE=nesvobodné

Zdroj: FREEDOM HOUSE

V roce 2010 v Egyptě zůstala, co se týče celkového statusu země, situace stejná jako v roce 2009. Celkové prostředí pro novináře a média získalo status PARTLY FREE (částečně svobodná). Z důvodu politických nepokojů byla situace pro novináře značně nepříznivá.

Editoři nejvýznamnějších periodik byli vybíráni prezidentem. (BERÁNEK, 2013, str. 39) Egyptský rozhlasový a televizní svaz ERTU vlastnil 17 televizních kanálů. Channel 1 a Channel 2 byly hlavními vysílacími kanály. Největší státní rozhlasová stanice Nile TV sloužila především jako vládní propagandistický nástroj a nabízela 9 kanálů různých žánrů, které byly mezi Egypťany velice populární. Mezi soukromé stanice patřila Dream (zábava, náboženské pořady, sport, talk show, zprávy), Al Mehwar (na financování Dream a Al Mehwar se podílela i vláda) a OTV (zaměřeno především na teenagery). (ALLAM, DUBAI PRESS CLUB, 2012)

Během parlamentních voleb docházelo k právnímu obtěžování, zatýkání a porušování soudních procesů proti novinářům a bloggerům. V průběhu předvolebních kampaní byla zakázána řada zpravodajských služeb (např. pozastaveny stanice NileSat Service), která jsou v této době důležitá jak pro diskuzi, tak pro šíření nezávislých názorů.

Egyptská vláda podávala falešná obvinění, pronásledovala a zatýkala novináře, a to z důvodu omezení a umlčení tisku v průběhu celého roku 2010. (FREEDOM HOUSE, 2011b)

Ačkoliv egyptská Ústava obsahovala celou kapitolu práv, pravomocí a povinností tisku a především zaručovala svobodu projevu, zákon č. 158 z roku 1958 o výjimečném stavu tyto práva potlačoval, a to z důvodu bezpečnosti státu a veřejného pořádku. Článek č. 48 zakazoval cenzuru, avšak s výjimkou případů, podle kterých tento zákon neplatil. Článek č. 47 zaručoval svobodu názorů prostřednictvím jakéhokoli média, avšak další články se zabývaly sankcemi pro média za nevhodné publikace. Sankce zahrnovaly pokuty v rozmezí od 900–3 600 dolarů pro tiskové přestupky a až pět let vězení za kritiku prezidenta a dalších jeho příslušníků. (FREEDOM HOUSE, 2011b)

Licence všech druhů medií a novin byly v roce 2010 pod přísnou kontrolou vlády. Prezident stál v čele tiskové rady a měl na starost veškeré schvalování nových licencí. Zákon č. 96 z roku 1996 dával právo Nejvyšší radě tisku odpovědnost vydávat licence k novinám. (EUROPEAN JOURNALISM CENTRE) Egyptský rozhlasový a televizní svaz (ERTU), který by pod kontrolou Ministerstva informací, měl na starost udělování rozhlasových a televizních licencí. (ABUDULA, 2014) Zájemci o vysílání ve státní televizi NileSat museli projít zdlouhavým procesem bezpečnostního schvalování, který zahrnoval rozsáhlé kontroly podkladů o zaměstnancích. Nové kanály musely mít počáteční kapitál ve výši 25 milionů egyptských liber. (MEKAY, 2011) Ministerstvo informací si drželo téměř absolutní moc od roku 1989. ERTU byl finančně závislý na vládě, což bylo velkou hrozbou pro nezávislost země. (ABDULA, 2014)

Návrh audiovizuálního vysílacího zákona, který uděloval penalizace v rozmezí od 1 měsíce až 3 let vězení za napadení sociálního smíru a veřejného pořádku, zůstal v úvahu parlamentu. Návrh počítal také s vytvořením národní vysílací regulační agentury v čele se členy bezpečnostních složek státu. Dne 19. října 2010 Ministerstvo informací pozastavilo 12 televizních stanic NileSat Service. Další obdržela varování. Řada vysílacích stanic byla obviňována z podněcování k násilnostem a extremismu. V říjnu

byla vydána nová pravidla, jejichž cílem bylo omezení přímých přenosů volebního zpravodajství, včetně zabraňování živého vysílání. Všechna vysílání byla značně cenzurovaná a vysílání bylo ve prospěch prezidenta. V říjnu ministr informací Anas el-Feqqi pozastavil populární sportovní stanici Nile Sport poté, co komentátor kritizoval Ministerstvo vnitra za nevhodné chování policie při sportovním utkání. (FREEDOM HOUSE, 2011b)

Přibližně 1000 aktivistů bylo zatčeno až do skončení voleb. Podle organizace Human Rights Watch bylo zatčeno neprávem 10 novinářů, kteří uvedli, že měli zakázán vstup do volebních místností i přes potřebná povolení. Novinářům byly zabaveny veškeré záběry a poznámky. (HUMAN RIGHTS WATCH, 2011)

I po volbách byli novináři pronásledováni. V lednu bylo zatčeno dalších 19 aktivistů na cestě do Egypta, další byli napadeni v Káhiře za publikování „nepravdivých“ informací o armádě. Přestože v Egyptě existovalo v roce 2010 více než 500 periodik, časopisů a ostatních novin, většina z nich byla v rukou státu. Ty, které byly nezávislé, měly velké finanční problémy.

V září 2010 bylo před volbami zrušeno vysílání velice populární talk show „Baladna” na soukromé televizní stanici, což bylo označeno jako útok na svobodu médií v Egyptě. Zrušen byl i pořad „Cairo today”, který byl vysílán již 12 let. (HUMAN RIGHTS WATCH, 2011)

Dne 11. října 2010 oznámil telekomunikační orgán nový požadavek, a to omezení mobilních textových zpráv před parlamentními volbami. Hromadně zasílané textové zprávy musely nově získat licence. Nová Ústava tímto potlačovala schopnost mobilizace voličů. (AL-JAZEERA, 2010)

Na konci roku 2010 mělo 26,74 % Egyptanů pravidelný přístup k internetu. Ačkoliv měla vláda pravomoci k potlačování přístupu k internetu pomocí zákona o výjimečném stavu, tak tento uživatelský přístup nefiltrovala. Po celý rok se úřady zaměřovaly na kontroly na letištích a novinářům zabavovaly jejich vybavení, včetně mobilních telefonů, notebooku, pasů a také veškerá data. (FREEDOM HOUSE, 2011c)

V průběhu 18denních protestů proti autoritářskému režimu prezidenta se vláda snažila potlačovat demonstrace, včetně posílení sledování tisku, přerušení internetu a mobilních telefonních sítí. Dne 11. února 2011 došlo k odstoupení prezidenta Mubáraka

a moc převzala Nejvyšší rada ozbrojených sil (SCAF), což mělo vést ke zlepšení situace a potlačení cenzury. (FREEDOM HOUSE, 2012b)

Dne 30. března 2011 přijala SCAF novou Ústavu, avšak zákon tisku, zákon o sankcích a zákon o výjimečném stavu zůstaly v platnosti do konce roku. Egyptské zákony týkající se tisku zůstaly stejné jako za vlády Husního Mubáraka, včetně více než 30 článků o stíhání a trestání novinářů. Článek č. 12 zaručoval svobodu projevu a zároveň uznával kritiku. Článek č. 13 obsahoval svobodu tisku a zakazoval cenzuru, ale s výjimkou ohrožení národní bezpečnosti. I přes značnou snahu občanské společnosti o změnu těchto zákonů, zůstaly zákony i nadále téměř nedotčeny. (FREEDOM HOUSE, 2012b)

Po únorovém povstání SCAF oznámila, že Národní bezpečnostní agentura na schvalování licencí pro nové televizní stanice již není potřeba. Nicméně v září nařídila, že žádné nové licence nebudou televizním stanicím uděleny. Vyhrožovala přijmutím právních kroků proti satelitním televizním stanicím, které se snažily ohrozit stabilitu a bezpečnost země. V březnu SCAF poslala varování všem novinářům a redaktorům proti předem neschválenému zveřejňování kritiky proti ozbrojeným silám. Ke zveřejnění byla nutná předchozí konzultace a povolení ke zveřejnění obsahu. (FREEDOM HOUSE, 2012b)

Hodnocením 2012 za rok 2011 se postavení Egypta mírně zlepšilo z NOT FREE (nesvobodné) na PARTLY FREE (částečně svobodné). V tomto roce vzniklo 16 nových a nezávislých sdělovacích prostředků. (MEKAY, 2011, FREEDOM HOUSE, 2012b)

Také další ukazatele, jako jsou politické a ekonomické prostředí, se mírně zlepšily oproti roku 2010. Navzdory polarizaci médií a mnoha kontrolám došlo k obecnému zmírnění oficiální cenzury a mírně se snížily také překážky pro zahraniční novináře. Nicméně se i nadále novináři setkávali s pronásledováním a zatykáním v průběhu celého roku. V tomto roce SCAF vyvíjela kampaň s cílem zastrašení novinářů. Zvyšovalo se úsilí ke stíhání reportérů a komentátorů za urážky politického vedení či hanobení náboženství. (FREEDOM HOUSE, 2013b)

Po prezidentských volbách a vítězství Muslimského bratrstva v čele s prezidentem Muhammadem Mursím a jeho Stranou svobody a spravedlnosti byl zaznamenán negativní vývoj médií. Byly vydány nové zákony proti tisku, zvýšila se polarizace a fyzické pronásledování novinářů ze stran nestátních aktérů s tajnou podporou úřadů

vlády. (FREEDOM HOUSE, 2013b) Podle newyorského CPJ Mursí a jeho spojenci výrazně potlačovali kritiku od novinářů soukromých deníků. Několika novinářům z deníku Al-Akhbar a Ad-Dustour bylo vyhrožováno za kritické články proti prezidentovi a vládě. Vedoucí nezávislého deníku Al-Dustour byl odsouzen za urážku prezidenta. (CPJ, 2012)

V srpnu 2012 horní komora egyptského parlamentu jmenovala 10 nových redaktorů státních novin Al-Akhbar, což vyvolalo mezi nezávislými novináři značné rozpoležení. Dosazení novináři neměli žádné kvalifikace na jmenované funkce. (CPJ, 2012) Nově jmenovaní šéfredaktoři Abdel Nasser Salama (Al Ahram) a Gamal Abdel Rahim (Al-Bomhuriya) měli zřetelně islamistické sklony. Kompletní seznam nově jmenovaných osob obsahoval celkem 44 jmen. (DAILY NEWS EGYPT, 2012).

Svoboda tisku se za vlády Muslimského bratrstva na krátkou dobu zlepšila, a to zejména kvůli zvýšenému počtu nezávislých televizních stanic a novin. Tiskové noviny s názvem Al-Mesryoon, které už dříve vydávaly své články na internetu, se staly ihned populárními nejen mezi mladými obyvateli Egypta. Dalším novým periodikem se staly noviny al-Rahma. (AL ARABIYA, 2011)

Prezident Mursí agresivně prosazoval novou Ústavu země. Návrhy se setkávaly s protesty a stávkami ze stran novinářů a lidsko-právních aktivistů. Kromě zachování dřívějších zákonů vztahujících se k posvátnosti prezidenta, ponechával značný prostor pro cenzuru a vytvářel novou cestu k autocenzuře o kulturních, politických a sociálních otázkách. V článku č. 45 bylo uvedeno, že by měla být zachována svoboda názorů a myšlení jedince, avšak jiné články zakazovaly urážky vlády. (FREEDOM HOUSE, 2013b)

Ačkoliv bylo hlavním požadavkem revoluce v roce 2011 zrušení zákona o výjimečném stavu, jak vláda SCAF, tak i Mursího vedení tento zákon udržovaly v platnosti. Dokonce přibyly i další navazující zákony (např. trestání za „šíření nepravdivých informací škodlivých pro národní bezpečí země“).

V roce 2012 mělo 44 % Egyptanů pravidelný přístup k internetu a téměř 70 % k mobilním telefonům. Klíčovou roli v šíření zpráv a informací hrály i nadále Facebook a Twitter. (FREEDOM HOUSE, 2013c)

Vláda Muhammada Mursího kladla velký důraz na veřejnou morálku. To znamenalo zvýšení stíhání osob za urážky vlády a náboženství. V první polovině roku 2013 byla podána Muslimským bratrstvem řada stížností na novináře za urážky prezidenta. Často bylo používáno verbální zastrašování proti novinářům, kteří se snažili Muslimskému bratrstvu oponovat. Podle Výboru na ochranu novinářů proběhlo až 78 útoků na novináře v průběhu roku 2013.

K podpoře prezidenta sloužila televizní síť Misr25 a soukromé islamistické kanály Al-Naas a Al-Hafez. Naopak fungovalo velké množství soukromých televizních kanálů kritizující Muslimské bratrstvo, nejznámější z nich byly ONTV, CBC, Al-Tahrir, Al-Nahar, Al-Balad a Al-Kagera Wal-naas. (FREEDOM HOUSE, 2014b)

Během roku 2013 mělo podle Freedom House přístup k internetu 29 % Egyptanů a 70 % mělo přístup k mobilním telefonům. V květnu 2013 měla sociální síť Facebook téměř 14 miliónů egyptských uživatelů, což představovalo více než 25 % všech uživatelů Facebooku na Středním východě. (FREEDOM HOUSE, 2014c)

V prosinci 2013 vláda představila novou Ústavu, která zahrnovala několik povzbudivých opatření jako jsou záruky svobody projevu a názoru (článek č. 65), svobody tisku (článek č. 70), nezávislost tisku (článek č. 72) a také zákaz cenzury (článek č. 71). Veřejné referendum o nové Ústavě bylo naplánováno na leden roku 2014. (FREEDOM HOUSE, 2014b)

Nová Ústava, která vznikla v roce 2014 a obsahovala nové záruky a svobody tisku, byla výrazně omezena řadou výjimek, jakož i stávajících zákonných omezení, které zůstaly v platnosti již několikátým rokem. (FREEDOM HOUSE, 2015b)

V září 2014 se vláda snažila o rozšíření dozoru nad činností novinářů. Podle některých zpráv úředníci začali s rozsáhlým sledováním sociálních médií. Dle zveřejněných dokumentů se egyptská policie snažila vybudovat monitorovací systém pro sledování sociálních sítí. Egyptský ministr vnitra Mohammed Ibrahim dokonce potvrdil, že se jeho zaměstnanci snažili masově monitorovat sociální média, ale na druhou stranu popřel porušování lidských práv. (THE GUARDIAN, 2014)

Po celý rok 2015 pokračovalo úsilí prezidenta vynaložit celou řadu nástrojů proti novinářům a sdělovacím prostředkům, včetně právního stíhání. Egypt byl v tomto roce podle Výboru na ochranu novinářů (CPJ) druhým nejhorším státem, který vězní novináře

bez obvinění a také státem, kde došlo k největšímu zhoršení celkového klimatu pro tisk oproti roku předchozímu. Prezident i nadále využíval záminky národní bezpečnosti k zasahování proti disentu. Káhira držela v roce 2015 ve vězení 23 novinářů (pro srovnání – v roce 2012 to bylo 12) (FREEDOM HOUSE, 2016d, CPJ, 2015)

Poté, co vláda zakázala a prohlásila Muslimské bratrstvo za teroristickou organizaci, bylo velké množství novinářů obviněno z příslušnosti k této již ilegální organizaci. (CPJ, 2014) Za šíření nepravdivých informací o vládě byl odsouzen i vedoucí soukromého televizního kanálu CBC a vedoucí novin Al-Watan. V tabulce č. 7 můžeme vidět potvrzené počty zatčených novinářů během období 2010–2015 podle organizace na ochranu novinářů CPJ.

Tabulka 7: Počet zatčených novinářů v Egyptě dle organizace CPJ (2010–2015)

	Počet zatčených novinářů	Počet potvrzených zabití novinářů
2010	1 (z celkových 145 na světě)	žádné hodnoty
2011	2 (z celkových 179 na světě)	2
2012	žádné hodnoty (na světě celkem 232)	1
2013	5 (z celkových 211 na světě)	7
2014	12 (z celkových 221 na světě)	1
2015	23 (z celkových 199 a světě)	19

Zdroj: CPJ

6. Návrhová část: Koncepce rozvoje úrovně života v kontextu demografických změn

Egypt v současnosti čelí několika výzvám. Na jedné straně je to naléhavá potřeba obnovy ekonomické stability prostřednictvím dosažení nižších rozpočtových schodků, veřejného dluhu, inflace a devizových rezerv. Zároveň je tu dlouhodobá potřeba dosáhnout lepší životní úrovně, a to především mladé generace, vyšším počtem nových pracovních míst, snížením chudoby, zlepšením úrovně zdravotnictví a školství a podporou a dodržováním lidských práv. Zmíněné dva cíle spolu úzce souvisí. Opatření vedoucí ke zlepšení finanční situace mohou přispět ke zlepšení celkové životní úrovně mladé generace.

Ekonomická stabilizace Egypta je pro celý svět strategicky důležitá, jelikož má zásadní význam pro celkovou stabilitu Blízkého východu. Pro zvyšující se naléhavost obnovení hospodářského růstu a vytvoření nových pracovních míst, zvláště pro mladou generaci, je vyžadována jasná ekonomická vize, která by Egypt udělala znovu atraktivním a konkurenceschopným státem a vrátila by tím důvěru obyvatelstvu i investorům.

Vzhledem k tomu, že obyvatelé Egypta ztrácejí důvěru v demokracii, je důležitá v první řadě podpora dobrého vládnutí. Nedávné události v Egyptě opět ukazují důležitost efektivního fungování veřejné správy. Dobré vládnutí je v Egyptě předpokladem úspěchu. Chybějící nezávislé regulace a kompetentní veřejná správa ve spojení s diktaturou vedou v Egyptě k hospodářskému propadu.

K zajištění dobrého vládnutí musí egyptská veřejná správa dodržovat zásady transparentnosti, rovnoprávnosti, nestrannosti, odpovědnosti za činy vládních představitelů a ochrany lidských práv. K dosažení transformace veřejné správy by měla být využita především modernizace služeb a rozvíjení všech aspektů vládního prostředí s cílem zvýšit účinnost správních orgánů země. Vládní aparát musí být plně znalý svých možností a kompetencí ke správnému fungování a implementaci nařízení a nesmí docházet k dalšímu utváření mezery mezi potřebami obyvatel a skutečnými akty vlády. K zajištění efektivity fungování státu a vytvoření příznivých podmínek pro rozvoj ekonomiky, a především mládeže a jejich podnikání je potřeba, aby do rozhodovacích procesů, tvorby zákonů, nařízení a regulací byli zapojeni nestátní aktéři, jako je soukromý sektor, nevládní a neziskové organizace a občanská hnutí. Sdružování mladých lidí prostřednictvím těchto zájmových organizací za účelem zlepšení situace v různých oblastech (lidskoprávní, ekonomické, vzdělávací atd.) pak může vyvíjet patřičný

občanský nátlak na centrální i lokální vlády. Nejvhodnějšími nástroji pro takový nátlak jsou diskuze s vládními představiteli, či různé tematicky zaměřené události s jasnými aktivitami. Důležitým aspektem pro jednodušší zapojení obyvatel do možností ovlivňovat směr ubírání země je decentralizace vlády. Možnost komunikovat s lokálními autoritami a vyvíjet na ně patřičný nátlak je nezbytným předpokladem pro nevykloučení obyvatel ve všech částech země při rozhodovacích procesech. Pokud bude vláda i nadále upřednostňovat své zájmy nad zájmy svého obyvatelstva, ekonomická situace se bude i nadále zhoršovat a negativně ovlivňovat rozvoj země a jejích obyvatel.

Bez úplné reformy vzdělávacího systému nemůžeme doufat v efektivní odstranění stávající zaostalé pozice země. Investice do egyptského vzdělání by měly být hlavní prioritou. Vzhledem k vysokému tempu růstu populace ve školním věku je systém veřejného školství neudržitelný. Výsledkem jsou přeplněné třídy, špatné přerozdělení studentů a produkce vysokého počtu absolventů, kteří mají po dokončení studia problém s nalezením práce kvůli nedostatečným znalostem. Často dochází k tomu, že vystudované obory studentů neodpovídají aktuálním požadavkům trhu.

Mladí Egypťané jsou hnací silou pro sociální a ekonomický rozvoj země. Bez správně vynaložených investic do vzdělání a rozvoje této generace bude jejich výhled do budoucna omezen. Musí se eliminovat nedostatek finančních prostředků vynaložených do vzdělání a aplikovat nové odborné znalosti a dovednosti 21. století. Trh práce se na celém světě neustále vyvíjí a přináší s sebou nové požadavky, které Egypt není schopen dostatečně uspokojovat. Dosáhnout pozitivních změn lze vytvořením podpůrných programů zaměřujících se jak na zlepšení vzdělávání, tak i celkové situace mladé generace, především na vytváření nových pracovních míst a jejich osobní rozvoj.

Zásadním krokem je zmírnění nesouladu mezi zkušenostmi, které požaduje pracovní trh a skutečnými dovednostmi mladých lidí. Řešením by mohla být užší spolupráce a vytvoření programů a strategií mezi soukromým sektorem, občanskou společností a vládou. Programy by měly být zaměřeny na formální a neformální vzdělávání učitelů, studentů a na rozvoj jejich dovedností. Pokud se nepodpoří rozvíjení základních dovedností u mladých studentů, bude to mít nepříznivý vliv na jejich pracovní příležitosti a také na hospodářství země, což se může negativně odrazit i na dalších generacích. Na rozvoji vzdělávacích institucí by se mohly finančně podílet firmy pomocí sponzoringu a také např. nevládní organizace.

Posílena by měla být i motivace k získávání nových znalostí a zkušeností, které studentům neposkytují veřejné a soukromé vzdělávací instituce. Při studiu je důležité zaměřením se na praxi v konkrétním oboru, rozšiřování jazykových znalostí, zahraniční studijní pobyty a stáže. Je potřeba, aby studenti vyvíjeli svou vlastní aktivitu a snahu získat další zkušenosti a znalosti i mimo výuku. Vhodnou alternativou vzdělávání se mimo školu je rozvíjení zájmových činností, dobrovolnické aktivity, nebo účast na výměnách mládeže či Evropské dobrovolné službě v rámci programu Erasmus+. Egypt se tohoto programu účastní jako partnerská země a v současnosti v zemi působí několik desítek organizací, které mladým lidem umožňují neformálně se vzdělávat a poznávat stejně zaměřené mladé lidi z jiných zemí. Díky těmto mimoškolním aktivitám nedochází pouze k nabývání dalších znalostí a zkušeností, ale také k důležitému navazování kontaktů formou síťování (networkingu) mezi mladými lidmi, což jim v budoucnu může nabídnout další možnosti zaměstnání a podnikání.

Arabská země by měla přijmout nové ekonomické programy, které by podpořily jak zaměstnanost mladých, tak i stabilní podnikatelské prostředí. Obnovení ekonomické stability je po roce 2011 naléhavou prioritou. Podnikání a vytváření nových pracovních míst se stalo v poslední době aktuálním tématem a také cestou, jak rozvíjet a stabilizovat zemi. Zaměřením se na podnikání není překvapující vzhledem k tomu, jakou úlohu může hrát v boji proti nezaměstnanosti. Dobře řízený podnikatelský ekosystém může nabídnout trvalé řešení nejnaléhavějších socioekonomických problémů, nerovnosti a nezaměstnanosti.

Největší překážkou pro nové podnikatele z různých společenských vrstev je přístup ke kapitálu a nedostatečné informace o podnikání. Zmíněné překážky by měly být odstraněny reformami školství, budováním a modernizací infrastruktury – především rozvoje internetového připojení, odstraňováním byrokratických překážek při podnikání a podporou start-upů.

Klíčovým nástrojem pro rozvoj znalostí pro podnikání mladé generace je internet. Egypťská infrastruktura internetu však není na dobré úrovni. Dle webu pro měření rychlosti internetu patří Egypt na 146. příčku ve světě. Nejrychlejší připojení je přítomno k dispozici v Káhiře a blízkém okolí. (SPEEDTEST, 2017) Pro odstranění těchto nedostatků a rozvoji moderních online technologií nejen pro podnikání musí poskytovatelé investovat do nových technologií a budování optických sítí. Také mobilní

operátoři musí investovat do budování sítí čtvrté generace. V současnosti jsou k dispozici pouze sítě třetí generace, sítě čtvrté generace začíná nabízet pouze jeden operátor ze tří.

Internet a sociální sítě nemusí sloužit pouze ke komunikaci a zábavě, ale také k efektivnímu řízení nevládních a neziskových organizací a občanských hnutí. Další možnosti zahrnují samotné podnikání, kdy vzniká prostor pro online podnikání a další služby. V neposlední řadě jde samozřejmě i o možnosti vzdělávání prostřednictvím online kurzů a videí z YouTube. Vznikající start-upy, zabývající se rozvojem informačních technologií, se staly velkým potenciálem pro rozvoj podnikatelského prostředí a tvorbu nových pracovních míst. Online iniciativy však mají problémy s nedostatkem finanční a technické pomoci, přestože mnohé z nich mají velkou šanci budoucího růstu. Značnou překážkou je také právní rámec Egypta. Vznikající start-upy se potýkají především s registračními a daňovými problémy. Všechny zmíněné nedostatky by měly být odstraněny, a naopak by měla být zvýšená snaha o vytvoření příznivého prostředí pro jejich působnost. Se stoupajícím významem dostupnosti znalostí a informací hraje stále větší roli efektivní využívání digitálních technologií. Ačkoliv je v zemi připojení k internetu značným problémem, je potřeba digitální technologie vnímat jako jednu z nejdůležitějších složek základní gramotnosti člověka. Schopnost bezproblémového připojení se k informačním sítím je jedním z nejdůležitějších faktorů pro pozitivní růst ekonomiky založené na schopnostech a inovacích a k účasti na společenském životě, ať už pro jednotlivce, celá společenství nebo stát. Na úrovni jednotlivce se jedná především o sociální začlenění do moderní společnosti. Na úrovni státu jde zejména o efektivnější využívání internetu v oblastech globalizované ekonomiky.

Význam informačních technologií a jejich využitelnost je závislá zejména na schopnostech obyvatelstva, které by je mělo vnímat jako potenciál růstu a snažit se o jejich praktické využití.

Hlavním cílem Egypta by tedy měla být podpora mladého obyvatelstva v adaptaci na tyto nové společenské jevy, které se stávají základní infrastrukturou efektivního přenosu informací. Samotná výuka digitální gramotnosti musí být praktikována již na základních školách, aby mládež mohla později jednoduše reagovat na neustále přicházející modernizace v technologickém světě. Tato gramotnost povede nejen k osobnímu rozvoji, technologickým znalostem, možnostem podnikat online, či vývoji technologických a online produktů, ale zvýší také uplatnitelnost na pracovním trhu a schopnost

vyhledávání pracovních míst. Pro osoby, které nejsou digitálně gramotné, musí být k dispozici rekvalifikační kurzy, které jim umožní vyrovnat se ostatním na trhu práce, ale také následná podpora zaměstnavatelů v dalším vzdělávání svých zaměstnanců v oblasti digitálních technologií. Nejenom výuka či rekvalifikační kurzy jsou důležitými prvky pro gramotnost, potřeba je také zaměřit se na dostupnost technologií, a to pro fyzické i právnické osoby.

Na základě cíle zlepšení digitální gramotnosti by měl být vytvořen projekt, který by se zaměřil na více oblastí, zejména na větší pokrytí vysokorychlostním internetem, a to převážně v lokalitách, kde je pokrytí doposud nemožné. Dalšími cíli strategického plánu by měla být podpora jednotlivých odvětví prostřednictvím digitálních technologií, a to především podpora podnikání, podpora zavádění a přizpůsobování elektronických služeb veřejného sektoru schopnostem a dovednostem občanů, poradenství v různých oblastech, např. rodinné poradenství, bezpečnostní poradenství apod. Stát by měl zároveň garantovat, že nebude nikomu blokovat a zakazovat přístup k internetu anebo přístup ke konkrétním internetovým stránkám, serverům a službám.

Uspokojení životních potřeb celkové společnosti a tvorby nových pracovních míst pro mladé obyvatele Egypta lze dosáhnout spojením ekonomických a sociálních cílů podnikání, a to v případě, že by byly výnosy získané podnikatelskou činností reinvestovány do sociálních cílů podnikatelského záměru. Principem sociálního podnikání by se tak docílilo rozvoje například v oblasti vzdělávání, zdraví a technologií. Těmito ekonomickými aktivitami by se uspokojily sociální potřeby obyvatel a zároveň by vznikla nová pracovní místa pro mladé podnikatele. Je důležité zřídit ekosystém, který by podporoval podnikatelské myšlení napříč všemi profesemi. Řešením by mohlo být také zřízení více poradenských center, ve kterých by probíhaly různě zaměřená školení a kurzy, poskytující účastníkům potřebné znalosti a dovednosti pro sociální podnikání. Začínající podnikatelé by tak měli možnost spolupracovat se specialisty a odborníky, kteří by jim předávali své zkušenosti a technické dovednosti (především v oblasti řízení, marketingu, public relations a strategického plánování) po celou dobu trvání programů.

Pro začínající podnikatele je v Egyptě velmi obtížné odstartovat úspěšné podnikání. Pro úspěšnou realizaci podnikatelského plánu je potřeba vznik a podpora nových projektů zaměřujících se na nové start-upy. Hlavní myšlenkou těchto projektů by měla být především pomoc začínajícím podnikatelům. Zkušení mentoři by měli pomáhat novým

start-upům s celkovou strategií, získáváním zákazníků a investorů, poskytnout podnikatelům nástroje k úspěšnému vzniku vlastních záměrů a pomáhat s dalšími činnostmi, které jsou pro začínající podnikatele zcela neznámé.

Začínající podnikatele snažící se o realizaci svých nápadů čelí několika společným výzvám. Pro nové start-upy by měly vznikat nejen ve velkých městech inovační centra, sdílená pracovní (coworkingová) centra a podnikatelské inkubátory, které by pomáhaly začínajícím podnikatelům s rozjezdem jejich nápadů po celou dobu realizace produktu či služby. Inkubátory lze chápat jako reakci na globální poptávku po nových technologiích a inovacích. Ačkoliv jich v Egyptě několik úspěšně funguje, bylo by přínosem tento počet navyšovat a snažit se celý koncept neustále vylepšovat a obohacovat. Inkubátory by měly poskytovat širokou škálu služeb, které by talentovaným Egyptanům umožnily vytvoření účinného podnikatelského ekosystému v jakékoliv oblasti.

Hlavní prioritou by měla být podpora růstu soukromého sektoru, který by vytvořil nová pracovní místa a také ztraktivně upadajících odvětví. Usilovat by se mělo především o přesun pracovních sil z neformálního do formálního sektoru. Většina vystudovaných vysokoškolských studentů nemá jinou možnost než pracovat v neformálním sektoru, který se vyznačuje velmi nízkou mzdou a kvalitou, omezenými pracovními výhodami a nemožností kariérního růstu. Vzhledem ke stále rostoucí nabídce pracovních míst v neformálním sektoru je potřeba, aby se stal formální soukromý sektor věrohodnějším, transparentnějším a odpovědnějším. Tímto by došlo k obnovení důvěry tohoto odvětví a podpořily by se investice do tvorby pracovních míst. Vyloučení mladých lidí z formálního sektoru by mohlo vést k prohlubování nestability. V neformálním sektoru by se mělo usilovat především o zlepšení produktivity a přílivu investic do nových technologií a inovací. Vytvoření udržitelných pracovních míst ve střednědobém a dlouhodobém horizontu však bude vyžadovat zavedení nových strukturálních reforem, kterými by se stal soukromý sektor atraktivnějším.

Dalším problémem, který ovlivňuje pracovní trh v Egyptě, je dosah pracovních míst. Egyptané žijící mimo větší města nemají téměř žádný přístup k formálnímu soukromému sektoru. Přínosem by tedy byl vznik nových projektů zaměřujících se na rozvoj dopravní infrastruktury. Vznik nových dopravních sítí do větších měst, či poskytování ubytování pro zaměstnance by mohly být účinným řešením pro část mladých Egyptanů ze vzdálenějších oblastí. Ačkoliv žije celkový počet obyvatelstva na pouhých 10 % území,

je třeba zkvalitňovat infrastrukturu v odlehlejších částech země. Poskytnutím základních služeb v těchto oblastech, jako jsou silnice, elektřina, kanalizace a poskytnutí zdravotnických a vzdělávacích služeb, by vzniklo nespočet nových příležitostí jak pro firmy, tak pro nezaměstnané.

Problémy Egypta na trhu práce jsou značné, ale nejsou nepřekonatelné. Účinnými reformami se může docílit pozitivních změn, které by přinesly nová, a především kvalitnější místa pro nové a vzdělanější generace Egyptů. Hlavním cílem Egypta by měla být záchrana současné mladé generace před sociálně-ekonomickými překážkami v podobě sociálního vyloučení, ztráty motivace a nízké životní úrovně.

Zvýšení vzdělanosti obyvatelstva by mělo vést ke snižování porodnosti. Egypt je zemí se stále rostoucí populací, což je jedním z hlavních důvodů vysoké úrovně chudoby. Usilovat by se mělo především o změny strukturální, a to o zavedení takových politik, které by zabránily dalšímu růstu populace. Zároveň by se mělo usilovat o podporu s cílem informování mládeže o plánovaném rodičovství a zlepšení kvality reprodukčního zdraví.

Ke zlepšení sociální situace chudého obyvatelstva by mělo být hlavní prioritou zvyšování sociálních výdajů, zlepšení cílení pomoci a ochrana potřebným osobám. V Egyptě existují vážné obavy týkající se opatření sociální podpory. Při absenci dostatečného sociálního zabezpečení bude životní úroveň egyptských domácností žijících v chudobě i nadále klesat. U domácností středních tříd hrozí zhoršení životní situace. Je tedy potřeba učinit takové závazky, které by vedly ke zefektivnění programů sociální ochrany obyvatelstva zaměřených na chudé.

Dalším návrhem ke zlepšení životní situace mladé generace Egyptů je správná formulace dlouhodobé hospodářské politiky státu. V Egyptě neexistují žádná pravidla přijatá vládou, která by podporovala mladou generaci v oblasti plánovaného rodičovství. Bez efektivního plánu, který by omezil roční úhrnnou plodnost, bude populace i nadále růst a stát tak nebude schopen předvídat budoucí potřeby v oblasti zdravotnictví, školství a sociálních služeb.

Aby se stal Egypt prosperující zemí a místem, kde by chtěli mladí Egyptové i nadále žít, je nutné dodržování lidských práv. Dle indikátorů Freedom House v hlavní části diplomové práce, došlo od roku 2010 ke zhoršení prostředí lidských práv.

Egyptská vláda je neustále vyzývána, nejen nevládními organizacemi, k dodržování svých závazků vůči lidským právům, které byly přijaty OSN v roce 1966.

Návrhem na zmírnění porušování lidských práv je především změna zákonů v Ústavě. Egyptská legislativa by měla být reformována, především zákony, které omezují svobodu projevu, pokojného shromažďování, omezování činností NGOs a stíhání disidentů pod záminkou ochrany bezpečnosti země. Zmíněné zákony, porušující v mnoha případech egyptskou Ústavu, mají často nejasné a sporné předpisy, umožňující režimu libovolně zakazovat a trestat jakékoliv činnosti, obviňovat je z terorismu a stavět před soudy nevinné oběti.

Napravit by se mělo i politické prostředí. Pro prosperitu země je důležitá stabilní a udržitelná liberální demokracie. Egyptské sekulární strany působí v obtížném politickém prostředí a jejich postavení se zhoršuje. Právě těmto stranám by měl být poskytnutý prostor v budoucích volbách.

Od počátku roku 2015 se rapidně zvýšila násilná zmizení disidentů. Měly by být zřízeny nezávislé bezpečnostní a vyšetřovací agentury, které by tyto praktiky (násilná zmizení, mučení a jiné formy špatného zacházení) urychleně zastavily a viníky postavily před soud.

S poklesem stranické politiky hraje stále důležitější roli v boji proti autoritářské vládě sociální aktivismus. Aktivismus zvyšuje povědomí o případech násilí, což je v současné situaci potlačování svobody médií velice důležité. Zatímco vládnoucí panovníci vyvíjejí politiku s použitím síly, aktivistické skupiny se je snaží přimět k odpovědnosti za porušování lidských práv.

Je nutné přijmout nezbytné kroky k vyřešení nepříznivé situace novinářů a obnovit jejich důstojnost a nezávislost. Občanské společnosti, opoziční strany a prodemokratické skupiny budou muset průběžně přizpůsobovat své strategie v boji proti nedemokratickým činům vlády. Dalším důležitým krokem je omezení stíhání a trestání těchto opozit.

Pro pozitivní rozvoj společnosti a respektování práv je podstatná svoboda médií a svoboda projevu. Vzniknout by měly mechanismy, které by chránily novináře, podporovaly dodržování záruk a svobod projevu a tisku, omezily stíhání novinářů a přepracovaly zákony týkající se licencí médií. Státní televizní stanice ERTU by se měla

stát nezávislou na státě a měly by existovat záruky, zabezpečující nezávislost celé redakce stanice.

Značným problémem je v zemi také násilí vůči náboženským menšinám. Egypt by měl podporovat svobodu projevu a náboženského pluralismu, nikoliv pokračovat v potlačování těchto svobod. Zpětně by se měla vláda Egypta zaměřit na vyšetřování všech případů násilí, útoků a zadržování v minulosti a učinit spravedlivé rozsudky nad těmito případy.

7. Závěr

Důvody, které vedly k Arabskému jaru mohou vyplynout z historie a období kolonialismu a imperialismu. V tomto období měla Francie a Velká Británie veškerou moc nad vládami muslimských zemí a obyvatelstvo se tak ocitlo pod silným vlivem evropských mocností. Evropský kolonialismus za sebou zanechal mnoho hořkých vzpomínek na vztahy Západu a muslimské společnosti. O několik let později se Blízkovýchodní region dostal do fáze, kdy populace ve věku 15–35 let výrazně převyšovala nad počtem dětí a seniorů, který značně klesal. S růstem počtu mladé generace tak docházelo k nedostatkům pracovních míst. Před vypuknutím revoluce v roce 2010 žilo v Egyptě 45 milionů mladých lidí v neuspokojivých podmínkách. Většina vystudovaných studentů nemohla najít práci, a tak zůstala buď nezaměstnaná anebo emigrovala na Západ. (OSMAN, 2011)

V letech 2010 a 2011 dosahoval podíl obyvatelstva žijícího v chudobě 25,2 %, což bylo téměř 4% zhoršení oproti období 2008–2009. (EGYPT INDEPENDENT, 2012) Udržování prezidenta co nejdéle u moci a nedemokratické režimy byly hlavními faktory vedoucí k mobilizaci obyvatelstva. V Egyptě bylo svržení autoritářské vlády 30 let vládnoucího prezidenta Mubáraka hlavním cílem protestů.

Výše zmíněné skutečnosti vedly k nespokojenosti obyvatelstva a následným protestům v roce 2011. Rozsáhlé protesty Arabského jara přispěly k výraznému poškození ekonomické situace a vstupu do období hospodářské nestability. Kvůli zvýšení ekonomických rizik došlo k úpadku cestovního ruchu a poklesu přímých zahraničních investic (pokles až o 80 %), což mělo negativní vliv na celkovou ekonomickou úroveň země. Ztráty způsobené v důsledku mimořádných výdajových opatření v období protestů byly financovány prostřednictvím půjček a grantů převážně od Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Po ukončení revoluce v roce 2011 zavedly egyptské úřady hospodářské programy zaměřující se na podporu ekonomického oživení, vytváření nových pracovních míst a pomoc domácnostem s nízkými příjmy. Až v roce 2014 došlo skrze lépe fungujícím finančním systémům a spravedlivějšímu rozdělení ekonomických příležitostí k prvním známkám oživení ekonomiky a ekonomický růst zaznamenal 2,2% nárůst. Vláda se výrazně podílela na zlepšení podnikatelského prostředí a provedla řadu fiskálních reforem, kterými došlo ke zlepšení situace, čímž se důvěra zahraničních investorů vrátila.

Před rokem 2011 byl Egypt jedním z největších a nejatraktivnějších příjemců PZI v části jižního Středomoří (jednalo se převážně o investice proudící do ropného odvětví). Nestabilita přechodného období v roce 2011 způsobila obavu investorů o budoucí vývoj egyptské měny a nejistotu bezpečnostního vývoje a byl tak poprvé zaznamenán záporný čistý příliv PZI (– 482 milionů dolarů). Po výrazném propadu začaly investice v roce 2012 opět posilovat, v roce 2015 došlo k výraznému zlepšení s přílivem do bankovního a telekomunikačního sektoru.

Jak již bylo několikrát akcentováno, značným problémem v zemi je nezaměstnanost, která Egypt trápí po několik desítek let. Po Arabském jaru došlo ke zvýšení míry nezaměstnanosti (v roce 2010 činila 9,2 % a v roce 2015 se pohybovala okolo 12,9 %) a především míry nezaměstnanosti mladého obyvatelstva, která dosahovala až 39 % v roce 2014.

Dle indexu vnímání korupce došlo v zemi k mírnému snížení od roku 2010. Avšak i tak je korupce v zemi výrazným problémem, který je potřeba řešit a postupně eliminovat. Kultura protekce značně poškozuje ekonomickou stabilitu země, a především pak investiční prostředí. Boj proti korupci byl hlavní prioritou nynějšího prezidenta Sísího, nicméně situace se za jeho působení nijak výrazněji nezlepšila.

Politická práva a občanská svoboda v zemi byla hodnocena na základě indikátorů Freedom in the World. Ve zkoumaném období 2010–2015 se Egypt pohyboval na stupnici 1–7 (1 – nejlepší, 7 – nejhorší) mezi čísly 5–6. Pouze v roce 2012 došlo k mírnému zlepšení na PARTLY FREE (země částečně svobodná), ostatní zkoumané roky byly vykazovány jako NOT FREE (nesvobodná země). V období protestů v roce 2011 to vypadalo, že se aktivní činností občanské společnosti docílí pozitivních změn. Dokonce tomu vše nasvědčovalo. Demonstracemi byl po 30 letech tvrdého vládnutí svržen bývalý prezident Husní Mubárak a moc nad Egyptem převzala armáda. V roce 2012 došlo k prvním demokratickým volbám. K moci se však dostali islamisté v čele s Muhammadem Mursím. Ani za vlády Mursího nedošlo ke zlepšení životní situace obyvatelstva. Ekonomické a sociální problémy se stále více prohlubovaly. V této době sílila nespokojenost občanské společnosti s islamistickou vládou a zvyšoval se počet protestů. Mursí byl obviňován z podněcování k násilí a zabíjení demonstrantů při protestech.

Vítězství bývalého šéfa armády Abdala Fattáha Sísího v prezidentských volbách v červnu 2014 nebyl schopný žádný nezávislý mezinárodní pozorovatel ověřit. V roce 2014 se situace nikterak nezlepšila. Dle egyptské organizace pro lidská práva ANHRI bylo zaznamenáno celkem 1515 protestů. Protesty byly spojeny s častým napadáním a zatýkáním demonstrantů. Na základě nového zákona o protestech, který byl navržen v roce 2013, docházelo k častému obviňování protestantů z nelegálních shromáždění.

Po celé zkoumané období v zemi docházelo k nedemokratickým praktikám. Policejní brutalita a taktika zastrašování, to vše dokonce s právní podporou, pravidelně připravovalo občany o jejich svobodu projevu a sdružování. Režimy šířily konspirační teorie a zaměřovaly své projevy proti opozici. Tento přístup umožňoval egyptské vládě tvrdit, že jsou jejich politické kroky v souladu s národními zájmy a národní bezpečností. Ochránci lidských práv a nevládní organizace jsou od roku 2014 sankcionovány za jakékoliv činnosti, které by se nelíbily vládě. Desítky tisíc lidí byli drženi, vězněni, mučeni anebo dokonce zabiti bezpečnostními službami ve jménu ochrany stability země.

Po snaze vytvoření a upevnění demokracie se po zkoumaném období 2010–2015 docílilo znova autoritářského režimu. V zemi dnes vládou bezpečnostní služby spolu s prezidentem Abdalem Fattáhem Sísím, které sledují své ekonomické zájmy a často vetují nehodící se politická rozhodnutí. Otázkou také zůstává, zda vláda vede efektivně tzv. válku proti terorismu. Protiteroristickými opatřeními dochází k nedemokratickým zásahům, narušování lidských práv a zatýkání nevinných lidí.

Hodnocení pozice médií byla měřena indikátorem Freedom of the Press a svoboda na internetu ukazatelem Freedom on the Net. V případě svobody médií byla situace nejlepší v roce 2011, kdy byla země vykazována jako PARTLY FREE (částečně svobodná). Ostatní zkoumané roky získaly status NOT FREE (nesvobodné). Novináři se po celých 5 let potýkali s obtěžováním, zatýkáním a výhružkami. Největší tlak na umlčení novinářů se projevoval v období voleb. Za vlády Husního Mubáraka probíhala přísná kontrola internetu, licencování a sledování médií. Po jeho odstoupení došlo k mírnému zlepšení ze statusu NOT FREE (nesvobodné) na PARTLY FREE (částečně svobodné). Zákon o sankcích, zákon o výjimečném stavu a zákon o tisku omezující svobodnou novinářskou činnost, však zůstaly i nadále v platnosti.

Za vlády Muslimského bratrstva došlo ke zvýšení polarizace a fyzického napadání novinářů ze stran nestátních aktérů s tajnou podporou úřadů vlády. Prezident Muhammad Mursí spolu se svými spojenci výrazně potlačovali jakoukoliv kritiku od novinářů soukromých deníků. Jedním z hlavních požadavků revoluce v roce 2011 bylo zrušení zákona o výjimečném stavu, avšak zákon byl stále udržován v platnosti, a dokonce byl rozšířen zákonem, týkajícím se šířením nepravdivých informací škodlivých pro národní bezpečí země. V roce 2014 a 2015 nedošlo k žádné pozitivní změně, která by novinářům umožňovala svobodnější činnost. V roce 2015 se stal Egypt dle Výboru na ochranu novinářů (CPJ) druhým nejhorším státem, který vězní novináře bez obvinění a státem, kde došlo k největšímu zhoršení celkového klimatu pro tisk oproti roku předchozímu.

Svoboda na internetu měřena prostřednictvím Freedom on the Net byla od roku 2010 do roku 2013 vykazována jako PARTLY FREE (částečně svobodná). V roce 2014 a 2015 se situace pro uživatele internetu zhoršily na NOT FREE (nesvobodné), což znamenalo velmi nízkou svobodu k přístupu a užívání internetu.

Z provedených analýz tedy vyplývá, že nedošlo ke zlepšení v ekonomické a ani v společensko-politické oblasti, čímž se potvrdila hypotéza, která byla zvolena v úvodu diplomové práce. V některých zkoumaných oblastech došlo k výraznému zhoršení ukazatelů (např. u míry nezaměstnanosti a u indexů Freedom in the World, Freedom of the Press a Freedom on the Net).

Egypt v současnosti čelí několika výzvám. Je nezbytně nutné obnovit ekonomickou stabilitu země a udělat Egypt znovu atraktivním a konkurenčním státem a dosáhnout celkového zlepšení životní úrovně obyvatelstva. Hnací silou pro zemi je především mladá generace obyvatelstva, která má v sobě vysoký potenciál ekonomického a společenského růstu.

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Věková pyramida Egyptské arabské republiky (2011)	39
Obrázek 2: Egyptská mládež podle stupně dokončeného vzdělání, pohlaví a bydliště (2012) ...	40
Obrázek 3: Využívání sociální sítě Facebook během roku 2011	41
Obrázek 4: Využívání sociálních médií ve státech MENA v roce 2015	42
Obrázek 5: Nezaměstnanost u mladé generace (2007–2015)	44
Obrázek 6: Turismus v Egyptské arabské republice (2000–2014)	45
Obrázek 7: Růst HDP (2007–2015)	47
Obrázek 8: Příliv přímých zahraničních investic do Egyptské arabské republiky (2010–2015).	49
Obrázek 9: Míra nezaměstnanosti v Egyptské arabské republice (2010–2015)	50
Obrázek 10: Politické násilí v období 3. července 2013–31. ledna 2014 a počet obětí.....	56
Obrázek 11: Počet obětí jako důsledek protestů a střetů	57
Obrázek 12: Počet obětí jako důsledek terorismu.....	57
Obrázek 13: Počet zadržených Egyptů od 3. července 2013 do 31. prosince 2013	58
Obrázek 14: Historické trendy Freedom of the Press v letech 1985–2015.....	61
Obrázek 15: Sykes-Picotova dohoda 1916	100
Obrázek 16: Výsledky prezidentských voleb 2012 a 2014.....	103
Obrázek 17: Travel and Tourism index konkurenceschopnosti (2015).....	104
Tabulka 1: Hlavní cíle podpory Mezinárodního měnového fondu na rozvoj Egypta.....	46
Tabulka 2: Hodnocení dle Transparency International (2010–2015)	52
Tabulka 3: Freedom in the World (2010–2016)	53
Tabulka 4: Počet protestů v Egyptské arabské republice v roce 2014.....	59
Tabulka 5: Freedom of the Press (2010–2016)	62
Tabulka 6: Freedom on the Net (2010–2016).....	63
Tabulka 7: Počet zatčených novinářů v Egyptě dle organizace CPJ (2010–2015).....	69
Tabulka 8: Seznam rentiéřských států dle svobody tisku (FREEDOM HOUSE, 2009).....	101
Tabulka 9: Navrhované změny Ústavy v roce 2012	102

Seznam použitých zdrojů

Tištěná literatura:

BALÍK, Stanislav a Michal KUBÁT. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004. ISBN 80-85569-89-6

BERÁNEK, Ondřej. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. XXI. století. ISBN 978-80-200-2298-1.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2. rozš. a dopl. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. Politologie. ISBN 80-86432-63-7

ČERNÝ, Karel. *Svět politického islámu: politické probuzení Blízkého východu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7422-166-8.

DAHL, Robert. *Demokracie v právním státě?* 2. vyd. Praha: Nadace Readers International, 1995. ISBN 80-901813-1-7

DAHL, Robert. *O demokracii: průvodce pro občany*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-422-2

DĚD, Marián. *Náboženský fundamentalismus*. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-067-6

DOČEKALOVÁ, Pavla, Kamil ŠVEC a Jaroslav DANEŠ. *Úvod do politologie*. Praha: Grada. 2010. ISBN 978-80-247-2940-4

HERMANN, Rainer. *Konečná stanice - Islámský stát? selhání státu a náboženská válka v arabském světě*. Praha: Academia, 2016. XXI. století. ISBN 978-80-200-2607-1

ISMAIL, Salwa. *State-society relations in Egypt: Restructuring the political*. *Arab Studies Quarterly*. 1995. ISBN 02713519

JEŽOVÁ, Michaela a Helena BURGROVÁ. *Současný Blízký východ: Politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, o.s., 2011. ISBN 978-80-87474-45-7

- KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Praha: Knižní klub, 2003. ISBN 80-242-0983-7
- KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky: vývoj kontinentu, regionů a států*. Praha: Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7422-189-7
- KOKAISL, Petr. *Geografie náboženství*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2015. ISBN 978-80-213-2551-7
- KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0859-1
- KOVÁŘ, Jindřich. *Islám a muslimské země*. Praha: Svoboda, 1984. Svět v pohybu. ISBN 25-071-84
- MAITAH, Mansoor. *Politická a ekonomická kultura islámu na Blízkém východě*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-589-2
- MALIA, Martin. *Lokomotivy dějin: revoluce a utváření moderního světa*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2009. ISBN 978-80-7325-194-9
- MARX, Karl. *Myšlenky o státu a revoluci*. Praha: Mladá fronta, 1971
- MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia, 2015. Orient. ISBN 978-80-200-2474-9
- OWEN, Roger. *The rise and Fall of Arab Presidents for Life*. Cambridge: Harvard University Press, 2014, s. 282. ISBN 0674735374
- PAVLINCOVÁ, Helena. *Slovník: Judaismus: Křesťanství: Islám*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0440-6.
- PEJŘIMOVSKEÝ, Josef. *Náboženství: původ, zkoumání, srovnávání*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998. ISBN 8023835661
- PRICE, E. D.: *Islamic Political Culture, Democracy and Human Rights*. Londýn, Praeger Publishers, 1999, s. 221. ISBN 0275961877
- ROUBÍČEK, Vladimír. *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-43-4

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014, s. 228. ISBN 978-80-262-0742-9

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. Praha: Svoboda, 1991. ISBN 80-205-0192-4

SRHOLEC, Martin. *Přímé zahraniční investice v České republice: teorie a praxe v mezinárodním srovnání*. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-86131-52-1

WEIGL, Jiří, Ondřej ŠLECHTA a Eduard GOMBÁR a kolektiv. *Arabské jaro rok poté: Naděje nebo zklamání?: sborník textů*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2012. ISBN 978-80-87460-11-5.

ŽENÍŠEK, Marek. *Přechody k demokracii v teorii a praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o, 2006. ISBN 80-7380-008

Internetové zdroje:

ABOUGABAL, Hossam, GONIM, Achment. I.M.F.reforms not enough to repair Egypt's economy. In: *Middle East Institute* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.mei.edu/content/article/imf-reforms-not-enough-repair-egypt-s-economy>

AFRICAN DEVELOPMENT BANK. *Jobs, Justice and the Arab Spring: Inclusive Growth in North Africa*. Tunisia: Temporary Relocation Agency, 2012. Dostupné z: <http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Jobs%20and%20Justice%20-%20EN.PDF>

AGGOUR, Sara. 13,3% unemployment during Q2 2014: CAPMAS. In: *Daily news Egypt* [online]. 2014a. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2014/08/17/13-3-unemployment-q2-2014-capmas/>

AGGOUR, Sara. National unemployment rate remains steady at 13,4 %. In: *Daily news Egypt* [online]. 2014b. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2014/02/22/national-unemployment-rate-remains-steady-13-4/>

AHMED, Amir. Thousand protest in Egypt. In: *CNN* [online]. Turner Broadcasting System, Inc., 2011. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/meast/01/25/egypt.protests/>

AHRAM ONLINE. *El-Sisi wins Egypt's presidential race with 96.91%* [online]. 2014. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/102841/Egypt/Politics-/BREAKING-PEC-officially-announces-AbdelFattah-ElSi.aspx>

AHRAM ONLINE. *Full English translation of Egypt's new protest law* [online]. 2013. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/News/87375.aspx>

AHRAM ONLINE. *Morsi, Shafiq officially in Egypt's presidential elections runoffs* [online]. 2012. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/36/122/43126/Presidential-elections-/Presidential-elections-news/BREAKING-Mursi,-Shafiq-officially-in-Egypt-presid.aspx>

AMNESTY INTERNATIONAL. *Dissent still under attack in post-Mubarak Egypt* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2013/05/dissent-still-under-attack-in-post-mubarak-egypt/>

AMNESTY INTERNATIONAL. *EGYPT: "Officially, you do not exist" - disappeared and tortured in the name of counter terrorism* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde12/4368/2016/en/>

ANHRI. *Obscure and Stalled The Democratic Path in Egypt 2014* [online]. Egypt. 2014. Dostupné z: <http://anhri.net/wp-content/uploads/2015/03/democratic%20path%202014%281%29.pdf>

ALLAM, Rasha. *Media landscape-Egypt*. *European Journalism Centre* [online]. Dostupné z: http://ejc.net/media_landscapes/egypt

AL ARABIYA NEWS. *New independent newspapers see the light in post-revolution Egypt* [online]. 2011. Dostupné z: <https://english.alarabiya.net/articles/2011/11/23/178807.html>

AL ARABIYA NEWS. *Number of Facebook, Twitter Arab Users in decline: study* [online]. 2015. Dostupné z: <http://english.alarabiya.net/en/perspective/features/2015/04/15/Number-of-Facebook-Twitter-Arab-users-in-decline-study-.html>

AL-JAZEERA. *Egypt approves constitutional changes* [online]. 2011a. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/03/2011320164119973176.html>

AL-JAZEERA. *Egypt imposes SMS restrictions* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2010/10/20101013161343686704.html>

AL-JAZEERA. *Egypt's proposed constitutional amendments* [online]. 2011b. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/spotlight/anger-in-egypt/2011/03/20113156309594476.html>

AL-JAZEERA. *Explainer: Inside Egypt's recent elections* [online]. 2011c. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/spotlight/egypt/2011/11/201111138837156949.html>

AL-JAZEERA. *Prezident Morsi overthrown in Egypt* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/07/20137319828176718.html>

BAGBY, Ihsan. *The American Mosque 2011. Basic characteristics of the American Mosque Attitudes of Mosque Leaders* [online]. 2012. Dostupné z: <https://www.cair.com/images/pdf/The-American-Mosque-2011-part-1.pdf>

BBC. *Egypt in numbers* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27251107>

BROWNLEE, Jason. *The decline of pluralism in Mubarak's Egypt*. In: *Journal of democracy* [online]. 2002. Dostupné z: <https://muse.jhu.edu/article/17233/pdf>

BURGROVÁ, Helena. *Lidská práva v Egyptě: odkaz Dr. Ahmada Sejfa*. In: *Institute of international relations prague* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.iir.cz/en/article/lidska-prava-v-egypte-odkaz-dr-ahmada-sejfa>

BUSINESS ANTI-CORRUPTION PORTAL. *Egypt corruption report* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.business-anti-corruption.com/country-profiles/egypt>

BUSINESSINFO. *Sociálně-ekonomické podmínky v dnešním Egyptě* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/socialne-ekonomicke-podminky-v-dnesnim-egypte-84816.html>

CNN. *Egyptians vote in parliamentary elections amid fraud accusations* [online]. 2011. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/africa/11/28/egypt.elections/>

Corruption Perceptions Index: Overview. In: *Transparency International* [online]. 2015. Dostupné z: <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *2010 prison census: 145 journalist jailed worldwide* [online]. 2010. Dostupné z: <https://cpj.org/imprisoned/2010.php>

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *2011 prison census: 179 journalist jailed worldwide* [online]. 2011. Dostupné z: <https://cpj.org/imprisoned/2011.php>

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *2012 prison census: 232 journalist jailed worldwide* [online]. 2012. Dostupné z: <https://cpj.org/imprisoned/2012.php>

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *2013 prison census: 211 journalist jailed worldwide*. [online]. 2013. Dostupné z: <https://cpj.org/imprisoned/2013.php>

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *2014 prison census: 221 journalist jailed worldwide*. [online]. 2014. Dostupné z: <https://cpj.org/imprisoned/2014.php>

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *2015 prison census: 199 journalist jailed worldwide*. [online]. 2015. Dostupné z: <https://cpj.org/imprisoned/2015.php>

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *Egyptian government attempts to suppress the media* [online]. 2012. Dostupné z: <https://www.cpj.org/2012/08/egyptian-government-attempts-to-suppress-the-media.php>

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *Egypt's imprisonment of journalists is at an all-time high* [online]. 2015. Dostupné z: <https://cpj.org/reports/2015/06/egypt-imprisonment-of-journalists-is-at-an-all-time-high.php#db>

ČERNÝ, Karel. *Povadlé Arabské jaro*. In: *Respekt* [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2014/15/povadle-arabske-jaro>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2015. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

DAILY NEWS EGYPT. *2014 was escalating year for protests in Egypt: ANHRI* [online]. 2015. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2015/03/04/2014-was-escalating-year-for-protests-in-egypt-anhri/>

DAILY NEWS EGYPT. *Egypt unemployment rate reaches 11,8 pct* [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2011/08/29/egypt-unemployment-rate-reaches-118-pct/>

DAILY NEWS EGYPT. *Experts focus on education reforms as unemployment falls* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2010/06/01/experts-focus-on-education-reform-as-unemployment-falls/>

DAILY NEWS EGYPT. *Nerves over North Africa freeze investment* [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2011/08/23/nerves-over-north-africa-freeze-investment/>

DAILY NEWS EGYPT. *New editors appointed by Shura* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2012/08/09/new-editors-appointed-by-shura/>

DAILY NEWS EGYPT. *Real GDP records a growth rate of 2.3%* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2013/09/15/real-gdp-records-a-growth-rate-of-2-3/>

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO EGYPT. *Investment* [online]. 2016. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/egypt/eu_egypt/trade_relation/investment/index_en.htm

DUNNE, Michele a Katie BENTIVOGLIO. *Egypt's Economy: A mixed picture, at best*. In: *Carnegie Middle east center* [online]. 2015. Dostupné z: <http://carnegie-mec.org/diwan/59310>

DUNNE, Michele a Scott WILLIAMSON. Egypt's unprecedented instability by the numbers. In: *Carnegie endowment for international peace* [online]. 2014. Dostupné z: <http://carnegieendowment.org/2014/03/24/egypt-s-unprecedented-instability-by-numbers-pub-55078>

ECONOMY WATCH. *Egypt unemployment* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.economywatch.com/unemployment/countries/egypt.html>

EGYPT INDEPENDENT. *Govt: Poverty rate increased to 25.2 percent of population* [online]. 2012a. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/govt-poverty-rate-increased-252-percent-population>

EGYPT INDEPENDENT. *Youth are quarter of Egypt's population, and half of them are poor* [online]. 2012b. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/youth-are-quarter-egypt-s-population-and-half-them-are-poor>

FARID, Doaa. Egypt among seven most vulnerable economies in the MENA region: World Bank. In: *Daily news Egypt* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2014/02/11/egypt-among-seven-vulnerable-economies-mena-region-world-bank/>

FATAFTA, Marwa. Three reasons why attacking Egypt's top auditor is bad news. In: *Transparency International Blog* [online]. 2016a. Dostupné z: <http://blog.transparency.org/2016/06/10/three-reasons-why-attacking-egypts-top-auditor-is-bad-news/>

FATAFTA, Marwa. Playing with numbers won't cure Egypt's corruption. In: *Transparency International Blog* [online]. 2016b. Dostupné z: <http://blog.transparency.org/2016/08/09/playing-with-numbers-wont-cure-egypts-corruption/>

FINANCE. Trh práce a nezaměstnanost. In: *Mladá fronta a.s.* [online]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/nezamestnanost/>

FINANCE. Jak se počítá HDP? In: *Mladá fronta a.s.* [online]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/vypocet/>

FREEDOM HOUSE. About Freedom in the World. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2016a. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report-types/freedom-world>

FREEDOM HOUSE. About Freedom of the Press. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2016b. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report-types/freedom-press>

FREEDOM HOUSE. About Freedom on the Net. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2016c. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report-types/freedom-net>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom in the World. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2011a. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2011/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom in the World. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2012a. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2012/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom in the World. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2013a. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom in the World. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2014a. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2014/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom in the World. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2015a. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom of the Press. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2010b. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2010/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom of the Press. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2011b. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2011/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom of the Press. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2012b. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2012/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom of the Press. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2013b. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2013/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom of the Press. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2014b. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2014/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom of the Press. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2015b. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2015/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom of the Press. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2016d. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2016/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom on the Net. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2011c. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2011/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom on the Net. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2012c. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2012/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom on the Net. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2013c. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2013/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom on the Net. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2014c. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2014/egypt>

FREEDOM HOUSE. Egypt. Freedom on the Net. In: *Freedom House: 75 years Championing Democracy* [online]. 2015c. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2015/egypt>

FRIEDMAN, Thomas. Social Media: Destroyer or Creator. In: *The New York Times. The New York Times Company* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2016/02/03/opinion/social-media-destroyer-or-creator.html>

GRANGER, Shane. *Egypt – A Workforce Planning View* [online]. 2013. Dostupné z: <https://gmgranger.wordpress.com/2013/08/15/egypt-a-workforce-planning-view/>

HAMDY, Hassan. The Civil Society in Egypt under Mubark Regime. In: *Afro-asian Journal of Social Sciences* [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.onlineresearchjournals.com/aajoss/art/61.pdf>

HASHEMI, Nader. The Arab spring two years on: reflections on dignity, democracy, and devotion. In: *The Free Library* [online]. 2017. Dostupné z: [https://www.thefreelibrary.com/The Arab spring two years on: reflections on dignity, democracy, and...-a0337286972](https://www.thefreelibrary.com/The+Arab+spring+two+years+on:+reflections+on+dignity,+democracy,+and...-a0337286972)

HESOVÁ, Zora. *Arabské jaro: půl roku egyptské revoluce*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky. 2011. Dostupné z: <http://www.amo.cz/arabske-jaro-pul-roku-egyptske-revoluce/>

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. 2007. ISBN 978-80-210-4249-0

HOFF, Michaela. *The Arab spring and the power of social media* [online]. 2016. Dostupné z: <https://isys6621.com/2016/09/13/the-arab-spring-and-the-power-of-social-media/>

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Ekonomicky silný Egypt dusí politická nestabilita* [online]. 2014. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-62248680-ekonomicky-silny-egypt-dusi-politicka-nestabilita>

HOWARD, Philip a Aiden DUFFY a kolektiv. *Opening closed regimes. What was the role of social media during the Arab spring?* [online]. Washington: University of Washington, 2011. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2595096

HUMAN RIGHTS WATCH. *Egypt revise terrorism laws to safeguard rights* [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2014/04/27/egypt-revise-terrorism-laws-safeguard-rights>

HUMAN RIGHTS WATCH. *Elections in Egypt: State of Permanent Emergency Incompatible with Free and Fair vote* [online]. 2010. Dostupné z: <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>

HUNTINGTON, Samuel. How Countries Democratize. In: *Political Science Quarterly*. 1991-1992

BARSOUM, Ghada, Mohamed RAMADAN a Mona MOSFATA. Labour market transmissions of young women and men in Egypt. In: *International Labour office* [online]. 2014. Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_247596.pdf

INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Arab countries in transition: Economic Outlook and Key Challenges* [online]. 2012a. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2012/101212b.pdf>

INTERNATIONAL MONETARY FUND. *IMF Survey: IMF Outlines \$3 billion support plan for Egypt* [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.imf.org/en/news/articles/2015/09/28/04/53/sonew060511a>

INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Youth Unemployment in the MENA Region: Determinants and Challenges by Masood Ahmed, Director, Middle East and Central Asia Department, IMF; Dominique Guillaume, Deputy Division Chief, IMF; Davide Furceri,*

Economist, *IMF* [online]. 2012b. Dostupné z:
<http://www.imf.org/external/np/vc/2012/061312.htm>

JENSEN, Nathan a Leonard WANTCHEKON. Resource Wealth and Political Regimes in Africa. In: *Princeton* [online]. 2004. Dostupné z:
http://www.princeton.edu/~lwantche/Resource_Wealth_and_Politics_Regimes_in_Africa_a_Jensen_Wantchekon

KNOEMA. Egypt-unemployment rate. In: *Knoema* [online]. 2017. Dostupné z:
<https://knoema.com/atlas/Egypt/Unemployment-rate>

KULHÁNEK, Ladislav. Egypt-nesplněná přání. In: *Neviditelný pes* [online]. 2013. Dostupné z:
http://neviditelnypes.lidovky.cz/egypt-nesplnena-prani-0uw-/p_zahranici.aspx?c=A130521_175614_p_zahranici_wag

KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-455-4

LINZ, Juan. *Totalitarian and authoritarian regimes*. Colorado, USA: Lynne Rienner Publishers, 2000. ISBN 9781555878900

LUKE, Jim. Demography and Revolutions. In: *Econproph* [online] 2011. Dostupné z:
<https://econproph.com/2011/01/29/demography-and-revolutions/>

MARTIN, Justin. Why are nations that rely on selling resources so often free-speech poor? In: *Columbia journalism review* [online]. 2012. Dostupné z:
http://archives.cjr.org/behind_the_news/the_pen_and_the_pump.php

MEKAY, Emad. TV Stations Multiply as Egyptian Censorship Falls. In: *The New York Times* [online]. 2011. Dostupné z:
<http://www.nytimes.com/2011/07/14/world/middleeast/14iht-M14B-EGYPT-MEDIA.html>

METIAL, Yoram. Approaching the End of the Mubarak Era: Egypt's Achievements and Challenges. In: *Strategic Survey for Israel 2010*. 1. vyd. Tel Aviv: INSS. 2010

NÁJEMNÍK, Václav. Sykes-Picotova dohoda: Plánování nového sudu prachu. In: *Český rozhlas* [online]. 2016. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/pred100lety/pribehy/_zprava/sykespicotova-dohoda-planovani-noveho-sudu-prachu--1618302

RICHTER, Jan. Egyptu hrozí podle šéfa armády zhroucení v důsledku vnitřních rozporů. In: *Český rozhlas* [online]. 2013. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/1168467

SALAH, Mohamed. CAPMAS: Unemployment rate jumps to 12,7 % in 2012. In: *Daily news Egypt* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2013/04/16/capmas-unemployment-rate-jumps-to-12-7-in-2012/>

SALAM Abdel. The Arab spring: Its origins, evolution and consequences. In: *Intellectual Discourse* [online]. 2015. ISSN 01284878. Dostupné z: <http://journals.iium.edu.my/intdiscourse/index.php/islam/article/view/660>

SANTANDER TRADE PORTAL. *Egypt: Foreign investment* [online]. 2017. Dostupné z: <https://en.portal.santandertrade.com/establish-overseas/egypt/foreign-investment>

SOCIAL WATCH. Two years of January 25 revolution. In: *Social watch report 2014* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.socialwatch.org/node/15801>

SPEEDTEST. *Speedtest Market Report. Egypt* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.speedtest.net/reports/egypt/>

THE GUARDIAN. *Egypt's interim president Adly Mansour signs 'anti-protect law'* [online]. 2013a. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2013/nov/24/egypt-interim-president-anti-protest-law>

THE GUARDIAN. *Egypt's police seek ability to monitor social media for signs of dissent* [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/02/egypt-police-monitor-social-media-dissent-facebook-twitter-protest>

THE GUARDIAN. *Killing in Cairo: the full story of the Republican Guards' club shootings* [online]. 2013b. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/interactive/2013/jul/18/cairo-republican-guard-shooting-full-story>

THE NATION. *Egypt escalates repression against Human Rights Groups and NGOs* [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.thenation.com/article/egypt-escalates-repression-against-human-rights-groups-and-ngos/>

THE WORLD BANK. *Government expenditure on education, total (% of GDP)* [online]. 2015. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS?end=2008&locations=EG&start=2000>

THE WORLD BANK. *Economic growth (annual %)* [online]. 2016. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2015&locations=EG&start=2005>

THE WORLD BANK. *International tourism, number of arrivals* [online]. 2017. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL?end=2014&locations=EG&start=2000>

THE WORLD BANK. *World development indicators: Egypt* [online]. 2017 Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=EGY&series=&period>

TRADING ECONOMICS. *Egypt GDP Annual Growth Rate*. [online]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/egypt/gdp-growth-annual>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Index vnímání korupce 2015 (Corruption Perceptions Index, CPI)*. Transparency International – The Global Coalition against Corruption. 2015. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2015-corruption-perceptions-index-cpi/>

US NEWS. *Death toll of Arab spring* [online]. 2011. Dostupné z: <https://www.usnews.com/news/slideshows/death-toll-of-arab-spring/2?slide=6>

WORLD ECONOMIC FORUM. *Egypt*. In: *World Economic forum* [online]. 2015. Dostupné z: <http://reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2015/economies/#indexId=TTCI&economy=EGY>

YEHIA, Rana. Unemployment rate falls to 12,7 % in Q2 of 2015. In: *Daily news Egypt* [online]. 2015. Dostupné z: <http://www.dailynewsegypt.com/2015/08/17/unemployment-rate-falls-to-12-7-in-q2-of-2015/>

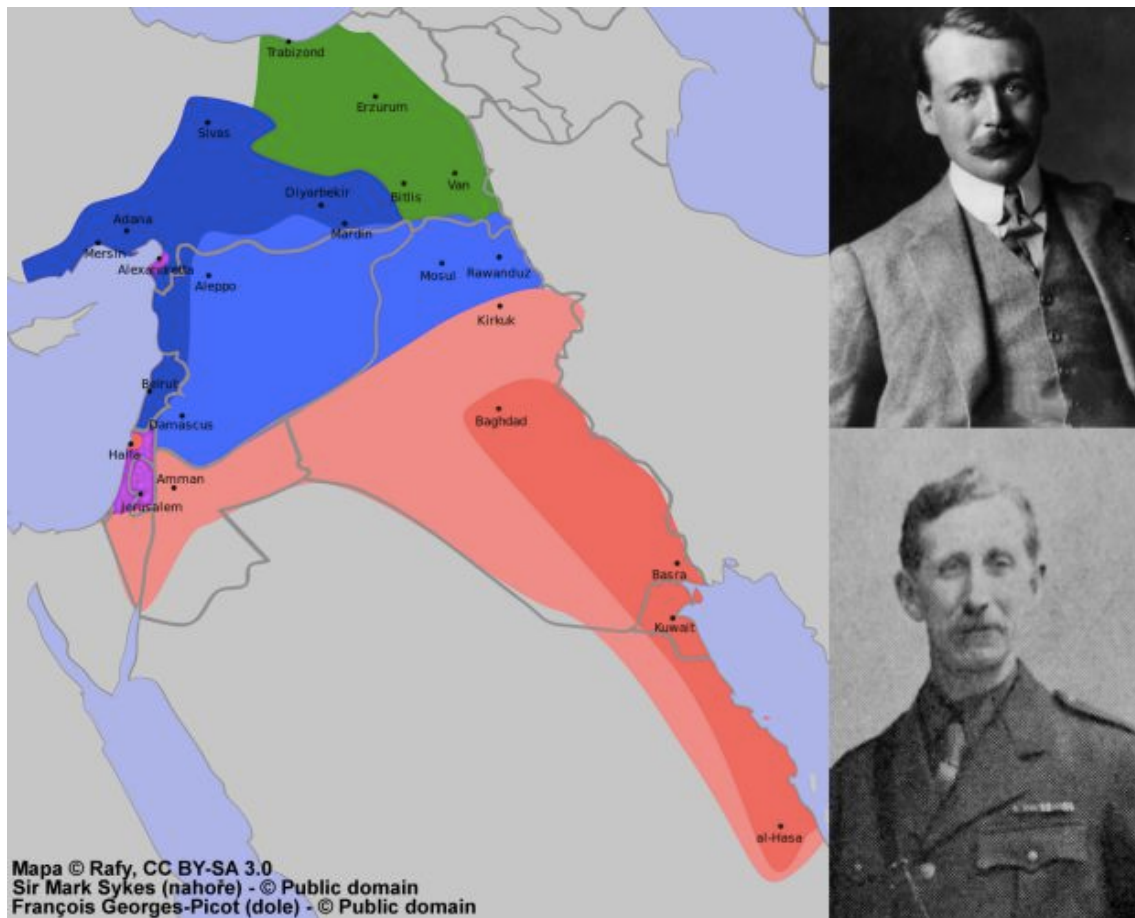
ZBAVITELOVÁ, Gita. Co přinese nový prezident Egyptu? In: *Český rozhlas* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/plus/svet/zprava/1356479>

ZBAVITELOVÁ, Gita. O povstání v Egyptě a úskalích pádu Mubarakova režimu. In: *Český rozhlas* [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/internet/zprava/844629>

ZDRÁHALOVÁ, Helena. Arabské jaro očima sociologa: Protesty vyvolaly deficit prosperity a svobody. In: *IFORUM. Časopis Univerzity Karlovy* [online]. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-14842.html>

Přílohy

Obrázek 15: Sykes-Picotova dohoda 1916

Sykes-Picotova dohoda 1916

Zdroj: Nájemník, 2016

Tabulka 8: Seznam rentiérských států dle svobody tisku (FREEDOM HOUSE, 2009)

Rentiérské státy se statusem NON-FREE PRESS SYSTEM (nesvobodná média)	Alžírsko, Ázerbájdžán, Kazachstán, Barma, Rusko, Turkmenistán, Angola, Čad, Omán, Rovnicková Guinea, Írán, Irák, Jemen, Venezuela, Katar, Saúdská Arábie, Súdán, Spojené arabské emiráty
Rentiérské státy se statusem PARTLY FREE PRESS SYSTÉM (částečně svobodná média)	Libye, Nigérie, Kongo, Kuvajt
Rentiérské státy se statusem FREE PRESS SYSTÉM (svobodná média)	Norsko

Zdroj: Martin, 2012

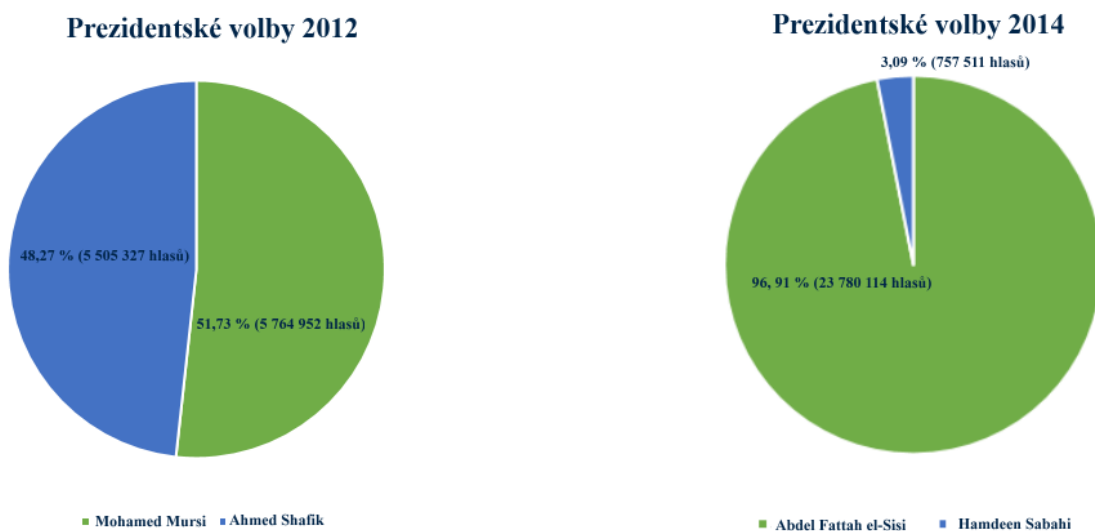
Tabulka 9: Navrhované změny Ústavy v roce 2012

	Mubárakův režim	Navrhovaná změna
Článek č. 75: Požadavky na prezidenta	<ul style="list-style-type: none"> - prezident by měl být narozený v Egyptě - měl by mít egyptské rodiče - měl by být mladší 40 let 	<ul style="list-style-type: none"> - článek zůstane zachován - rodiče prezidenta nesmí mít dvojí občanství - prezident smí být ženatý pouze se ženou s egyptským občanstvím
Článek č. 76: Požadavky na kandidáty na prezidentský úřad	<ul style="list-style-type: none"> - článek č. 76 stanovoval požadavky pro kandidáty na prezidentský úřad (bylo téměř nemožné, aby se nezávislí kandidáti mohli ucházet o úřad) - v roce 2007 byl pozměněn a umožňoval jednoho kandidáta ze stran: NDS, Al-Ghad, Al-Wafd a Taggamu - nezávislí kandidáti museli obdržet podpisy nejméně 250 vládních pracovníků, včetně 65 členů dolní komory parlamentu, 25 z horní komory a 10 členů zastupitelstva - většina z těchto orgánů byla ovládána NDS, takže bylo velice nepravděpodobné, že by nezávislý kandidát mohl získat dostatek podpisů 	<ul style="list-style-type: none"> - nezávislé osoby by měli splňovat jeden ze dvou požadavků: buď získat schválení od 30 poslanců, anebo 30.000 podpisů od oprávněných voličů
Článek č. 77: Omezení funkčního období	<ul style="list-style-type: none"> - umožňoval 6 let funkčního období prezidenta - neomezený počet termínů ucházení se o úřad 	<ul style="list-style-type: none"> - pouze 4leté funkční období - maximálně dva termíny pro jednu osobu
Článek č. 88: Soudní dohled	<ul style="list-style-type: none"> - novelizován v roce 2007 za účelem odstranění soudního dohledu u voleb - časté falšování voleb 	<ul style="list-style-type: none"> - úplný soudní dohled po celý volební proces již od registrace voličů až po vyhlášení výsledků
Článek č. 93: Způsobilost funkce úřadu	<ul style="list-style-type: none"> - jestliže soud prohlásil kandidáta nezpůsobilým (kvůli podvodům, či jiným nesrovnalostem), parlament mohl ignorovat toto rozhodnutí - NDS ignorovala desítky soudních rozhodnutí 	<ul style="list-style-type: none"> - Nejvyšší soud rozhodne o tom, kdo je způsobilý a kdo ne (nikoliv parlament)
Článek č. 139: Viceprezidentství	<ul style="list-style-type: none"> - prezident mohl jmenovat jednoho či více viceprezidentů, definovat mandáty a dosadit je na pracovní místa 	<ul style="list-style-type: none"> - prezident by měl jmenovat viceprezidenta do 60 dnů od nástupu do úřadu

	Mubárakův režim	Navrhovaná změna
Článek č. 148: Výjimečný stav	<ul style="list-style-type: none"> - dával prezidentovi pravomoc vyhlásit kdykoliv stav nouze - výjimečný stav měl omezenou dobu a nesměl být prodloužen 	<ul style="list-style-type: none"> - prezident může vyhlásit stav nouze - s tímto prohlášením musí souhlasit parlamentní většina, a to do sedmi dnů - v případě, že by se prezident pokoušel ji přetahovat přes 6 měsíců, bylo by vyhlášeno veřejné referendum
Článek č. 179: Terorismus	<ul style="list-style-type: none"> - v roce 2007 schválena neomezená moc vlády „čelit nebezpečí terorismu“ – což bylo používáno k ospravedlňování se k zatýkání a výslechům prováděným bez soudů 	<ul style="list-style-type: none"> - tento článek by měl být úplně zrušen
Článek č. 189: Změny Ústav	<ul style="list-style-type: none"> - ústavní změny mohly být navrženy prezidentem anebo dolní komorou parlamentu, poté byly postoupeny k parlamentními hlasování a veřejnému referendu 	<ul style="list-style-type: none"> - změny požadované prezidentem musí mít souhlas kabinetu – polovina hlasů v obou komorách

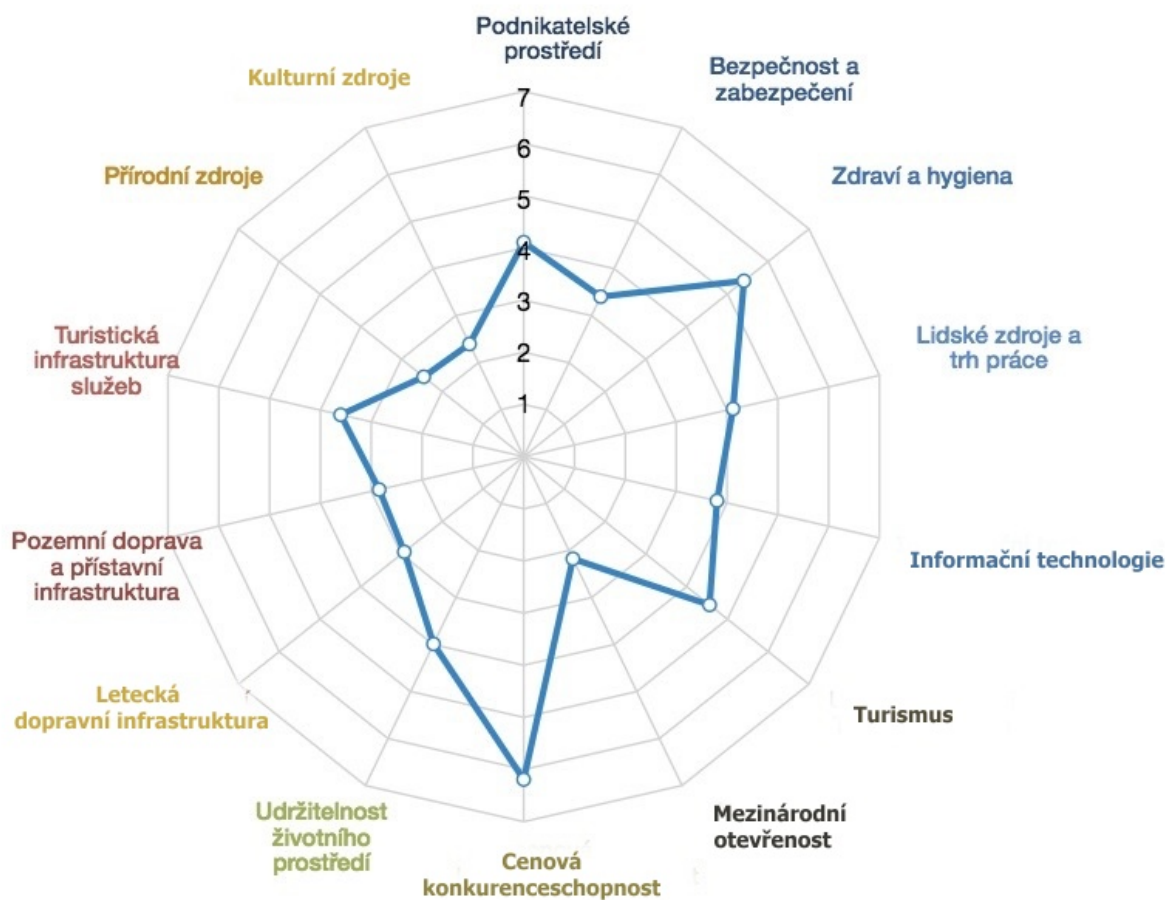
Zdroj: AL-JAZEERA, 2011b

Obrázek 16: Výsledky prezidentských voleb 2012 a 2014

Zdroj: AHRAM ONLINE, 2012, 2014

Obrázek 17: Travel and Tourism index konkurenceschopnosti (2015)

Pozn: 1 (nejhorší), 7 (nejlepší)

Zdroj: WORLD ECONOMIC FORUM, 2015